

MÓVIRÁGOK

KÖLTEMÉNYEK

IRTA

CIPRUS.

A tiszta jövedelem a selmeczi akad. „ifjusági
kör“ alaptőkéjének gyarapítására fordittatik.

SELMECZBÁNYÁN,

A „SELMECZBÁNYAI HIRADÓ“ KÖNYVNYOMOJA.

1885

Ára 1 frt.

HOVIRÁGOK

KÖLTEMÉNYEK

IRTA

CIPRUS.

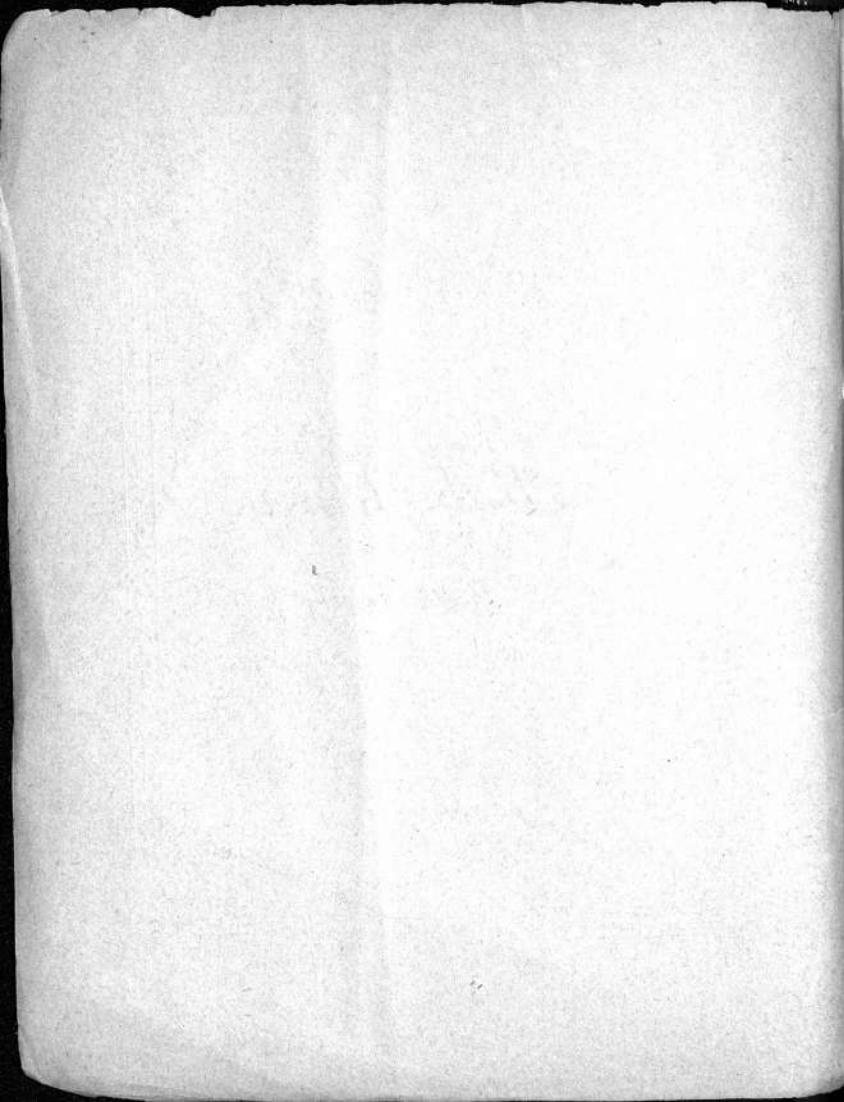

A tiszta jövedelem a selmeczi akad. „ifjusági
kör“ alaptőkéjének gyarapítására fordittatik.

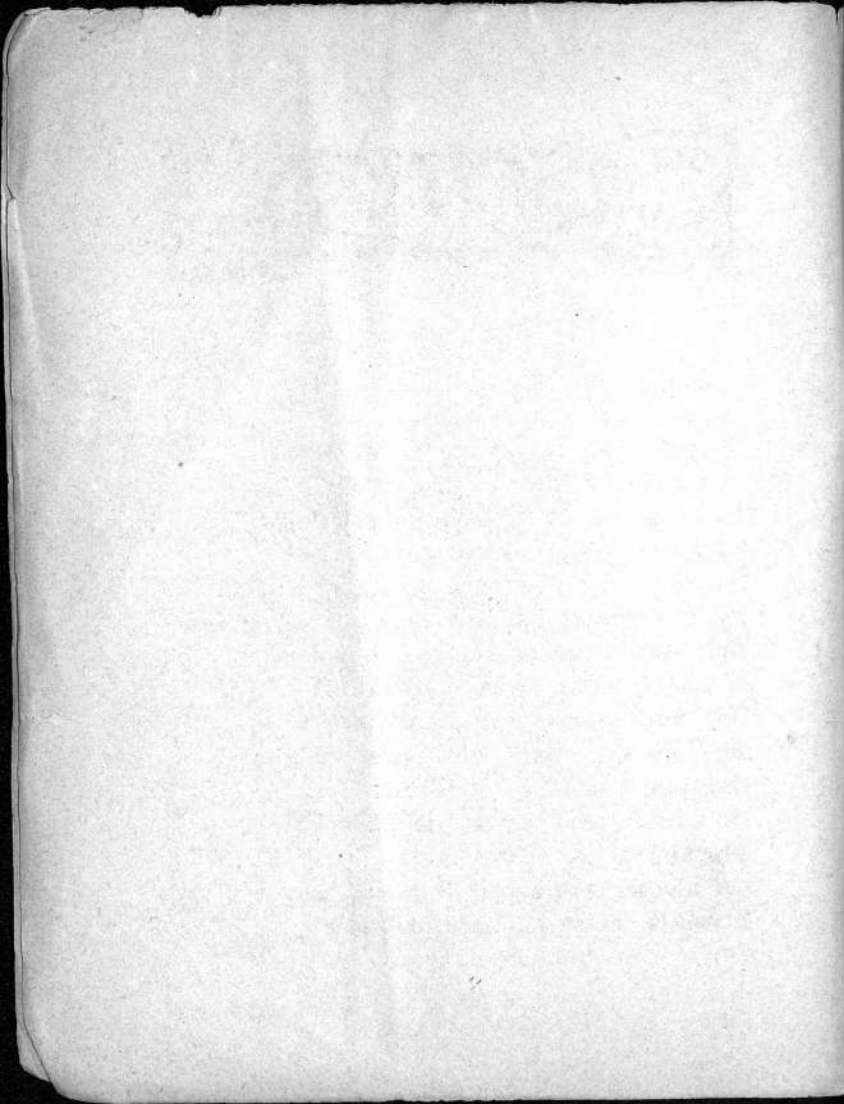
SELMECZBÁNYÁN

A SELMECZBÁNYAI HIRADO KÖNYVNYOMÓJA.
1885.

Rab leány.

Költői beszély.

Közelg az est. A nyári nap sugára
Pirosra festi a hegyormokat,
Melyek büszkén tekintenek az égre
S a mélyben elterülő völgy ölére.
Hol most az én képzelmem andalog.
Szemben velem magas orom sötétlik;
Nincs rajt' virág, nincs rajta egy levél.
Nagy s büszke vár állt egykoron e bérczen,
Hol most a romlás szelleme honol;
A kedv s öröm virági nyiltak ott,
Hol most csupán megsárgult moh terem.
Mogorva kép, mely zord, sötét világba
Ragadja a merengő szellemet.
De annál szebb, százszorta bájolóbb
Alant a táj, az illatos mező,
Ott nincsen sárga moh, nincsen mogorva
Köszikla, nincs félelmes hallgatás;

A nyugvó nap végső aransugára
Nyíló virágok szirmain ragyog.
És a mi nagyszerű: e völgy ölén
Alig van más virág, mint nefelejes. —
Fent kék az ég, alul is kék a föld
A völgynek milljó nefelejes-szemétől.
A kék mezőn vidám patak siet
A tölgyes erdő zsongó rejtekébe;
Hullámiban virág fürösztli kelyhét,
Rezgő falomb, haraszt hajlik reá,
S a merre csak siet virágos útján
Halkan cseveg, tündérregét beszél.
A hárs, a nyárfa és a kék virágok
Csendben figyelnek a patak szavára.
Képzelmem is elandalog, midőn
Szavát hallom homályos csendes estén.
Csodálatos e bérczpatak beszédje:
Egyszer vigan cseveg, miként a dalnok,
Midőn lantján szerelmet énekel;
Majd bús kesergés ömlik el beszédjén:
Olykor pedig robogni kezd, kiárad
S széttépdeli a tükörére hajló

Rezgő falombot s kék virágokat.
S ilyenkor oly félős komor beszédje,
Miként ha az enyészetről beszélne,
A vagy pedig ő vón' a bús enyészet.
A völgy körül ős rengeteg sötétlik,
S az ezred éves tölgyek lomha árnya
Örök homályt borít szegélyzetére.
Figyeljete, mint zúg e tölgyes erdő,
Habár a szél fuvalma nem repes.
Csend van; alusznak a langyos zephirkék,
A fülmilék is szótlan álmodoznak,
Mégis úgy zsong, úgy zúg e rengeteg.
Szivem dobog, képzelmem lángra gyúl,
S lázongva lüktet a vér ereimben,
Midőn ezen csodás zúgást hallom.
Jajgat, sóhajt, panaszkodik az erdő,
Miként ha benn' a multak árnyai,
Bús szellemek ütöttek vón' tanyát.
S ha olykor-olykor útra kél a szellő
Ez ősi tölgyek titkos rejtekében,
Fájó sóhaj, sirás majdú bösz rivalgás
Hallatszik akkor bús homályiból,

Miért van telve e völgy nefelejceszel?
Miért beszél oly titkosan a csermely?
Mért zúg oly rémesen ez ősi erdő?
Ti, kik szerettek ébren álmodozni,
Kiknek szive örül még a örömnnek,
S keservesen zokog, ha bánat éri,
Jertek körém s figyeljete szavamra,
A völgy regéjét elbeszélem én.
— Te futkosó patak, ti kék virágok,
Mosolygó hold az ég derült azurján,
Ti játszva repdeső szelid fuvalmak,
S e rengeteg évszázados lakói,
Ti ős tölgyek — segítsetek nekem!

I.

Heves felé délnek a Bükk hegyekben,
Hol az imént említett völgy terül,
Hegy oldalon kisdéd falu fehérlik.
Neve Királyfala. Lakói hajdan,
Midőn szegény hazánkra az enyészet
Vész angyla hintett villámokat,
Futó királynak adtak menhelyet.
Innen a név. — Beszélik, hogy a jó
Király, midőn a Bükköt elhagyá,
Maga keresztelé el e falut
Királyfalának ; és lakói büszkén
Mutatják, hogy hol járt a nagy király.
E kis falu vitéz lakói később,
Midőn a felbőszült tatár-sereg
Enyészetet hozott szegény hazánkra,
És annyi sok magyar lön földfutóvá,
Mindenkinek, ki a tatár elől
A Bükk hegyeknek rejtekébe jött,

Tápot, vigaszt és menhelyet adának :
A hontalan hazára lelt e völgyben ;
Az éhező vándor kenyért találta ;
A bánatos kebel vigaszra lelt
Midőn a tomboló tatár sereg
A gyilkolást már megelégelé
S elhagyni készült rombadőlt hazánkat,
Egy bős csapat Diösgyörhöz jöve,
Hogy felkutassa ott a Bükk hegyeknek
Még ismeretlen árnyas berkeit,
Melynek homályiban sok bujdosó :
Gyermek, leány, agg férfi, siró özvegy
Álmatlanul s tolyvást imát rebegve —
Várta a szabadulás angyalát.
Oh mily gyönyör, mily átkos kedvtelés
Várt volna itt a bős tatárseregrel !
Csakhogy Királyfalának ős lakói,
Midőn a hir szellője azt suttogta :
Hogy Győr felett ég már a tölgyes erdő,
S jön a tatár, — egy csendes éjszakán
Fegyvert ragadva rögtön útra keltek.
Szótlán haladtak a völgyek ölén

S a rengeteg viruló berkein,
Mignem közel Diósgyőrhöz jövének,
Honnan már hangozott a bős tatárhad
Egetverő lármája, tombolása.
Kétszáz magyar állott halálra készen
Magas hegyormon, míg alúl a völgyben
Hármezer dühös tatár vijongott. —
Leszállt az éj, elhangzott a láрма;
Aggasztó csend váltotta fel helyét,
A vad tatárok szesztől részegen
Alvának a kiégett pázsiton.
A kis magyar csapat most hallgatag
Közelg a völgy ölére; mindegyik
Ifjú kezében élesen kifent
Kard és egyéb öldöklő fegyverek.
A szende hold csillagövezte trónját
Kitárja a szürkülő égtetőn,
S mosolygva nézi: a hősök aczélja
Mint osztja szerte-széjjel a halált.
Pár percznyi küzdés, örült jajveszéklés . . .
S az enyhe légben újra csend honol. —
„Tatár-árok“-nak hívják ezt a völgyet,

A hol háromezer tatárt megöltek

Királyfala ifjú, de hős lakói . . .

— Elmult a vész, — hazánk borult egeről

Lassan eloszlottak a fellegek.

Tarlott mezőn ismét virulni kezd

Az üdv s a béke illatos virága.

A bujdosó kilép rejtek-helyéből

S feldult családi tűzhelyéhez indul;

S bár ott csak néma hamvakat talál,

Mert mindenétől megfosztotta őt

A vad tatár őrijöngő szenvedélye,

Még sem csügged, nem veszi el reményét,

S a hit világa bátorítja őt.

Majd viztatér a bujdosó király is,

De hajh! honját itt nem találja fel.

Árpád szülötte csüggedést nem ismer;

Gátot vet az enyészet szellemének

S felépíti a rombadőlt hazát.

Bejárja szép hazánk minden vidékét,

S lépte nyomán új élet serkedez.

Eljő a vadvirágos Bükk hegyekbe,

S Királyfala magasztos napra ébred:

A jó király jutalmazó kegyéből
Kétszáz jobbágy veté le a bilincset,
S Királyfala kétszáz nemes családnak
Szülötte földje, ősi fészke lön.
Itt nyert szabadságot a bátor István,
Kinek utódjával találkozunk.
Itt lön szabad Sellő is, Lenke őse . . .
A kis helység virágozásnak indult;
Üdv, béke, jólét költözött belé.
Királyi kéz emelte fel a porból,
Királyi őrszem vigyázott reá. —
Kétszázad év után Zarándy Péter
Gazdag magyar nemes, Zsigmond kegyencze
Királyfalánál kéklő hegyoromra
Magas hét tornyú várlakot emelt.
Eltűnt a vár, de áll a hegyorom.
Körötte s rajta szétszórt kőhalom
Emlékeként a daliás időknek.

* * *

Ezenégyszáz után hatvankettőről
Szólott a naptár, s a magyar királyi
Trónon, ifju Mátyás, Hunyad fia

Vitéz, népkedvelő, igaz magyar,
Dieső erények mintaképe ült.
A nemzet büszke volt saját fiára.
És a fiú imádta nemzetét
Szünj meg rezegni bűvös álmainnak
Megalkotója, drága égi lant!
Oh mert hiszen ahoz még gyenge vagy te
Hogy egy Mátyás királyról énekelj.
Kárpátunk ormai, ti büszke bérczek,
Dunánk s Tiszánknak zúgó hajjai.
Ti rengő délibábos rónatájak,
Sötét váromladékok Szerbiában,
Te megalázott hajdan büszke félhold,
Te a szabadság védje „justitia,”
Költők, művészek, halhatatlanok,
Kiknek barátságot s babért adott,
Bécs tornyai s te büszke kétfejű sas,
Ti tudnátok, miként megérdemelné,
Mátyás királyról hymnust zengeni.
Lelkem szerelme, szivem bánatának
Eloszlatója, óh szerényke hárfám,
A te világoдрól beszélj te csak,

Hol nincs öldöklés, véres harci lárma
S országokat felforgató viszályok,
Hanem a béke napja hint varázsfényt
S megérleli az üdv virágait;
Hol trombiták helyett a fülmile
S a szerelemnek bűgő gerliczéi
Csevegnek édes altató regéket.

* * *

Regg van, — derült langyos tavaszi regg;
A fölkelő nap, éltető sugárt
Lövel a völgy virágos szőnyegére,
S az égi napsugár csillogva fürdik
A nyiló harmatos virág kehelyben,
S egy eltévedt sugár úgy néha-néha
Keresztül hat a sűrű lombokon
S bepillant a homályos tölgyes erdő
Virágtalan, zöld pázsitjára is.
A völgy felett dalos pacsirta zeng,
A tölgyek lombos ágain pedig
Kis fülmile epedve énekel.
Belül az erdő enyhe árnyiban
Felfegyverzett vadászesapat pihen.,

Vadászaink szeméből fény sugárzik,
Ajkuk körül pajzán mosoly lebeg.
De nem beszélnek, mert előttök áll
Zarándy Géza büszke gyermeke
S parancsolójuk, kit a féktelen
Vad szenvedély üzött e rengetegbe,
Hogy most piros Pünkösöd szent ünnepén is
Zajt támaszszon a méla csend helyébe.
Megkondul a harang; a völgy lakóit
Temploba hívja mély érczes szavával;
Emelkedjék értelmök a magasba,
Hol a mindenható Isten lakik.
Oly nagyszerű az érczharang beszédje,
Miként ha szíve, lelke vón' neki.
A romlatlan világ hangját megérti,
Midőn imigy beszél csengő szavával:
Langyos fuvalmak, repdeső madárcák
Az úr kegyelméről beszéljetelek,
Tavaszhvirág hints illatot az égbe
Bölcs alkotód szentséges zsámolyához;
Zúgj, zúgj berek, — viruló árnyas erdő,
Dicsérd te is az ég s a föld urát.

Ő ad arany-sugárt a napvilágnak,
Ő szór reátok harmatot, esőt.
Ember, te is kelj fel a föld porából,
Emeld fel tiszta szived a magasba
S imádd a fenn lakó örök hatalmat,
Ki felemel téged, ha úgy akarja,
Vagy szerte szór, mint porszemet a szél. —
S a földi lények éberül figyelnek
Egyől-egyig az érezharang szavára,
Csupán Zarándy Arthur nem figyel,
Sőt felkaczag, a mint a szél fuvalma
Fülébe hozza a harang szavát.
„Haha! mily döre, esztelen a nép!
Hazug, bolond papok szavára hallgat,
Kik azt a kis eszét is felzavarják,
Templomba megy. Mért? Imádni Istent?
Istent imádni! ah ez nagyszerű.
Hát hol az Isten? vagy mi az az Isten?
Papok botor eszméje, nem egyéb.
Ezzel akarnak hatni a tömegre,
Mely ily könnyen csalatja meg magát.
Jó ez nekik a szemtelen papoknak,

Czégér az Isten, a vallás, a hit.
E czim alatt dézsmát szednek a néptől
S dőzsölve töltik a tűnő napot.
Oh ti bolond elámitott fiuk!
Templomba mentek a harang szavára?
Hahaha! — on miért nem mentek inkább
Gáspár apó vidám házába, hol
Mariska, az ő barna szép leánya
Tüzes bort s forró csókot osztogat.
Szünj meg már kongni ócska vén harang;
Hangod kiállhatatlan én előttem,
Mivel papok szolgálatában állsz.
Előre, fel, fiuk! zúgjon az erdő,
Ropogjon fegyverűnk! A vén harangnak
Hívó szavára nincs más válaszem.“ —
Ilyen sötét lélek lakott Zarándy
Fiában, s külseje sem volt külömb.
Vörös haja borzontosan leomlik
Kiálló homlokára, mely alól
Sötét szemek, mélyen beesve szórják
A bűnös szenvedély tekintetét.
Szemölcsös arczán durva pir honol,

Állán bajusz, ajkán kis rött szakál.
Magas, erős alak, kidomborúlt mell,
Karcsú derék, izmos, erős karok.
Bársony ruhája telve van arannyal,
Vállán löfegyver, oldalán aczél.
Arthurnak hívják s húsz tavasz mosolygott
Feléje eddig érdemetlenül.

Romlott kedély, vallása nincs neki;
Istenei: a kedv, a kél, gyönyör.
Hja, így van ez, midőn az ifjú álma
Felett az anyai gond nem viraszt.
Zarándy Géza régtől ős Budában
A nagy királynak főpohárnoka,
S romlott fiát csak néha-néha látja;
Jó anyja, az áldott Patócsy Zsófi.
Tíz éve, hogy a föld alatt pihen . . .

Ropog a fegyver, az ebek vijognak;
Kürt szól az ormokon, omlik a zsákmány.
Arthur szemében lángra gyúl a kedv.
Szép fürge özek s dāmvadak hevernek
Élettelen a véres pázsiton.
Egy szarvas itt még kinosan vonaglik,

S nem kapja meg a nyugtató halált
Az úrfi olykor-olykor szitkozódik,
Midőn gyilkos golyója nem talál.
És ez alatt Királyfala lakói
A boldog Isten földi templomában
Az irgalomról zengenek zsoltosmát. —
— Elmult a zaj, a fegyver nem ropog már,
A megzavart csend újra helyre állt.
A félve hallgató szelid madárka
Lombsátorában újra dalra kél;
Arthur magában megy a vár felé,
Vadászait jóval előre küldé,
Hogy elvigyék a drága harczi zsákmányt:
Királyi sast s a sok megölt vadat.
Arthur vigan dúdolván lépeget
A rezgő tölgyfa-lombok árnyiban.
„Ez szép csapás volt Pünkösdi ünnepén
Piros Pünkösdi . . . haha! . . . jól elnevezték;
Ez erdő zöld pázsítja is piros most
A büszke däm vadak piros vérétől.
És most jerünk vadászni szép leányra;
Talán ma is a völgy ölen találom . . .

Dicső leány a szép Szerényi Lenke,
E nagy magyar hazában párja nincs.
Milyen szemek, mily bűvölő tekintet,
Eper-ajak, mily domború kebel,
Picziny keze elveszne az enyémben,
Gyöngéd léptét a fű se érzi meg.
Mosolyáért e várlakot ed' adnám,
Egy csókjaért . . , ah már is forr a vérem.
Mindegy! . . . e bájoló leány enyém lesz,
Bár száz Istvánfffi Zoltán éljen is, —
Ha ezt a ficzkót úgy imádni tudja,
Ha tőle nem tagadja meg a csókot.
Holott ez ifjú nekí mit sem ád,
Mért nem jöhetne fel szép várlakomba,
Hol rája részegítő pompa vár.
Szerelmet én úgy sem kívánok tőle,
Ha bár minden vágyát beteljesitem.
Kincset, aranyt kap forró csókjaért
S e várlakot, ha karjaimba dől.
Ah vérem ég, szivem verése hangzik;
Szép Lenke így te érted szenvedek,
Adhatsz jutalmat szenvedésemért. —

S ha szép szerével nem lehet kivivnom,
Miért szívem oly lángolón eped,
Úgy akkor majd csel és erőszak által,
De mégis az enyém leszesz leány. —
Nem is örökre vágylak birni téged;
Egy nap, egy óra, lásd, az oly kevés.
Aztán mehetsz a szép Istvánffi Zoltán
Karjába s ez egy óra kinjait
Az ő keblén majd elfeledheted
Ah és valóban, ott ül lent az érnél;
Fehér kezében nefelejcs csokor.
Te Isten, hogy ha vagy s ha van hatalmad,
Segítsd karomba azt a szép leányt,
És drága templomot építek én
Azon helyen, a hol karomba jő.“

* * *

A szép Királyfalának déli végén,
Dombon, kicsiny, de csinos úri lak van:
Nemes Szerényi Pálnak tűzhelye.
A ház körül csinos kis kert terül,
És benne illatos virág-sereg. —
De nincs e kertnek oly bájos virága

Mint Lenke, jó szülői büszkesége
S a helység jóltevő tündér leánya,
A kit csupán meglátni is gyönyör.
Szerényi Pál jómódú köznemes,
S már-már szürkülni kezd haja, szakála,
De szíve mégis ifjú és szeret.
Szereti jó nejét, Kácsfalvi Annát
S Lenkét, a bájos fésző rózsza-bimbót,
Békésen élnek házi tűzhelyöknél;
Egőkre nagy ritkán jó a ború.
Most jönnek mind az úrnak templomából
Halkan beszélve s látni: holdogan.
A jó szülék csinos lakukba, lépnek
S szép Lenke a virágos völgybe tér.
— „Megyek az egri útra jó szülőim,
Hogy Zoltánt a fordúlónál bevárjam,
Mert azt mondotta, hogy ma hon leszen.”
Mily kedves arcz, bájos Madonna kép ez!
Derült, fehér nagy homlokára lágyan
Borúlnak éj sötét hajfürtei;
Bogár szeme úgy ég, miként a csillag
Nyár alkonyán homályos éjszakában;

Kis arczán rózsapír s a szendesség
Kimondhatatlan égi bája ül;
Eper ajkán örök mosoly lebeg.
Szelid, magasztos ártatlan mosolygás,
Melyet a bú s a könny sem űzhet el.
Piros rózsás fehér ruhája kareszt
Öztermetéhez kedvesen simúl.
Kezében könyv, keblén piros csokor.
— „Mily szép az alvó föld felébredése,
A dal-virágos szép tavasz, midőn
Minden bokorban élet serkedez,
A hó-lepel helyett virágos szőnyeg
Tárul elém, s a zuzmara helyén
Lombot ölelnek a szelid fuvalmak.
Oh én nagyon szeretlek szép tavasz,
Vén tölgyes erdő, völgy s te zöld berek.
Oh téged is szeretlek ég azúrja,
Midőn szeliden nézezs én reám,
S lángzó napod teremő fénysugarit
Bőségesen leszórod e magányra.
De tégedet világnak alkotója,
Kegyelmes Isten, legjobban szeretlek,

Mivel te adsz sugárt a napvilágnak,
Napod pedig a felhőt üzi el
S fünek, virágnak tápot, éltet ád.“ —
Imígy merengve megy Szerényi Lenke
„Király-völgyének“ himes szőnyegén.
Majd kis patakhoz ér, melyet a helység
Lakói „hit-patak-“nak elneveztek
S mely édesen csevegve lejt tova,
Mig messze lent Eger vizébe ömlik.
„Csörgő patak, kérlek, egy perczre állj meg;
Tudod szeretlek, hát miért nem állsz meg,
Hogy egy kevéssé elbeszélgessünk?
Vagy fussatok csak gyöngyöző hullámok
E völgy ölén, távol Eger felé.
Siess patak s ha Zoltánt jönni látod,
Moudd néki, hogy epedve várom őt.
Épen tiz napja, hogy eltávozott.
S szivem utána oly nagyon eped.
Ha este álom jő lezárt szememre,
Azonnal megjelen Zoltán s velem van,
A mig a regg sugára fel nem ébreszt;
Ébren pedig mindig rá gondolok,

Mert ifjú szívem hön szereti őt.
Csörgő patak, nemesak e völgy ölén
Virul a szép tavasz, szívembe is
Tavaszt hozott az édes szerelem . . .
E nefelejeset, habjaidra szórom,
Vidd el patak hozzá, siess vele”.

.
„Légy üdvözölve szép Szerényi Lenke,
Légy üdvözölve bájos virág!”
Igy szólt Zarándy Arthur és a lányka
Ijedten és pirúlva állt előtte.
— „Vajh, min tünődöl újra e magányban? —
Istvánffi Zoltánt várod itt talán?
A szép levente, mint nekem beszélnek,
Egerből egy korán még nem jön el.
Tüzes szemek elbűvölő sugára
Bilincseket rakott az ő szívére.
Ah mit remegsz nemednek gyöngyvirága?
Hisz nem nehéz vasból van a bilincs,
A mely Zoltánt Egerben fogva tartja;
Kis rózsza láncz az, illatos fűzérke;
Tündér-szemek bűvös sugáriból

Van szöve, ámde sokkal biztosabb,
Miként a esörgő, súlyos vasbilincs.“ —

— „Nem értelek, . . . uram, mit is beszéltel.
Istvánffi Zoltán még ma sem jön el?

Lehet különben, — sok a dolga néki,

És ő a munkát kedvvel teljesíti.

Szegény parasztok bánatos siralma

Készlette őt most is az egri útra,

S távoztakor azt mondta én nekem,

Hogy addig vissza nem jön e hegyekbe,

A míg Egerben a tanács kegyelme

Enyhületet nem biztosít a pórnak.

Szegény Zoltán sokat kell fáradoznod,

Mert az uraknak szívök oly kemény.

De csak tovább is így folytasd a küzdést

S meglásd, Zoltán, megáld az Ég kegyelme.“ —

— „Milyen beszéd, mily égi szendesség ez!“

Leány előttem így nem szóla még. . . .

De mindegy! — hogy ha édes a beszédje,

Csókjá bizonynyal százszor édesebb.

Látom leányka: képletes beszédem

Nem fogta fel elméd, — majd egyszerűbben

Beszélem el neked: mért késik Zoltán? . . .
Nemcsak a munka tartja őt Egerben,
Hanem — mi több — egy tündér szép leány is,
Kit Zoltán lángolón szeret, imád.“ —
Szép Lenke megrendül e csalfa szóra,
S pilláin a bánat könnyűje reszket;
Arthur pedig mosolyg s tovább beszél:
„Most látta csak először őt Egerben,
És tüstént megszerette ifjú szíve,
S szüret után — a mint nekem beszél —
Vig lakzi lesz e csendes völgy ölén“. . . .
A lányka pár perczig hallgatva néz
A „hitpatak“ napfényes tükörére;
Szemében egyre több könnyü gyülemlik,
Tekintetéből látni, hogy a bánat
Váratlanul viharként jött reá;
Hanem csak perczig tart az elfogultság;
A könny legördül méla, sápadt arcán;
Nyugalma visszatér s bogár szeméből
Szelid magasztos érzelem sugárzik,
És ajka szóra nyílik, így beszél:
„Zoltán szeret Engedd jó Istenem

Hogy a leány viszont szeresse őt
Oly lángolón, a mint a tiszta lányszív
E földtekén férfit szeretni képes!
Jó Istenem, áraszd reá kegyelmed;
Tedd boldoggá a legjobb férfi szívet:
Örök tavasz legyen az ő világa,
Melynek nem árt az őszi hervadás.“ —
— „Felejtsd a bűt leányka, nincs okod rá.
Zoltán után keserg szived talán?
Felejtsd el őt, ha szíve hűtelen lett,
Találsz te férfi-szívet ezret is,
Az én szivemben is szokatlan érzés
Virága nyílt, mióta tégedet
Megláttalak. Bár merre járok is,
Mindég te rólad álmodik szivem.“
Zarándy Zoltán így beszél tovább is,
De nem figyel reá Szerényi Lenke;
Lemondó lelke messze jár, az égben
S Zoltánnak üdveért imádkozik.
Arthur belátja, hogy hiába sóhajt,
Hogy nem figyel szavára a leány,
Haragra gyúl s vadúl morog magában:

„Szörnyű leány ez, mintha itt se volnék,
Ugy néz merengve a patak vizére;
Én csak beszélek, rontom a tudómet,
S ő rám se néz, nem is figyel szavamra.
Mindegy, — a jó vadász, ha ily közelben
Zsákmányra lel, azt nem bocsátja el.
— „Térj vissza lányka, én kíséрни foglak,
Megengeded talán?“ E szóra Lenke
Ábránd világából a földre száll.
— „Lám, hogy elandalogtam Oh bocsáss meg
Zarándy Arthur. — Gyakran elmerengek,
Szokásom az nekem. Kísérj tehát.“ —
Es megy a lányka, oh pedig ha tudná,
Hogy a viruló nefelejcek éppen
Most értenek Zoltán elé, s a csermely
Ép most beszéli el csevegve néki,
Hogy kedvesét a völgy ölén találja . . .
A lányka megy, nem sejtve, hogy gaz ármány
Kíséri őt s rút terveket forral.
Ah de ne félj Szerényi szende lánya,
Szerelmed istene vigyáz reád!
— „Láttad-e már Mátyás királyt leányka,

Hunyad fiát, az ifjú nagy királyt?

— „Nem én, pedig nagyon óhajtja lelkem,
Hogy lássam őt, bátor nemes vonásit.

De nála is jobban szeretném látni

Bélát, a legdicsőbb magyar királyt,

Ki ős apámnak szent jogot adott.

Gyakran, midőn bejárom a vidéket,

Eszembe jut a nagy király, ki kétszer

Tartózkodott falunk határiban;

S ilyenkor szent imára nyílik ajkam:

Hogy perczre bár, mutassa meg magát.

De hasztalan sovárg az én szívem.

Vagy este, a midőn szemem lezárul

Oh úgy szeretném látni álmaimban

Jóságos arczát s daliás alakját,

Minőnek őt én képzelem. De még nem

Jelent meg álmaimban sem nekem,“

Arthur remélni kezd; gonosz mosoly kél

Szemölcsös ajkán és imígy beszél:

„Figyelj szavamra szép Szerényi Lenke! —

Váramban látható egy szép szobormű,

Olasz művészek fényes alkotása.

A nagy királyt, Bélát mutatja híven,
Midőn Királyfala lakóinak
Az ég alatt hűs lombok árnyiban
Jogot, szabadságot nyújt nagy kegyelme.
Előtte áll Sellő, Szerényi őse.
Dicső alak, tűzes bogár szemek,
Épen miként neked leányka; ajkán
A hála-érzelem szavakba' tör ki. —
Fenséges műremek az jó leányka,
Minden alakján élet ömlik el.
— „Zarándy Arthur, oh igérd meg nékem,
Hogy e szobor-művet megnézhetem.
Majd elbeszélem ezt atyámnak és
Felkérem őt: jöjjön velem a várba.
Ugy-e megengeded nekünk Uram!“
„Most jöjj talán leányka fel a várba.
Mert még e nap delén eltávozom
És vissza — nem tudom — mikor jövök.
Közel a vár, nem is magas az orma,
Nagyon rövid idő alatt felérünk,
S a kis időt, melyet ez út igényel,
Dúsgazdagon fizeti meg neked

A ritka élvezet, mi ott reád vár.
Im itt vagyunk a szép „Király-hegy” alján ;
Ormán pihent a bujdosó király,
Midőn a bősztatár elől e helység
Titkos, homályos rejtekébe jött.
És most is ott van ő a várteremben,
S most is csak olyan, mintha élne. Jöjj hát
Leányka, s nézd meg a kegyes királyt.“
— „Legyen tehát, jérünk ; vezess előre,
S kérlek, siess, mivel a dél közelg.“ —
— És mennek ők. Zarándy szíve dobban ;
Szemében titkos vágy világa fénylik.
Nem szól, siet, szeretne felrepülni,
S már is az édes, forró esókra gondol.
„Hah szép virág enyém vagy végre hát ;
Karomba dőlsz, ha száz hatalmas isten
Védene is, mivel e hegytetőn
Csak én parancsolok, és senki más.“
— Ne félj, ne félj Szerényi szép leánya,
Szerelmed Istene vigyáz reád.

.....
„Ah, Lenke Lenke“ — hangozik a mélyből,

Érczes, erős hang, mégis oly szelid.

Meghallja Lenke és lenéz a völgyre:

„Jól látok-e, nem csal-e szem világom?

Zoltán a hegytövében áll, felénk néz;

Leszáll lováról . . . Hogy nyerit a Villám

Zoltán, jöjj, én vagyok Szerényi Lenke;

Siess a hegyre! Lásd uram csalódtál,

Zoltán Egerből, ime visszatért,”

Dúl-fúl Zarándy Arthur; düh villámlik

Szemében: terve ismét füstbe ment.

Gondolkozik, hogy vágja ki magát.

— „Ezer pokol, e gaz kölyök minek jött

Utamba most, midőn a menny határin

Valék. Miért nem kése még egy órát.

Ah mily komor! ha célzatom megérti,

Még baj lehet. De mit! . . . Közel a vár.” —

— „Légy üdvözölve Lenke, szép leánykám! . . .

Zarándy itt?! . . . Jó nap' uram! Mi készíté

E dombra tégedet; beszélj leányka.” —

Zoltán leszáll lováról. Meglepetve

Áll Lenke mellett s várja, mit beszél.

— Magas alak. Hullámozó fűrtel

Vállára hullnak. Tiszta kék szemében
Ifjú kedély örök derüje fénylik;
De most e fényt a kétkedés homálya
Beburkolá. Mosoly nem környezi
Ajkát, hanem a férfias komolyság.
— „Lent vártalak a „hitpatak“ vizénél,
Midőn Zarándy Arthur jött felém
És azt beszélte, hogy ma nem jössz el;
Ne várjalak hát, inkább visszatérjek,
S kísézőül ajánlkozott nekem.
Királyokról beszélgeténk s kiváltkép
Bélát magasztalók, s én elbeszéltem
Zarándynak, hogy mily nagyon szeretném
Ismerni őt, a jó s kegyes királyt.
Zarándy erre azt felelte nékem,
Hogy fenn a várban nagyszerű szobormű
Vagyon, olasz művészek alkotása,
A mely Bélát élethiven mutatja.
Vágy ébredett szivemben látni őt,
S kértem Zarándyt, hogy legyen szabad
E művet megsejmlélni jó atyámmal;
És erre ő azt válaszolta nékem,

Hogy még e nap delén nagy útra indul,
S így hogy ha látni vágyom a szoborműt
Most menjek ő vele a várba fel. —
Oh jöjj te is Zoltán . . . Nos, eljössz úgy-e?“ —
„Ezer bocsánat, — ah most jut eszembe:
A várterem, hol a szobor van,
Bezárva van; kulcsát Budára vitte
Atyám, és így tehát hiába jösztek.
Bocsánatot kérek, hogy ezt felejtém“ . . .
— „Jerünk leányka vissza hát! Zarándy
Az ég veled,“ — mond Zoltán s lóra ül . . .
— Mennek. A leányka itja oldalán
Szemét lesütve szótlanul halad;
Az ifjú sem beszél; fürkészve kémlel:
Zarándy Arthur oly nagyon gyanus . . .
És Lenke is oly szótalan . . . Miért
Pirul s miért tekint folyvást a földre,
Miként ha bűn szoritaná szivét?!
— Oh balga ifjú, ily leány kebelre
E föld tekén keresve sem találsz.
Pirúl, mivel szeret; lenéz a földre,
Szintén mivel forrón s híven szeret,

S viszont szerelmet tőled nem remél. —
— Szegény leány szivedben az öröm
S a bánat egy fedél alatt lakik.

II.

— „Lenkém, beszélj: mi bántja ifjú szived?
Szenvedsz, beteg vagy? . . . Ah mi bánt leányka?
Nekem talán csak elbeszélheted. —
Nem vagy te már oly vig, miként korábban;
Szived már nem örül a napsugárnak,
S még itt e földnek hímes szőnyegén is
Csak hallgatag, busongva jársz velem. —
Ajkad körül a vig mosoly helyén
Bús hallgatás ül, s fénytelen szemedben
A bú szülöttje, könnyesepp rengedez.
Mondd csak leány: szeretsz-e még te engem?“ —
— „Zoltán szeretlek. — oh nagyon szeretlek!“ —
— „Tehát, ha még szeretsz Lenkém, beszéld el:
Mi bántja szivedet? S ha bánat ért,

Engedd, hogy részt vehessek benne én is,
Meglásd, könnyebb leszen a bűt viselni,
Ha résztvevő kebel megosztja véled. —
Nyisd hát beszédre kedves ajkadat,
Tán én okoztam azt a bűt szivednek?
Oh hidd leányka, nem tudom, mivel;
De hogy ha mégis úgy van, nincs bocsánat
A bánkódó szívnek? . . . Bocsáss tehát meg,
Térden könyörgöm, nyujtsd pieziny kezéd.
Milyen hideg, mily hófehér e kis kéz
És oh miként reszket. — Mi lelt leányka?
Te sírsz, — virága ifjú életemnek
Zokogsz; mi ez Lenkém? Hah Istenemre
Nem érdemes a fényes napsugárra
Ki ezt okozta, bárki legyen az . . .“ —
— „Zoltán, sötét a sirnak éjszakája?
Ugy-e a lélek nem marad a földben
De felrepül a csillagok közé?“
— „Lenkém mi lelt? Te már halálra gondolsz.
Elöttem ez valóban érthetetlen.
Hisz lásd az ifjú élet oly mosolygó,
Miként a szép tavasz-virág a földön,

Miért beszélsz tehát a hervadásról,?
Keserves az, kivált ha oly korán
Pusztítja el a fésző rózsabimbót,
Midőn közelben mindenütt az élet
Mosolyg feléje édes — boldogan.
Leány, te nem szeretsz már engemet.“ —
E szóra Lenke bánatos szemével
Zoltánra néz, oly égi szende bájjal,
Hogy ez szavát már visszavonni készül;
De a leányka ajka szóra nyilik :
„Legyen tehát, legyen, hogy nem szeretlek ;
Tőled én ezt is szívesen veszem ;
Mégis hiszem, hogy egy szerényke kérést
Talán beteljesítesz énnekem.
Zoltán, ha majd . . .“ és itt eláll beszédje,
Zokogni kezd fájón keservesen,
S mint őszi szélben a mező virága,
Ugy reszket a boldogtalan leány.
De csak hamar magához tér megint :
„Kérlek figyelj Zoltán, ezentúl én
Vidám leszek ; mosolygni is tudok még.“ —
S mosolygott ; ah de úgy, mint a beteg

Midőn a lelke már elszállni kész.
„Zoltán, ha majd ismét Egerbe mégy,
Maradj örökre ott; ne látogasd meg
E szép magányt és e falut soha;
Hadd éljek én magán, miként a párja
Veszített gerle az üres faágon.
Én egy parányit sem neheztelek rád;
Lelkemre mondom ezt, oh mert szeretlek,
Úgy mint fivéremet s szeretni foglak,
Mig élek s mig szivem dobogni fog.
Kérlek szeresd hiven az egri lánykát
S kérd őt nevemben, hogy viszont szeressen.
Élj boldogul Zoltán és olykor-olykor
Gondolj e szép vidékre s énreám is,
Ki tégedet soha el nem feled” —
— „Lenkém mi ez? — Gondolj az egri lányra?!

Oh térj magadhoz, tan csak álmodol.
Nem ismerek én egri lányt. Kivüled
Oh hidd; — leány engem nem érdekel.” —
Láttatok-e, midőn a nyár nevében
A föld felett ijesztő fellegek
Vonulnak el dörögve zordonan;

Nincs napsugár, homály borong a tájon,
S csak néha vett tüzes sugárt belé
Az ég villáma, oh ki látta már
Ily vész-időben azt a tünde képet,
Midőn az ég haragja szünni kezd,
A fény legyőzi a rémes homályt,
S a tűnő fellegek közül szeliden
Lenéz a nap a dermedő világra.
Zoltán beszédje is ily látományt
Idéze fel a bájos Lenke arczán ;
Zoltán beszédje volt a napsugár,
A mely elüzte a sötét borút
A szenvedő leányka homlokáról,
S boldog mosolyt, derűt hozott helyébe. —
— „Zoltán! igaz? — Nem ismersz egri lányt?
Szüret után nem lesz az esküvőd?
Igaz! téged más lány nem érdekel?
Csak én? Igaz, Zoltán szeretsz te engem
És nem csak úgy miként testvéredet?“—
— „Ah, értem én már: mi okozta búdat
Napom nekem, szívem! egyetlenem,
Tán álmaidban egri lányka mellett

Láttál mulatni engem, kis bohó?“
„Nem álmaimban. Ezt beszélte nékem
Zarándy Arthur.“

— „Ah Zarándy Arthur!
Ő mert sarat dobálni jó nevemre,
Megállj Zarándy! még ezért beszélünk,
S a kard leenű egymás között a tolmács.
E vakmerőség vért, halált kíván.
És mért tévé ezt, han miért? . . . Mily eszme!
Hogy tégedet leányka kék egedből
A sárga földre rántson. Ah Zarándy
Ezért kérdőre vonlak. . . . Úgy segítjen. . . . “
— „Ne szólj, ne mondd ezt, csillapúlj vitézem;
Zarándy nincs hon, elhagyá a várat“
— „Remeg a gyáva, szemtelen; megugrott,
De visszajön, vagy feltalálom én.
Habár a föld alá ment volna is.“
— „Zoltán szeretlek, úgy miként leány sziv
Szeretni képes, oh igérd meg nékem,
Hogy nem teszed bizonytalan veszélynek
Magad Zarándiért: felejtsd el őt,
Hidd el. nem érdemes, hogy rája gondolj.“—

— „Jól van leánykám, drága szép virágom!
Vessük meg őt, nem érdemes egyébre ;
De hogy ha véled egyszer szóba áll még,
Arczúl csapom s halálba küldöm őt.
Lásd vége van már a sötét haragnak ;
Tündöklő szép szemed bűvös sugára
Elűzte homlokomról a borút.
Oh nézz reám tovább is szép szemeddel :
Egész menyország tündöklík azokban ;
Felhője nincs, csak is derűje fénylik,
S minden sugára hő szivembe száll.
Az est közelg, pirúl a várnegy orma,
Fűre virágra friss harmat pereg ;
Jerünk az erdő lombos rejtekébe,
Hallod, mint hívogat a csalogány“
S mennek karöltve, mint a csillagok
Nyár éjjelén a tiszta ég tetőn.
S egy ezredéves tölgy alatt a fűre
Leülnek boldogan, miként a vándor
Madárka-pár, midőn a hosszú út
Veszélyes fáradalmai után
A háztető alatt fészkére lel.

Az ifju lány miként virág a szirtre,
Zoltán vállára hajtja kis fejét,
A hű vitéz pedig gyöngéd-szeliden
Keblére vonja a piruló angyalt
S ajkára lángoló csókot lehel.
És mind a ketten elhagyják a földet
Lelkük repdesve száll az ég felé,
Hol nem tenyész a fájdalom virága,
Hanem csak az öröm rózsája nyit.
S szív a sziven, ajk az ajkra forrva, —
Sokáig szótlanul álmodnak ők,
Miként ha tudnák, hogy közelg a válasz
Órája, mely Zoltánt a harcba inti,
S bezárja a mennyország ajtaját
De hallga, csitti! . . . ne ébresszük fel őket
Ne is gyanítsák, hogy majd válni kell,

* * *

Budán komoly tanácskozássra gyűltek
A főpapok s a zászlós fő urak,
Mert dél felől komor felhő közelge
Hazánk derült egére; és e felhő
A büszke félhold nagy hatalma volt.

Szó szót követ, tanács tanács után jő,
De borzadály nem ül az arczokon;
Mátyás királynak biztató szavára
Heytül a honfi sziv, a kard villámlik,
Szent lelkesülés ég az arczokon,
S „harcz kell nekünk“ mindenki így kiált.
Kárpát hegyektől messze Adriáig
Minden igaz magyar csatára készül
A csillogó félhold hatalma ellen.
„Csatára fel!“ hangzik a róna tájon,
És visszazúg a bércz: csatára fel!
A férj kardot fenet, míg nője búsul;
Az ifju harcza megy, zokog a lányka;
Még az aggastyán is kezébe véve
Vén fegyverét, ifju s vidám kedélylyel
Indul a harcza, mert imádja honját.
Oh nagy varázs erő rejlik e szóban
Haza; e négy betű igaz fogalmát
Szavakkal elbeszélni nem lehet.
A szivben él az, honfiak szivében,
S örökké él, a romboló halál,
A bús enyészet sem emészti el.

A honszerel'm tavasz virág, a melynek
Nem árt a vész, nem árt a hervadás;
Csillag, a melynek fénye nem borúl el,
Csörgő patak melynek forrása szívünk,
S folyvást cseveg borúban és derűben,
Mig életünk szövétneke lobog.
Munkára hív a béke szent ölében
S fáradui, tünni buzgón, megtanít,
S ha fellegek borúlnak a házára,
Fegyverre hív s a harc mezőre int,
A Bükkbe is eljött a hon-veszélynek
Nyögdécselő sirálya- s jajszávara,
Felforrt a vér, az izmok megfeszültek
Ifjú, öreg elhagyta otthonát,
Ezer halállal szembe szállni készen.
A szép „Királyvölgy“ben is más az élet:
Siránkozás, zaj és fegyverkezés.
A völgy ölén kisdéd csapat tanulja
A harci mozgást és fegyverfogást.
Ifjú, öreg mozdul Istvánffi Zoltán
Vezény-szávara; dob pereg, a kürt szól,
S a tölgyes erdő visszazengi hangját.

Fegyver ropog, kifent aczél csillámlik
Az égi nap aranysugáritól.
Nyerit a harczi mén s dobogva száguld
Ide s tova a völgy tarolt ölén.
Majd sorba áll a harcra kész csapat
S Istvánffi Zoltán így köszönti fel:
„Testvéreim, a szép magyar hazának
Hű gyermeki, figyeljetek reám!
Köztünk mindenkinek szívében él egy
Virág, a szeretet virága, melynek
Bűvös illatja drága szép hazánkért
Száll fel a csillagos egek felé.
Közös anyánk, a hon, veszélybe' van most
S reátok, hű fiuk, esdekve néz.
Megvéditek-e őt a nagy veszélyben,
Mely dél felől zordan közelg felé?
Ne féljetek! Nem oly komor veszély az,
Hogy tán remegni kéne a magyarnak,
Mert hisz csak a „félhold“ közelg felénk,
A büszke félhold, melyre oly hatalmas,
Oly meggyalázó, oly erős csapást mért
Nem régiben a nagy Hunyad keze,

Hogy az fényt veszve hült a sár fenékre
S alig hogy végleg ott lent nem maradt.
S lám most megint felénk közelg, miként ha
Játszani vágynánk ő vele, pedig
Tudhatná már, hogy a vitéz magyarnak
A harczmezőn mulatni kedve nincs.
S mégis közelg, feledve van a leczke,
A melyre őt dicső Hunyad tanítá?
Csak jöjj, siess, a vidám róka-tánczot
Ha úgy kívánod, eljárjuk veled.
Meglásd, nem lesz többé mulatni kedved
Magyar hazánk felszentelt térein;
Meglásd, hogy fényed veszve lesz örökre:
Kiomló véred elhomályosítja,
S mi sem enyészti el a szenny, a piszkot,
Melyet reád fenünk ez alkalommal. —
— Fel hát magyar hazánk hű gyermeki!
Csatára fel, fel egy szent háborúra,
Hadd törjük meg a büszke hold hatalmát,
Mely vakmerőn felénk közelgni mer.
A harczmezőn babér virúl nekünk;
Babér, melynek nem árt a hervadás,

Dicsőség napja hint reá sugárt
S a harcز piros könyűje öntözi;
— Jerünk s fonjunk belőle koszorút!
Szent lelkesülés szállja meg a kised
Tábort; kigyúl a szem, a kard villámlik
„Hajrá, csatára fel“ kiáltanak
S vigadva várják a regg ébredését,
Pedig az a válás órája lesz. --

* * *

Királyfalán nemes Szerényi Pál
Lakását elhagyá a vig öröm,
S helyében a borongó fájdalom
Ütött tanyát. Nemes Szerényi Pál
S Kácsfalvi Anna, a legjobb szülők,
Aggódva nézik jó leányukat
Kinek szemében most örök a könny;
Ajkára sem ül már a vig mosoly
Mióta megtudá, hogy hő szerelme,
Zoltán török ellen a harcزba megy.
Miként az ébredő tavasz virága,
Melyet nem ér a nap arany sugára,
S kelyhére nem esik üdítő harmat,

Lassan-lassan bús hervadásnak indul,
Tündöklő színpompája megfakul,
S elveszti végleg bűvös illatát :
Királyfalának legszebbik virága,
Szerényi Lenke is még a tavasznak
Delén a hervadás honába tért ;
Ifjú szívének lángoló szerelme
Vivé szegényt e bánatos világba,
Hol nincs derű, hová a napsugár
Csak néha-néha látogatni jár. —
— Mégis az ő világa nem egészen
Olyan kietlen, mint a kis virágé,
A mely felett nem ég a jóltevő nap ;
Mert bár reá borult a bűnnek éje, —
Az nem egész sötét fényt szór belé
Egy szép csillag: a biztató remény,
Hogy kedvesét az ég örök hatalma
Megőrzi a párolgó vérmezőn,
És visszahozza majd sértetlenül,
Örök babérrel ifjú homlokán.
A ház mellett terülő rózsakertben
Kisded padon, viruló hárs alatt

Találjuk őt, Szerényi szép leányát. —
A nap leáldozott, halvány ezüst fény
Dereng a nyári est homályiban,
S a fölkelő hold mélabús sugára
Áthatva a vén hársfa lombjain
A búsló leányka szempilláin
Meg-megtörik a fájo búkőnyekben.
Szegény leány, pár napja még mosolygott
Felé az élet; édes boldogan
Nézett a szép jövő elé, melyet
Képzelve és szerelve alkotott,
És ime most már oly komor-setétnek
Tekinti életét s a nagy világot. —
Már nem mosolyg felé a szép jövő,
S mit lelkesült képzelve alkotott
A sok gyönyör-kép mind eltűnve már.
Fürtös fejét kezére téve ül
Kisded padon, a lombok árnyiban
S gondolkodik. De csitt! Figyeljetek.
— „Virág vagyok; virág az ifjú élet,
Zoltán is ezt beszélte énnekem,
Midőn Királymezőn merengve jártuuk

A nyári est csendes óráiban.
De künn az illatos tavasz-virágot
Nem éri bú, nem éri hervadás.
Mig el nem érkezik az ősz szele.
Mért zúg tehát köröttem ily korán
A fájdalom viharja? mért borult el
Egem olyan nagyon korán, midőn még
Kivül nem is delelt a napvilág?
Vagy tán szeretni vétek? Istenem!
Bocsáss, bocsáss meg, hogy ha vétkezem
Mert ifju szívem nem tehet egyébként;
Szeretni kell neki, habár ezért
Üdvét veszíti is — Jó Istenem,
Nem olthatom el azt az égi lángot
Mely bánkodó szivemben ég, habár
Tudnám hogy vétkezem és vétkemért
Örök hatalmad tűz villáma sujt le,
S bús sírhalom borul korán reám—
Dn nem, nem vétek az, ha ifjú szívünk
Szeret, — hiven, tisztán, forrón szeret,
Hisz Istenem, kívül e szép magányban
Hol szent hatalmadat csodálva nézzük,

Virág, madár, levél . . . minden szeret.
Csak ifjú szívünk volna számkivetve
A tiszta szerelem derűs honából? —
Kegyelmes Isten, ez nem, nem lehet.
Boldog valék, boldognál boldogabb,
Hogy Zoltánt, szívemből szerethetém,
S ő is viszont úgy érze én irántam.
Szüret után megesküszünk, ígérte,
S remélve vártam én e boldog órát,
S oly édes érzelem lakott szívemben
Hogy azt kimondani nem is lehet.
De csakhamar vést jelz a harczi kürt,
S Zoltánt a hon szerel'm csatára készti,
S az ébredő nap már nem is találja
Szerelmemet többé e szép helyen. —
Megárvulsz hő szívem s talán örökre
Árván maradsz. — oh mert a vérmezőkön
Sok ifjú szív aluszsza álmait“ —
És itt keservesen zokogni kezdett
Sűrűn peregtek bánatos könnyüi:
Ezek jelezték, hogy mit szenved ő. —
Majd térdre hullt szegény a pusztta földön

S imára kulesolá fehérek kezét
— „Ég s föld ura, hatalmas Istenem!
Határt nem ismer végtelen kegyelmed.
Eloszlik ott a vész sötét borúja,
Hová irgalmasságod égi napja
Szór fény sugarakat. Ha olykor-olykor
Borúlni kezd az ég, tüzes viilámok
Borzalmas vést hozó játékot üznek:
Oh mennyi ifjú lény remeg ilyenkor
A zord halál elhervasztó lehetől;
De végtelen irgalmad; Istenem
Megmenti őket a rideg haláltól;
Napfényes szép derűt bocsát az égre
S a földön ujra minden kedvben él.
A vagy midőn hervad a nyár virága,
Zörögve hullanak a sárga lombok
S a vad fergeteg száguld a tarlott erdőn:
Nagy útra indul a vándor madár. —
Repül mérhetlen tengerek felett,
Repül viharban, őszi éjszakákon,
Hol mindenütt ezer halál tekint rá,
Mégis, uram irgalmad napja őt

Készséggel elvezérli messze délre,
A hol nem ismerik a hervadást. —
S midőn a tél uralma véget ér;
Zöldül a rét, fakadnak a virágok,
Irgalmad, édes Istenem, megint
Hozánk vezérli a vándor madárt.
Uram, teremtöm, édes Istenem,
Kérlek figyelmezz egy szegény leány
Szívből fakadt könyörgő szózatára :
Őrizd meg a csaták viharja közt
Zoltánt, szívem virágát, éltemet.
Igen, mivel érzem, ha ráborulna
A sirnak éjszakája, engem is
Rideg ölébe zárna a halál. —
Honért s hitért megy ő harczolni Isten
Méltó tehát, méltó, hogy védjed őt.
Hozd vissza hát irgalmas Istenem
Hozd vissza őt e völgy kies ölére,
Hol rá jegyese hű szerelme vár.
— „Lenkém szerelmem, angyalom nekem
Oh nézd, öröm könyű rezeg pillámon,
Mert most tudom csak mint szeretsz te engem.

Nem is vagyok tán érdemes reá,
Hogy így szeress. hogy tiszta szivedet
Hű szivemért cserébe ad nekem".
Zoltán beszélt, így az imádkozó
Leányhoz és szivére zárta őt.
Mély csend honolt a holdas éjszakában
Zoltán és Lenke is sokáig némán
Állottak egymást hévvel átölelve,
Csakis ifjú szivők verése hangzott
Bútól, örömtől fájón, édesen.
A lány feledte hogy már nem sokára
Elhagyja őt Zoltán s a harczba megy;
Mindent felejtett kedves ifja keblén:
Fájó keservet gyótró bánatot
„Mosolygj Lenkém, napfénye életemnek
Ne félts te engem, nem halok meg én,
Az égbe szállt angyal-szived imája;
Tudom, az Isten meghallotta azt.
A vér mezőn számomra nem piroslik
Halál-virág, hanem csak zöld labér.
Örangyalom leszesz te jó leányka
A vérmezőn, s a harcz vész angyala

Kimélni fogja azt az ifjú szívet,
Mely már tied, örökre a tied.
Meglásd, hogy vissza hoz az ég kegyelme
E völgy kies ölére engemet.“ —

— „Remélni kezdek ; biztató szavadra
Szívembe visszaszáll a kedv s öröm ;
Óh várni foglak édesem, szerelmem,
A szép tavasz majd visszahoz talán.“ —
— „Lenkém, talán korább' is itt leszek.

Még el nem olvad a tél zuzmarája
Meglátod ifjad már veled leszen.
Mátyás király, Hunyad hős gyermeke
Hidd el, majd meg tanítja a pogányt
Tisztelni ős jogunkat Szerbián ;
S nem sok idő kell néki, hogy elűzze
A vad pogány hadat s a büszke félhold
Rövid idő után a porba hull.

És akkor akkor. . . . üdve életemnek
Szél szárnyakon repülök el hozzád,
Es csakhamar meglesz az esküvőnk. —
Mily boldogan lépünk majd zsámolyához
Az Urnak s boldogan rebegjük el

Az édes „holtomig — és holtodiglan“-t.
Nem lesz szemünkben fájdalom könnyűje,
Ajkunkon nem lesz bánatos mosoly.
— Üdv-, égi kéj és végtelen gyönyörrel
Lesz telve szívünk, nemde jó leány?
Ah én boldog leszek, miként a vándor
Ki hosszú út s nagy küzdelem után
A megnyugvás csendes honára lel,
Hol nem kell lépni már kemény göröngyre,
Nem kell remegni a bizonytalantól,
Van hely mire fáradt fejét lehajtsa,
Van áldó kéz, mely izzadt homlokáról
A küzdelem gyöngy-csepjeit letörli.
Ah én nagyon-nagyon boldog leszek,
Ha egykoron azt mondhatom: enyém vagy,
Csak én felém ragyog bájos szemed;
Engem illet szived minden verése;
Ajkad csak én reám mosolyg szeliden
Szived szerelme engem boldogít;
Ah Lenkém, kedves angyalom szerelmem,
Nem mondhatom mily kiucset rejt a szived;
Nem mondhatom, hogy mily határtalan

Boldoggá fogsz majd tenni engemet,
Nem mondhatom mert nem lelek reá
Szavat, mely megfelelne érzetimnek.
Oh nézz reám. . . így-így! Lenkém, szerelmem
Had olvassam ki csillogó szemedből
Azt a kimondhatatlan égi üdvöt,
Melyet nekem a béke szent ölében
Fog adni majd a boldog szerelem.
Bátran megyek a harczba édesem!
A ki felett ily angyalok virrasztanak,
Annak haláltól félni nem lehet.
Velem leszesz te jó leányka mindig;
A harczai zaj közt kellemes beszéd:
Édes szavad fog boldogítani engem;
Feltűnsz előttem, a midőn a harczban
Felvert porfelhő mindent eltakar.
S ha majd a harcznak vége lesz, leányka
S lecsendesül a féktelen zsibaj,
Én nem fogok babérról álmodozni.
Nem, nem. Csakis terólad drága kincsem,
Oh mert a te kezedből egy virágszál
Drágább előttem, mint a zöld babér,

Melynek nem árt az őszi hervadás.
Úgy-e te is fogsz rólam álmodozni
Fogsz várni engem, ugye kedvesem? —
— „Zoltán, nem lesz más vágya hő szivemnek,
Mint hogy e völgy ölére visszajöjj.
Korábban megszámlálod: hány csillag fény
Ragyog az ég fellegtelen azurján,
Mint azt, hogy hányszor gondolok reád.
Ha felkölt álmomból a regg sugára,
A gondolatnak szárnyán felkereslek.
S lelkem veled lesz mindég, míg az éjjel
Lezárt szememre álmot nem bocsát;
Sőt álmaimban is velem leszesz;
Együtt leszünk szeretve boldogan. —
Mily jó az álom édes, lágy ölében!
Hol szivünk vágya, mind beteljesül
S könnyen felejtünk bánatot, kesergést;
S az ébredés csak bűt okoz szivünknek.
Mert mit az álom enyhe lágy ölében
Éldelt szivünk, mi gyakran nélkülözni
Kell azt, midőn a regg aranysugára
Felkölt, felébreszt édes álmainkból.

Engem az álom oh nagyon szeret.
Már eddig is, midőn pedig az élet
Csak élvet és gyönyört adott szívemnek,
Megkényszerizte azt az édes álom,
Most is hiszem, szeretni fog talán
S elhoz a harczból téged minden este;
Bájos tavaszt hoz telve dal- s virággal,
Midőn kívül az őszi hervadás
Kórót csinál kedves virágaimból, —
S nem csak magam fogom élvezni majd
E szép tavaszt; te is velem leszesz.
Együtt fogunk merengni lent a völgyben;
Együtt szedjük fűzérbe a virágot;
Együtt fogjuk hallgatni a madár-dalt
S a „hit patak“ vigasztaló szavát. —
Annál inkább fog fájni majd a szívem,
Midőn felkölt a lenge szürkület,
És nem találom majd magam a völgyben,
Es nem talállak tégedet sehol.
Zoltán, nagyon fáj érző szívemnek,
Hogy harczba mégy és itt hagysz engemet.
Kérlek, maradj velem, hisz úgy szeretlek,

Abogy szeretni tud a tiszta szív.
A kis virágnak gyöngé még a kelyhe,
S nagyon korán bús hervadásnak indul,
Ha nem mosolyg reá a napsugár.“ —
— „Lenkém szerelmem, fáj nagyon szívemnek
Hogy honszerelmem most a harezba visz.
De mit tegyek? Lekössem ezt a kardot,
Midőn hazánk esdekve kér segítyt?
Maradt vón' nyugton a pogány török had,
Engem magán érdekel nem vinne el
Tőled Lenkém egy tűnő percze sem,
Habár egy félvilágot adna is
Jutalmul, ha itt hagylak tégedet.
A nagy világ mit érne nélküled?
Mit érne nélküled a kincs, a pompa?
Százszor szegényebb lennék mint vagyok:
Koldus a kincs közt, árny a napsugárban,
Milliók között bús, árva, elbagyott.
Viszont legyen röghöz kötött szegény,
Ha téged birlak jó leányka, mégis
Enyémnek mondhatom a nagy világot.
Gazdag vagyok a nád földél alatt

S nem elhagyott, nem árva, hogy habár
E földtekén mindenki elkerül.
Szólj mit tegyek Lenkém, Nálad maradjak?
Midőn felhő borong hazánk egén?
Mily gyermek az, ki jó anya szavára
Még csak nem is figyel és nem akarja
Megvédni őt, midőn veszélybe' van?
Közös anyánk nekünk a szent haza,
S komoly veszély támad most ő reá.
Ifju, öreg, mindenki talpon áll,
Hogy érte szembe szálljon a veszélylyel,
S megvédje őt, habár ezért jutalma
A hős halál lesz is. Lenkém, szerelmem
Csak én legyek a hűtelen fiú,
Ki jó anyjának fájó szenvedéseiu
Még szánakozni sem tud? Ah leányka
Nem lennék érdemes, hogy rám tekints,
Ha szent hazám elhagynám a veszélyben."
— „Zoltán bocsáss meg! Lángoló szerelmem
Ragadt magával s hozta ajkaimra
E pár szavat meggondolatlanul:
Hogy légy velem s ne menj háborúba.

Nem kérem ezt; nem tartlak vissza már,
Bár válni tőled — hidd — nagyon nehéz
Légy jó fiú, lobogjon honszerelmed,
Ne élj a közveszélyben tétlenül.
Hidd, Lenke is szereti a hazát,
Bár gyöngé karja kardot nem emelhet.“
„Minden szavadnál lángolóbb szerelmem;
Lenkém, te tán nem is vagy földi lény;
Angyalka vagy, égből jövel a földre,
Hogy engem boldogíts és már előre
Megizleltesd velem az égi üdvöt,
Miért szívünk fohásza esdekel.
Ah mért is zúg a vésznek harsonája,
Mért kell e völgy öléről messze mennem,
Mért nem maradhatok veled szerelmem
Folyvást, a mig rám nem borul a hant?
Hallod moraj kél lent a völgy ölén :
A Bükk hegyek lakói gyűlnek ott,
Hogy háborúba menjenek velem,
Hallod, nevem kiáltják éljenezve
Az óra int, Lenkém ah válni kell.
Ne sirj szerelmem, légy vidám. mosolygj rám.

Miként a nap, midőn a hegyoromról
Végsőt mosolyg a szürkülő vidékre.
De mégis Lenke . . . lásd szememben is
Egy köny ragyog. — A bú könyűje ez.
En féltelek, leányka, életem,
Hogy téged ér baj és nem engemet.
Tán képzelődöm s csalfa sejtelemnek
Rabja csupán szivem. Bár lenne úgy.
Vigyázz szerelmem, óh vigyázz magadra,
Nehogy az ármány vészes törbe csaljon,
Oh mert a míg a harc viharja tombol,
A jog s igazság nem virúl a földön,
Gonosz kezek bántják a védtelent.
A nemzet harcba megy, elhagyja honját
S leveszi róla éber őrszemét.
Kénye szerint dül majd a gyáva önkény,
S nem lesz bilincsbe zárva a gonosz,
Hallgat a törvény, hallgat az igazság,
Csupán az Isten őrzi az igazt;
A rengetegben rablók bujdokolnak,
És másutt is az ármány út tanyát

S a mire vágyik, háborús időben
Könnyen eléri azt. Azért leányka
Vedd ezt a tört s legyen mindig veled;
Egy kis vigyázat — hidd el — sohasem árt.
De már sietnem kell mert int az óra.
Hallod az érezkürt harcza hívó hangját?
A völgy ölén már várnak engemet.
Isten veled szerelmem, szép arám!
A búcsú csókra nyújtsd ajkad felém.“—
Istvánffi Zoltán nem tud szólni többet,
Némán keblére zárja szép aráját
S könyezve megy a völgy ölére, hol
Bősz harcra kész csapat fegyverben áll.
Lenke szívének bánatát, keservét
Szavakkal elbeszélni nem lehet.
A fájdalom, mely rá borult szívére,
Sötétebb volt, mint künn az éjszaka.
Ugy reszketett szegény, miként a nyárfa
Kis lombja, hogy ha szárnyra kél a szellő
S pajzán kedvvel játszik, enyelg vele.
Arczáról elveszett a rózsapír;
Szemében elborult az égi üdvnek

Verőfényes derűje ; ajkait
Elhagyta a vidám, szelíd mosoly.
Oh menj aludni kedves jó leányka,
Tudod, hogy téged az álom szeret.
Bilincsbe zárja az a fájdalomnak
Szív-sebző fűriáit és helyettük
Vigasztalást s boldog szerelmet ad.
Menj hát aludni, menj a szép reménnyel
Hogy kedvesed a harczból visszatér.

III.

Elmúlt a nyár, kívül a völgy- s ligetben
Sárgúl a fű, hervadnak a virágok,
S a tölgyes erdő veszi lombjaít.
Elszállt a fecske, el a vándor gólya,
Üres a fészek s az erdő kihalt.
Királyfalán is csendes most az élet,
Ifjú lakói mind a harczba mentek,
S bizony deres szakállal is nem egy;

S kik hon maradtak, némán búslakodnak,
Remegve várják, mit hoz a jövő?
Vajh visszatér-e kedves gyermekem?
Szívemre zárom-e hű férjemet?
Édes apám mikor lesz itthon ismét?
Szerelmemet megőrzi-é az ég?
Királyfalán mindenkinek szívéből
Felszáll egy ily édes vágy és sohaj;
S mindenkinek szívében biztatón
Lobog a szép reménynek mécs-világa.
Kivált Szerényi szép leánya Lenke
Tünődik folyvást, s jár-kei álmodozva
A tarlott völgy ölén, hol egykoron
Hű kedvesével járt-kelt boldogan.
A hír szellője elszáll olykor-olykor,
A Bükk hegyekbe is hogy elregélje
A hős fiak magasztos tetteit,
Kik lent a harez párolgó vérmezőin
Nap-nap mellett aratják a babért.
Istvánfi Zoltán mindig a legelső,
A kit a hír fuvalma felmagasztal.
Küzd mint oroszlán és kifent aczélja

Dús garmadába dönti a pogányt ;
Mátyás kegyelme is kitünteté már
Egy várnak ostrománál, hol először
Ő tüzte fel a győzelem jelét.
Ezért a nagy király elismerése
Bajnok czimmal ruházta fel a hőst,
S a hadvezérek diszcsoportja közt
Nyájas szavakkal üdvözölte őt ;
„Légy üdvözölve bajnok általunk
Tegnap oly hős valál mint senki más,
S ezzel kiérdemelted, hogy ezentúl
Bajnok névvel illessen a sereg.
Lám ifjú homlokodra már is élfér
Az érdem el nem hervadó babérja.
Dieső magyar hazám, csak is te néked
Vannak ily gyermekid, kik szent örömmel
Hálnak teérted, hogy ha halni kell.
Légy üdvözölve általunk levante ;
Had kössem oldaladra ezt a kardot
Kiérdemelt elismerés jeléül.
Küzdj véle szent hazánkért lelkesedve,
Ifjú karod ne érje lankadás.”

Zoltán örült, midőn a nagy királynak
Jutalmazó beszédjét hallgatá;
Szemében hősi lelkesültség fénylett,
Karjában forrt a pezsgő honfivér,
„Uram, királyom meg se érdemeltem
E nagy kegyelmet, e kitüntetést;
Csak azt tévém, mit tenni szent kötelemünk,
Midőn veszélybe' van magyar hazánk.
Elég nekem díjul küzdelmimért
A tiszta öntudat, hogy a veszélyben
Édes hazámhoz hűtlen nem valék.
És most, midőn érdem felül kitüntet
Hunyad dicső fiának nagy kegyelme
Az lesz törekvésem, hogy a babért
Méltán kiérdemeljem egykoron.“ —

* * *

Bús őszi nap volt. A vén Bükk felé
Sűrű, zimankos köd ereszkedett.
Szerényi Lenke a meleg szobában
Munkálkodott s merengett hallgatag.
Csak teste volt benn, lelke messze szárnyalt
Édes közelben bajnok kedvesénél.

Kopogtatnak. Szerényi szép leánya
Nem hallja a hangos kopogtatást.
Hogy hallaná, hisz messze jár a lelke
Lent Szerbiában, ott a harcmezőn.
Nyilik az ajtó és belép azon
Még ifjú harcos, sápadt, egykezű.
— „Üdvözetet küld néked a csatából
Istvánffi Zoltán, bajnok hadnagyunk.” —
Feláll a szóra Lenke és vidáman
Köszönti a belépő ismeretlent:
„Hát nincs baja Zoltánnak? . . . Nemsokára
Már visszajön? Kérlek, beszélj felőle.” —
„Egy várnak ostrománál Szerbiában
A bős pogány elvágta jobb karom
S mivel ekkép harczképtelen levék,
Haza bocsátott a kegyes király.
Út készen állék már, hogy visszamenjek
A Bükk hegyekbe, hol születtem én,
Midőn Istvánffi Zoltán hadnagyunk
Magához inte s így szólott hozzám:
Rejtsd el e kis levélkét s vidd magaddal
Király-völgy szép ölére, hol miattam

Könyvekben él a legjobb nő-kebel.
Add néki át s mondd, hogy üdvözlözlöm őt.
Megőrizém leányka e levélkét
S kezedbe nyújtom im, fogadjad el.
Szerényi Lenke ihletett örömmel
Bontá fel a levélkét s olvasá:
— „Szívem szerelme, lelkem, szép arám!
Bár sok a küzdés itt a harc hevében,
Mégis egy perczre sem feledlek én.
Nem érzed-e leánykám néha-néha,
Hogy ifjú lelkem nálatok bolyong?
Hogy vagy kis angyal? Várod azt az órát
Mely ifjadat a harczból visszahozza?
Remélj leányka. Már a büszke félhold
Fakulni kezd, a fénye elveszett.
Már nem soká hazánk derült egéről
A béke napja fog mosolyogni ránk,
A hon felett nem lesz borult az ég.
Szívünk egének sem lesz borúja:
Az üdv napfénye fog ragyogni rajt?
E gondolat vigasztal messze tőled,
Hol szép szemed nem üdvözíti lelkem;

E gondolat kísér a harczmezőre,
S fellegtelen ábránd-világot alkot
Ifju szívemnek még a harczban is.
Élj boldogul egyetlenegy virágom,
Lenkém, szerelmem, drága mindenem,
S gondolj reám, bizzál, szeress, remélj!"

— Pünkösdi rózsza nyílt Szerényi Lenke

Arzán, midőn elolvasá e pár sort,
Hű kedvesének kéz-vonásait;
S miként a Május ébredő koránya
Bibor.pirt önt kelet felől az égre,
Akként pirult Lenkének is az arcza
Szent, tiszta érzemények lángitól.

— Oh szerelem, rejtélyes titkos érzés,
Egyetlenegy forrása minden üdvnek,
Mit lent a földi élet osztogat.
Te napvilág az ifjúság egén,
Melynek sugára életet fakaszt,
Örök tavaszt ébreszt az ifjú szívben,
Melyet le nem tarol a hervadás;
Virágokat, melyeknek illat-árja
Nem sejtett égi álmodásba ejt.

Oltárt emelsz a szívnek templomában
S meggyujtod rajt' a bűvös Vesta-lángot,
A boldogság el nem haló világát,
Melynek sugára bűt-bajt eltemet
S elüzi a kesergés fellegét,
Miként a nyári napfény a borút.

* * *

Eljött a gólya visszajött a fecske,
Hogy üdvözöljék a nyiló tavaszt;
Engedt a fagy, eltűnt a hólepel,
Himes ruhába, öltözött a róna.
A tölgyfa ágon is levélke zöldelt,
Szelid fuvalmak játszadoztak véle
S virág-, levéltől illatot raboltak
És áldozatként felvivék az égbe,
Hol a fuvalmak istene lakik.
Ezért a kis virág nem is neheztelt,
Mert hisz az illatért csókot kapott,
Édes csókot a játszi fuvalomtól.
Oh a virágnak is édes a csók!
Arany sugára a tavaszi napnak
Mind vissza hozta azt, amit az ősz

Mogorva fergetege elrabolt,
Csupán szép Lenke szívét hagyta árván,
Nem hozta vissza drága kedvesét.
Pedig Szerényi Lenke várva-várta,
Jobban miként borongó éjszakában
A vak homálytól reszkető virág
A nyári nap melengető sugárit,
Gyakran kiment a zöldelő ligetbe
S eljátszta ott a mult játékait.
Most is a völgyben látjuk őt merengni
A természet kinyilott tavaszán.
Halvány az arcza, óh mert kedvesének
Rég nem hallotta hírét a szegény.
Jár-kel a völgyben s tölgyes erdő alján
S a szép tavaszt köszönti rózsa-ajka :
„Virággal himzett tarka köntösödben
Légy üdvözölve várva-várt tavasz ;
Oly hosszú volt a tél rideg uralma,
Erdő, mező sokáig volt kopár.
Az ébredő tavasz vig hirdetője,
Oh csakhogy itt vagy drága kis madár !
Midőn röptedben édesen csevegsz,

Felejttem azt, mit a mogorva tél
E viruló magánytól elrabolt;
Felejttem azt a méla bűt, kesergést,
Mibe szívem a természet halála,
Illatozó virágim hervadása
És kedvesemnek távolléte ejté.
Oh csakhogy végre itt vagy drága fecske,
Légy tüdvözölve kedves kis madár!
Bár merre vet sugárt szemem világa
Mindütt mosolygó élet serkedez.
Fejem felett a tiszta ég azurján
Az éltető nap tűz-világa ég;
A légben bűvös illat árja terjeng
S zephirfuvalmak játszanak, enyelgnek;
S e balzsamos ez égi tiszta éther,
S e lágy fuvalmak édes suttogása
Fényt hintenek a bánat éjjelébe,
Mely rám borúlt, mióta kedvesem
A harcmezőn vérével áldozik.
A völgy ölén virágok nyíladoznak:
Kinyitja kelyhökét a napsugár;
S az illatot, mit színes kelyhök áraszt

A röpkedő fuvalmak elrabolják
És felviszik, fel a derűs magasba,
Hol a mindenható Isten lakik,
Ki a virágokat megalkotá.
Mily bájoló világ, mily tarka kép ez !
Illatos gyepmező zöld bársonyán
Ezer piros, kék s hófehér virág.
Minden virág egy bájos alkotás,
S a szívet édes álmodásba ejti.
Mosolyg, ha kelyhén gyöngy-harmat ragyog,
S a harmaton a nap sugára ég ;
S titkon beszél, — ha röpkedő fuvalmak
Ölelgetik őt édes suttogás közt.
Légy üdvözölve ébredő tavasz
Légy üdvözölve ég derült azúrja,
Viruló rét, mező, s te tiszta éther,
Legyetek üdvöz illatos virágok,
Légy üdvözölve drága szép tavasz ! . . .
Hát ez miféle dallamos csicsergés.
Miféle játszi kedvtelés ez itt . . .
Virágos völgy ölen halkan csevegve
Sebes patak siet tovább-tovább.

Az útja telve kéklő nefelejescsel,
Hullámival levélkék játszadoznak,
Tükrében a teremtő napvilág
Fürösztí aranyos sugárait.
Előttem zsongó, árnyas, lombos erdő :
Zöldellő lombok, zsongó levelek.
Oly jól esik az én érző szívemnek,
Ha e titokzatos, örök homályba,
A hol a csattogó madár lakik,
Belemélyedhetek. Élet, virulás,
Fény, pompa, csillogás minden helyen.
Gyöngéd szellőben reszkető bokornál
Kis gyöngyvirágok s kéklő nefelejcek
Mosolyogva szórnak illatot felém.
Viruló cserjék lombos rejtekében
Igénytelen madár csattog, zenél.

s mily remek dal, mennyi tiszta érzés ! —
E csattogó madár bűvös dalában
Egy érzélem világot tár elém.
Itt édesen epedve szól az ének
A szerelemnek boldogságiról,
Majd felzokog s a méla bánat árja

Vonúl keresztül ihletett dalán.
Igénytelen madár, kis fülmilém
Te vagy az erdő fénye, éke, szive,
Tavasz szerelme, bűvös dalnoka.
Én is szeretlek, óh nagyon szeretlek,
Mert megvigasztalsz, hogyha bánat ér,
S velem örülsz, ha felvidül a lelkem.
Légy üdvözölve hát dalos madárka
Az ébredés virágos hajnalán;
Csattogj, dalolj ez illatos berekben,
A természet magasztos templomában;
Dalolj az édes boldog szerelemről.
Erősíts, oh vigasztalj engemet.
Bús sejtelemnek árnya kísér engem,
Hogy vissza nem jö drága kedvesem;
Dalolj madárka, üzd el ezt az árnyat,
Hogy ne remegjen szívem a szegény!
Légy üdvözölve zsongó árnyas erdő,
Légy üdvözölve csattogó madárka,
Légy üdvözölve várva-várt tavasz!"
Imigy merengett Lenke, így köszönté
A szép tavasz virágos hajnalát.

Majd elhagyá a völgyet s betére
A tölgyes erdő lombos rejtekébe.
Ifjú a lomb, még gyöngé a levélke,
S a napsugár utat talál magának,
Hogy éltető csókkal illesse lent.
A pázsiton elszórt virágokat.
Virágos útra lép Szerényi Lenke
És csendesen halad tovább — tovább.
Üdvözlík őt a zsongó tölglevélkék.
Üdvöзли őt a bájos gyöngyvirág;
Miként ha mondanák: Isten hozott,
Örülj mivélünk oh te szép virág,
Örülj, mosolygj ránk s tündöklő szemedből
Lövelj felénk egy éltető sugárt.
Vagy nem szeretsz már hogy búsongva jársz-kelsz
Közöttünk, mint az őszi fuvalom?
Szeress leányka úgy, miként mi téged,
Kik kebleden oly szívesen halunk.
És Lenke mintha értené e hangot
Lenéz az illatozó gyöngyvirágra,
S bogár-szeméből édes köny pereg.
Van- é ott fent a csillagok honában

Ily bájos angyal, ily kedves virág?
— „Oh én szeretlek zsongó kis levélkék,
Rengő bokor, kinyílt gyöngyvirág,
Hiszen ha bánat éri ifjú lelkem,
Vigaszt, reményt ti adtok én nekem.
Emlékszel-e te kedves gyöngyvirág,
Egy éve is ez úton jártam én,
De nem magamban, elhagyatva árván,
Az ifjú is velem volt, kit szivem
O'ly lángolón s határtalan' szeret.
Te százados tölgy, rengő, lombos ágak
Ti láttatok merengni engemet.
Merengni véle, ébren álmodozva
Boldog jövő derengő hajnaláról.
Beszéljete, oh mért késik e hajnal,
Hisz már közel volt, oh nagyon közel?
Miről beszélt itt életem virága,
Rengő bokor emlékszel-e reá?
Oh mondd, csevegd el drága kis levélke,
A mit nekem az ifju ajka szólt.
Rég volt nagyon, midőn fülemben csengett
Kedves beszédje, vagy talán csak álom

Volt az egész, szerelmes szívem álma?
Vagy egy bűvös tündéri látomány?
Akármi volt, de érzi ifju szívem,
Hogy nélküle nem élhetek soká.
Higyjétek el mosolygó szép virágok,
Nagyon nehéz az élet így nekem.
Nincs pompa, fény, arany, nincs drága gyémánt,
Mely Zoltánért kárpótolná szívem.
Hiába vinnék a viruló repkényt
A rig szerály tündérkertjébe is
S bár áloék s kinyílt rózsabokrok
Vennék körül lecsüngő ágait,
Nem lenne az közöttük oly viruló,
Mint künn a bérezen, pusztá szikla-tömbön,
Melyhez örök szerelme fűzi őt.
S te gyöngyvirág nem jobb-e néked itt,
Az ébredő természet kebelén,
Hol permetezve hull reád a harmat,
A méla csillagok örömkönyűje;
Arany sugár csókolja lepledet,
S vidám madárdal ébreszt s altat el?
Nem jobb-e itt, mint hogyha bár arany

Kehelyben volna fényes lakhelyed,
Hol őrszemek vigyáznának reád
S észszel, erővel meg is hosszabbitnák
Rövidke élted. Ugy-e szép virágom
Csak is ott érzi jól magát az élő,
Hová szerelme, lelke fűzi őt?
Zoltán szerelmem, élsz-e még? — a vagy tán
Megölte szived a pogány török?
De nem, hisz lelked eljött volna tán
Bűcsúzni tőlem, árva gerliczétől.
Te élsz, tudom s meglátlak még talán.“
— Delelni készült már a nap az égen,
De Lenke csak tovább ábrándozott
S haladt előre a virágos erdön,
Hol kedvesével annyi boldog órát
Töltött korábban. Minden kis bokornál,
A melyhez édes emlék fűzte őt,
Megállt és elbeszélte a bokornak,
Hogy mily epedve várja kedvesét.
S a rengő bokrok váltig biztaták őt
Hogy nemsoká' meglátja, kit szeret.
És Lenke hitt e biztató szavaknak,

Pedig a csalfa biztató remény
Vigasztalá csak őt. — Ha tudta volna,
Mi vár reá. — Szegény, szegény leány!

* * *

„Bálványtető“ felől virágos úton
Fegyverbe öltözött csapat közelg.
Bársonymentéjük csillog az aranytól,
Kalpagjokon arany-boglár ragyog.
És arra tartnak, hol Szerényi Lenke
Mereng a mult idők emlékein.
Midőn közel az ösvény-fordulathál
Sötét szemökbe ötlík a leány,
Megállnak és a kis csapat vezére
Halkan beszél a többivel, miként ha
Titkos parancsot osztana nekik.
Aztán elindul újra a csapat
S az álmodó leány felé halad,
Ki meg se látja, nem is sejti őket. —
De nem hiába, hisz a lelke messze
A harcmezőn Zoltán körül bolyong.
Midőn előtte állnak a vitézek,
Csak akkor látja meg a lányka őket.

S merengő lelke tüstént vissza száll.

Sápadni kezd s remeg, miként a fűszál,

Ha repdeső fuvalmak érik őt. —

„Ne félj leány, — így szól a kis csapat

Komor vezére, — nincs mitől remegni,

Mi nem vagyunk rablók, orgyilkosok.

Szerényi szép leánya vagy talán?

Légy üdvözölve általunk e bérezek

Legszebb virága, fénye, csillaga.

Ne félj leányka, szólj, való e sejtés,

Szerényi szép leánya áll-e itt?”

Pirúl a leányka, ez édes szavakra

Elhagyja őt a kinos félelem

S mosolygva szól a hallgató csapathoz:

„Igen Szerényi lánya vagyok én.

Ha nem esalódom, úgy-e jó vitézek,

Ti hadfiak vagytok s a harc mezőről

Jöttök? Hát vége van már a csatáknak?

Ah én is várva-várok egy leventét.

Tán ismerőstök ő, Istvánffi Zoltánt?”

— „Igen leányka, mi a háborúból

Jövünk, levertük végre a pogányt“

— „Hát Zoltán hol? talán csak meg nem ölte
A vad pogány? Beszéljetek vitézek,

Ah szédülök s a szívem úgy dobog“

— „Ne félj leányka, él a bajnok ifjú

Nemcsak hogy él, itt van nagyon közel“

— „Közel? — De hol van? Zoltán jöjj elém

Siess, siess! Egy percz is óra most,“ —

— „Várj még leányka, és figyelj szavamra.

Ismét remegsz, Ne félj te szép virág,

Rövid idő után meglátod őt.

Figyelj reám! Elmúlt a harezi zaj,

S a vad török megszégyenülve fut.

Mi visszatértünk drága szép hazánkba,

Hogy itt szeretteink derűs körében

Feledjük a csaták sivár zaját.

A Bükk hegyek vitéz lakói is

Már vissza tértek; élükön vezérük

Istvánffi Zoltán, kit golyó nem ért

S kinek a vad pogány kifent aczélja

Nem ártott. Most Zarándy udvarán

Várnak reád, de nem csak a vitézek,

Köztök van az első magyar, Hunyadnak

Bajnok fia, dicső Mátyás király is,
Ki e hegyek vitéz lakóinak
Örök babért, jutalmat osztogat.
De Zoltán, kit Mátyás nagyon kegyel,
Esengve kérte a dicső királyt:
Engedje meg hogy a Szerényi lánya
Helyezze homlokára a babért.
A nagy király legott parancsolá.
Hadd jöjjenek e völgy lakói fel
A várba és kivált te szép leánya,
A kit a győzhetlen magyar seregben
Az első s legnagyobb vitéz szeret.
Istvánffi Zoltán, ő jött volna érted,
De őt a nagy király marasztalá
S nekünk parancsolá hogy hozzuk el
Magunkkal az egész nemes falut.
Mi úgy tevénk. S már telve van a várak
Királyfala dicső lakóival,
Köztük derék atyád Szerényi Pál,
Ő mondta, hogy e völgy ölén találunk
Téged leánya és a vár alatt
Vár majd reád. Ne félj tehát, örülj most

És jöjj velünk a várba, jöjj leány.
Ne arra menj „Király-völgy“ szép virága,
Közelb a vár, ha erre balra térünk“
— „Jerünk tehát: Oh bárcsak szállni tudnék,
Mint a madár, ha röpke szárnyra kél.“
És mennek ők virágos bérczi úton
S erdön keresztül az oromra fel.
Zugó fuvalmak szállnak át az erdön
S megrengetik a tölgyek ágait,
A zöld levélkék halkán összesűgnak
És mintha mondanák: szegény leány,
Mért még a várba, hol az üdv helyett
A kárhozat tanyája vár reád. —

* * *

Királyhegy ormán és alatt a völgyben
Mohhal fedett nagy kőhalom terül:
Zarándy-vár falának omladéki.
A barna kötőmeg alakjain
Nem egy helyen kéz munka látható,
Nagy volt a vár, kőbástya környezé
Kilencz falu elfért nagy udvarán.
Hét őrtorony állott a hegytetőn

És örködött a vár lakóira.
Emlékezet bolygó lidércz tüze
Lobogj, lobogj s merengő lelkemet
Vezesd a multba, a midőn ez ormon
Élet honolt, viruló pezsgő élet;
Lobogj lobogj s építsd fel azt a várat,
Hadd lássam én; s rég álmadó lakóit
Ébreszd fel egy eltűnő pillanatra,
Habár nyugalma megzavarva lészen.
Előre hát emlékezet, vezess! . . .
Lépünk a várterembe, hol Zarándy
Fiát, Arthúrt találjuk egy magán.
Oh mennyi pompa, mennyi fény! — a bútor
Csak úgy ragyog a tiszta szín aranytól
Az ablakok fényes parkányzatáról
Déli növények szórnak illatot.
Előttük egy fehér márvány-szobor,
Hir mondó Hermes áll kürtjébe fújva,
Melyből sugárként felszökik a víz
S a vizsugárban megtörik a napfény,
És létre jön a hét színű szivárvány,
Tán szebb jelenség, mint a rónatájon

Fel-feltünő csalóka délibáb.

Jár-kel Zarándy Arthúr a teremben,
Meglátni rajt, hogy izgatott nagyon ;

És a falakról zord haragvó arczczal
Neznek reá elporlott ősei,

És mintha mondanák : te rossz fiú,

Dicső nevedre sem vagy érdemes.

Veszélybe' van a drága szép haza ;

Mindenki szembe száll a honveszélylyel ;

Ott küzdnék a párolgó vérmezőn

Éltet, vagyont, mindent kockára téve,

Csupán te élsz a durva kéjuek itt.

Rozsdás, a fegyver nincs ki kézbe fogja,

Pedig a te ifju karod erős.

Hah gyáva nemzedék, hát ezt tanultad

Mi tőlünk, kik a véres harcmezőn

Szereztünk fényt s hirt a Zarándy névnek,

S te azt könnyelműen bemocskolod?

Ugye beteg vagy? mert a vén Budára

Szegény öreg apádnak ezt üzented,

Ugye beteg vagy? de a durva kéjnek

Azért oltárt emelsz e várteremben.

Hol az előtt magasztos sziv erények

Virágait érlelte az idő.

Nem félsz mitőlünk aljas szolgálélek?

Hát nem remegsz, hogy rád sül fegyvered,

A mely csatába hív s te meg se nézed,

Hanem henyélsz s rút szenvedélynek élsz?

— Így szólnak ők, a rég elhamvadt ősök,

De a fiú bizony rájok se néz.

Más érzelem heviti most a szivét,

Más gondolat szoritja homlokát.

„Ezer pokol, mért késnek oly sokáig?

Tán nem talált Lenkére hadnagyom?

Az nem lehet, hisz hű komornokom

A völgy ölén találkozott vele.

Lázongva forr s lüktet a vér ereiben,

Vágy szenvedély heviti szivemet

S minden tagom a kéjtől úgy remeg.

Mély szomj gyötör, — siess Szerényi Lenke,

Egy csók pirosuló rózsá ajkaidról

Enyhíti szomjamat s a láng szenvedély

Lecsillapul majd gyöngye kebleden.

Jól látok-é? az erdő sűrűjéből

Jön hadnagyom s előtte a leány.
Igen, ez ő. Mért nem siet, repül
Hisz most egy percz egy évvel is felér.
Tehát kalitba szállsz madárka; végre
Megfogtalak s ne félj, nem szállsz ki már.
Ki nem ragad kezem közül se Isten,
Se kedvesed, se a sötét pokol.
Rám fogsz mosolygni, engem üdvözítesz,
A keblemen virúlsz, vagy hervadsz el.
Kis pamlagom, vajjon elbirja-é
Az égnek minden kincsét elviselni
Lágy bársonyod magán? Siess leány,
A kéj megöl, ha nem borúlsz szívemre
S ki nem nyitod előttem az eget.
Ne nézz reám e falról oly mogorván
Öreg apám, dicső nagy férfiú;
Hiszen te is szeretted a leányt,
Kivált a szépet, még ifjú valál.
Öleltél, hogy ha szert tévél leányra;
Neked se sok volt egy ilyen virág,
Letörted és kiszívva kelyhe mézét,
Szegényt kaczagva eldobád magadtól.

No mért neheztelsz drága ős apám te,
Pajkos szavam itt nincs, ki hallaná,
S négy szem között nem árt meg az igaz szó.
Külömben is te már rég porladol,
S dicső neved tündöklő nimbusát
Akarva sem oszlatná el szavam.
Vigyázz öreg, a kit most látni fogsz,
Oly szép leányt, oly bájló égi angyalt
Szemed sugára itt a várteremben,
De nem csak itt, sehol sem láta még.
Ah félek én, hogy bűvölő szeme
Életre hív s ott a kopasz falon
Szűk lesz neked az az ében keret,
De hallga! jönnek ők. Az ég kitárva,
S az angyalok legszebbje jön felém.

* * *

Nyilik az ajtó és belép Szerényi
Ifjú leánya. Arcza hó fehérjén
A szerelem s az üdvnek pirja ég.
— „Zoltán! Zoltán, De hol vagy? Hol találom?
Beszélj uram. Miért e csend a várban!
Hol van a nép és hol a nagy király?

— „Miért epedsz úgy gyöngé kis virágszál?

Hervaszt a bú, s korán a sirba visz.

Mért nem örülsz leányka tavaszodnak?

Mért nem szakítod illatos virágít?

S miért nem élvezed? Hisz egykoron,

Ha életed tavassza véget ér,

Az ősz hideg fuvalma tépi le

Ifjuságod tavasz-virágait,

Mily dőre az, ki sóhajt, míg körulte

Minden, mi él, örülni hívja őt.“ —

— „Uram szavad nem értem, — oh beszélj hát:

Hol s merre van Zoltán, hadd lássam őt“

— „Zoltánt ohajtod? őt ne várd leányka,

Tán már a sir göröndje hullt reá.“ —

— „Uram mily kinos sejtelem fogott el. . . .

Mért jöttem én tehát e várba fel. . . .?

Mért bántasz úgy, hisz én nem vétkezém

Még gondolatba sem te ellened?

Szörnyű szavad hitelre nem talál.

Óh hát atyám sincs vélem itt e várban?“ —

— „Mért bántalak? Nem bántlak én leányka,

Hanem szeretlek, vagy nem is szeretlek,

Imádlak, mint hívő az istenét,
Ne félj, ne reszkess. Mit az élet adhat,
Megszerzem én neked, oh csak szeress!
Tied e vár s a kincs, mi benne van,
Éltem, szívem minden, minden tied.
Nem élhetek leányka nélküléd.“ —

— „Hallgass Uram. Hadd menjek innen én.
Hol oly komoly a csend s nehéz a lég.“ —
Arthúr e perczen a küszöbre lép.

— „Nem mégyleány, míg vágyó ajkaim
Nem éldelik mézédes csókodat.

Jöjj hát szívemre s üdvözítsd a lelkem, ... “ —
Elállt szava, mert Lenke arcza lángolt,
Kézében éles tör villámla meg.

„Távozz útamból gyáva szolgalelek,
Mert hogyha gyöngye is ifjú karom,
E tör mégis utat csinál nekem“,
S mint egy Cherub kiment a várteremből.

Arthúrt megbűvölé a bámulat,
De csakhamar eltűne e varázs.
Ablakba ugrott és a vár piacra
Leszólt az ott ögyelgő őrcsapatnak:

„Vigyázzatok, s fogjátok el a lányt,
Ha majd a várlak udvarára ér.”
Úgy lőn; a nép csoport, miként a héja
Csapott le a boldogtalan leányra.
Sikoly, ima, könyörgés mit se használt,
Izmos kezek tarták megfogva őt.
Leszólt az úrfi: „S most börtönbe véle!
A legsötétebb pincze lesz tanyája,
A míg meg nem szelidül, míg nem enged
S nem nyujtja csókra ajkait felém.” —

IV.

Miért sietsz úgy fáradt, ifjú bajnok?
Arcod miért ég úgy az üdv- s gyönyörtől?
Ifjú szived hévvel miért dobog?
Inkább maradtál volna ott a vértől
Pirosló harcmezőn, hol annyi sok
Magyar vitéz pihen. Nem sejtéd-é,
Hogy édes álmaid tündér-világát

Romban találod, s hogy falud határin
Nem vár reád szivednek angyala?
Fordulj levente vissza és ne kiméld
Hős szivedet. Hidd, a pogány golyója
Nem üt azon olyan nehéz sebet,
Mint az a kép, mely édes otthonodban,
Hová örülni még, tárul eléd. —
— Nem sejti ezt Zoltán. Ifjú szívében
Az égi üdv s gyönyör virága nyilik.
Sietve megy a Bükk hegyek felé,
Hová szíve, szerelme vonzza őt.
— Lecsendesült a háború morajja,
A büszke félhold újra sárba hullt;
A hős magyar fiúk pedig babérral
Sietnek kedvelt tűzhelyök felé.
Zoltán Borsod s Heves lakóival
Siet az édes otthon lágy ölére
Pihenni a kemény csaták után.
Kisded csapat; többen hiányzanak,
Kik ott alusznak távol, Szerbiában
A bajnok-vértől ázott harcmezőn.
Kő nem jelöli sírjokat, s a költő

Nem zeng felettök ihletett danát;
Csupán az égi nap arany-sugára
Érlel virágot hamvaik felett,
S az esti szellő zengedez felettök
Elaltató danát s a szürke alkony
Hullatja rájuk harmat-könyeit.

— Fogy a csapat; ki jobbra tér, ki balra,
S már csak Királyvölgy hős lakói mennek
Zoltán után, kinek tüszköl a ménje;
Vihog, nyerit, miként ha érzené,
Hogy vége már a véres küzdelemnek,
S a harc után ő is otthonba tér.
A Bükkbe érnek. Hervadt őszi lombok
Köszöntik őket, és a röpke szellő
Csókot lehel a hősök homlokára,
Melyen barázdát vájt a háborúnak
Vész-angyala s a sok életveszély. —
A völgybe térnek. Ah mily édes ambra,
Mily illatos, mily balzsamos a lég!
De csitt! Harang szól. Bánatos a hangja,
Fájó sohaj ömlik el ércszaván.
Zoltán megáll, hallgatja a harangszót

S ifjú szívét aggodás szállja meg.
Mért kong a templom érczharangja, mért sir?
Talán halált hirdet, enyészetet.
A mén elindul, ah de nem vihog már,
Fejét lehajtva csendesen halad.
A „hit patak“ csevegve lejt a völgy
Tarlott ölen, de szinte bús a hangja,
Miként ha így beszélne: oh levente
E völgy ölen elhervadt az öröm
Virága és helyén a fájdalom
Tüskéje nőtt; eltűne a derű,
Felhő borong az égen, és a napfény
Elbujdosott. Oh öltö te is magadra
Gyászos ruhát, a fájdalom mezét.
Zokogj levente, mert az ifjú lányka,
Akit szeretsz, kiért szived dobog,
El van temetve, élve eltemetve.
Sóhajt, eped, imádkozik, de hajh
A bús sóhajt nem hallja senkisé.
Mióta eltűnt, nincs öröm e völgyben
Még a madár is búsan énekel.
Én is szerettem őt s oly édesen

El-csevegtem véle, hogyha olykor
E völgy ölére jött, de most hiába
Várom; a lányka nem mereng felettem,
Nem szórja rám bűvös tekintetét,
Nem hint virágot szőke hajjaimra
És nem dalol a boldog szerelemről.
Zokogj levante s öltözz gyászruhába,
Lásd, e helyen minden gyászolja őt . . .

— Elérik a falut; de nem siet
Üdvözlötükre senki, oly nyomasztó
A hallgatás, mely ott honol. Mi történt?
Nagy népcsoport jön szótlan szembe velök;
Köny a szemekben, fájdalom az arczon
S az ajkakon nehéz sóhaj lebeg.
Sütét koporsót gyászos szemfödéllel
Visznek elöl a temető felé.

Zoltán remegve szól egy ősz apához,
Kinek szeméből könny pereg: „Mi történt?
Ki halt meg itt, kiért e gyászmenet?” —

— „Isten hozott, légy üdvözölve bajnok!
Szerényi hitvesét viszik amott.
A fájdalom megölte őt szegényt,

Nagy jóltevőnket, a ki annyi árva

Fájó könyét törölte le s kezével

Enyhíté a nyomor sajgó sebét.“

— „Nagy ég, való ez? Ah beszélj öreg:

A lányka hol? Hol van Szerényi Lenke?

Nem látom őt. Talán beteg? Beszélj!“

— „Vitéz ne kérdezz; oly kínos felelnem

Kérdő szavadra; ép az ölte meg

Szerényi hitvesét, hogy Lenke eltűnt,

És feltalálni nem lehet sehol.“ —

Zoltán figyel, fakúlni kezd az arcza,

S ő ki szemébe nézett a halálnak,

Kit nem riaszta meg a vész haragja

S a fergeteg, bármint üvölte is,

Most földre roskad, mint a tölgyfa ága,

Melyet vihar hiába rengetett,

De egy villám lesújtja sudarát.

*

*

*

Négy holdja, hogy Szerényi Lenke eltűnt

S a jó szülők szívét bú lepte el;

De nem csak őket kinozá a bánat,

Egész falu siratta a leányt.

Bejárták a határt, a vármegyét
S a Bükk hegyeknek minden rejtekét;
Sziklák odúit, hol vadak tanyáznak,
S a gödröket, miket kivájt a víz,
De hasztalan, Lenkére nem találtak.
Kácsfalvi Anna csillagát veszíté.
S e csillag hullás meg is ölte őt.
Sirt, míg ki nem apadt a könnyek árja;
Sóhajtozott álmatlan éjszakákon
S hervadt, miként a nyár kinyílt virága,
Ha őszi szél suhan felette el;
Szívében egyre nőtt a bús kesergés.
Mig végre jött a nyugtató halál.
— Szerényi Pálnak is nehéz az élet;
Dér lepte el sötét hajfürteit.
Az arcza sápadt s bánatos szemében
A szenvedés emésztő fénye ég,
Kivált mióta hitvesét veszíté,
Kivel öröm közt folytak napjai.
— S Istvánffi Zoltán? — Ah ki festené le
Csak gyöngé szóval szíve bánatát?
De ő remél, nem veszti el hitét,

Hogy kedvesét majd feltalálja még.
Hiszen ha meghalt volna, lelke néha
Csak felkeresné őt midőn busongva
Heteken át kívül bolyong az erdőn
És az egész vidéket felveri.
Avagy ha álom száll lezárt szemére,
Szerelme mindég megjelen előtte
S oly édesen játszik, enyelg vele.
— Most is az erdő sűrűjébe indul
Keresni Lenkét. Otthon nincs nyugalma;
Dolgozni nem tud és a jó barátok
Vigasz-szava fel nem deríti őt:
„Lenkém, szerelmem, hol vagy, hol találalak?
Oh jöjj s ragyogj rám lelkem égi fénye,
Mert nélküled megélni nem tudok.
Az éj s a nap csak kínzó gyötrelem;
Szívem szorúl, elmémre éj borúl;
Megörülök, ha szép szemed sugára
Nem üzi el e szörnyű éjszakát.
Mindenható Isten! egy pillanatra
Add nékem a mindentudás hatalmát
S én harcra szállok újra a keresztért,

Vérem s szivem a hitnek áldozom.“

Imigy tűnődve jár az ifju bajnok

Tarlott mezőkön s erdő sűrűjében,

Ahol talán még a madár se jár.

De csitt! Mi tompa sóhaj s bús nyöszörgés

Zavarja itt a csendet? Lenke tán?

Zoltán megáll s remegve néz körül

És ime lent egy vén juhar tövében

Öreg vitézt talál bilincsbe zárva.

S nagy Isten, a szegény világtalan.

— „Ki vagy, ki rakta rád e rút bilincset?“ —

— „Uram ne bánts; ülj meg, csak ne kinozz.“

— „Ne félj; nem az ki üldöz, áll előtted.

Feloldalak s ha kardom megtalálja,

A latrokon, kik ily kegyetlenül

Kinoztanak, majd bosszút állok én!“

— „Hallgass uram, oh ha meghallja ő,

Te is az én sorsomban osztozol.“ —

— „Ki az, kiről beszélsz? Nevezd meg őt,

Csak gyilkoló lator lehet s azoktól

Nem félek én, hiszen szavamra még

Egész csapat vesz fegyvert oldalára

S ha kell, a böszt halálba ront velem“

— „Oh nézz körül uram, mert félek én,

S ajkam a félelem lezárva tartja:

Oh hogy ha még e helyt tanyáznak ők!

Tekints körül: nem látsz e csillogó

Fegyvert, avagy rejtőző árnyakat?“

— „Ne félj csendes az erdő, mint a sír,

Még a madár sem repdes e helyen.“

— „Nagy úr az én kegyetlen kinozóm,

Dicső szülők elromlott gyermeke,

S kegyetlenebb, miként a vérszopó

Tigris, mely a könyört nem ismeri.

Zarándy Arthúr a neve. . . Te Isten

Mért nézed el borzasztó vétkeiket?!“ —

— „Zarándy Arthur? Már csak sok, mi sok;

Bár főnemes, de ily kegyetlenül

Nem bánhat el alattvalóival.

Majd törvényt tart fölötte a király.

S mi volt a vétked, hogy a büntetések

Ez iszonyú nemét ítélte rád?“ —

— „Uram, nem én vagyok bűnös, de ő.

Majd elbeszélem; oh de nézz körül:

Nem rejtőznek-e itt bérenczei?
Figyelj tehát. Négy holdja már talán,
Ifjú leányka jött a várba fel,
De nem akarva, mert az úrfi aljas
Tervet koholt s így törbe csalta őt.“
— „Nagy ég! E sejtés . . . oh ha ez valóság.
De nem lehet; hisz ő maga segített
Keresni eltűnt angyali arámat.“ —
— „S midőn a lányka nem hajólt szavára,
S erényeit áruba nem bocsátá,
Zarándy Arthur kéjt, bosszút lihegve
Börtönbe zárta a szegény leányt,
Remélve, hogy a nyirkos éjszakában,
Melyet a napsugár fel nem derít,
Majd megtörik a lányka tiszta lelke,
S utóbb csak az ő keblén hervad el.“
— „S ki volt a lány? Hallottad-e nevét?“
— „Igen, Szerényi Pál leánya, Lenke.“ —
A fergeteg nem kelt olyan rivalgást,
És az oroszlán akként fel nem ordít,
Mint a miként Zoltán mennydörge most:
— „Zarándi volt tehát, ki elrabolta

Éltem felét. Megállj poklok fia,
Megállj te aljas, gyáva léhűtő,
Száz élted volna bár, elrablom én
S olyan kegyetlen' küldlek a halálba,
Hogy a nagy Isten, hogyha lát az égből,
Behunyja a szemét. S legyen veled
Bár a pokolnak minden ördöge,
Meghalsz te mégis, megyhalsz oly halállal
Hogy még a kő is szán majd tégedet.
Jöjj fergeteg, ragadj fel szárnyaidra
És add kezembe villám ostorod,
Hadd szálljak én, mert minden pillanat
Egy századnak tűnik fel most előttem,
És csak éleszti szívem láng hevét.“—
— „Megállj uram; ne hagyj el engemet;
Lásd, nincs szemem, nem látom az utat;
Hová leszek, ha itt hagysz védtlenül,
Ismerlek én, te vagy Istvánffi Zoltán.
Hangos beszéded elárulta ezt.
Oh a leányka minden pillanatban
Ajkára vette a te hős neved. . . .
Figyelsz-e még szavamra jó vitézem?

Történetem még el nem végezem.
Bajnok, hiába mennél így a várba ;
Kiszegzett ágyúk s négyszáz bandita,
Élet-halálra készen őrzik azt. —
Mióta nagy urunk a sirba szállott.
Rabló tanyává lőn az ősi várak,
De senkisem tudja üzelmeik.
Minek rohannál hát így a halálba,
Más úton biztosan célodhoz érsz. —
Te monád, hogy szavadra százan is
Fegyvert ragadnak hős halálra készen ;
Így teljesülhet ifjú szived vágya,
S a gaz latort eléri a bosszú. —
— A vártetőnek déli oldalából
Patak siet a völgy ölére le,
És e patak-meder bevisz a várhegy
Kút fenekére. Egy-két létra kell csak,
S egy kis csapat könnyen a várba jut.
S éjjel, midőn mindenki álmodik,
Célod, vitéz, könnyen elérheted.“ —
— „Jól van öreg, legyen a mint te monád,
Te érted is majd bosszút állok én.

De most beszélj Lenkéről: mit csinál,
Most is a börtön büzködt légkörében
Sinylik szegény? avagy talán. . . . Beszélj!“ —
— „Uram, a korbács összevágta hátam,
Vérem piroslik a kopár porondon;
Szemem kiszúrták, testem összetörték,
S te láthatod, hogy szenvedek nagyon;
Oh de Szerényi angyaljó leánya
Több szenvedést, gyötrő kint éle át
A szikla-börtön éjsötét ölében,
Hová szegényt az önkény hurezolá. —
Az úrfi gyakran felkereste őt az
Első napokban és beszéle néki:
Mért nem cseréli fel a deszka-vánkost
Lágy pamlagának pelyhes bársonyával?
De a leány tán meg se hallgatá.
Később az úrfi vad haragra gyúlva
Ekként rivalt a reszkető leányra -
Halj meg tehát a börtön puszta földjén,
Ha keblemen virulni nem akarsz.
Oh de ne gondold, hogy e pillanatban
Jön a halál. Hervadni fogsz leány

S lassú halállal halsz meg e helyen.
E puszta börtön lesz a te lakásod,
S tekintsed úgy, miként ha már a sirban
Feküdüél, mert a fényes napvilágot
S a kék eget meg nem látod soha.“
— „Mily isszonyú, mily durva förtelem!
S te Isten, mért nem döfted őt keresztül
Egy tűz-sugárral dörgő fellegedből?
Mért nem szakadt le rá az ég, — s a föld
Mért nem sülyedt le véle a pokolba?“—
— „Rám bizta őt az úrfi; én vivék
Naponta börtönébe friss vizet
S egy kis kenyért; — több étket nem kapott.
Uram, én szántam és sirattam őt
S vigasztalám, hogy bátorítsa lelkét:
Majd csak szabad lesz s boldog egykoron.
— Oh hozd a töröm, kérlek, add kezembe
Igy szóla most, — és én szabad leszek;
Szabad azonnal s boldog is talán.
— E szó hatott, s én elhatározám,
Hogy bármiként, mégis kimentem őt,
Bár életemmel játszom — oh de mindegy,

Én veszszek inkább, mint e szép virágszál,
Úgyis napom már tűnik, alkonyúl.“—

— „Légy áldva érte szenvedő aggastyán!“—

— „Étkem javát is mindig félre tettem

És titkon elvivém szegény fogolynak,

Mert nem csupán a fájdalom, — az éhség —

Az is hervásztá ifjú életét.

Száraz kenyér keserves élelem.“—

— „El nem felejttem ezt neked — soha!“—

— „Uram a szomj gyötör; adj, kérlek, innom

Pár csöpp vizet, tán lesz itt a közelben.

De várj, beszédem mindjárt véget ér.

Kész volt a terv, hogy megszökünk a várból,

S szentül hívém, hogy megsegít az ég,

Mert a kapu örét is megnyerém.

Eljött az éj, eljött a pillanat.

A lányt ölembe fogtam és sietve

Elbagytuk a sötét börtönlakot.

De hajh, a terv dugába dőlt, mivel

Megcsalt az ő, elárult, rászedett.

A nagy kapu előtt reánk rohantak.

S ismét fogoly lett a szegény leány.

Nem is tudom, nem érte-é baj őt;
Olyat sikolta, hogy most is fülembé
Hangzik, — s a föld porondján elterült.
Engem ütöttek, vertek, mint a barmot:
Ez volt néhány napig az ételem.
Aztán szemem kiszúrták és e helyre
Hurezoltak a vérengző gyilkosok.“ —
— „Lenkém, szerelmem megboszúllak én,
És téged is, te jószívű öreg.
Jövök leányka, búsuló galambom:
Forró szerelmem s csókjaim hevétől
Élted virága újra felvirúl.“ —
És újra csend lön, csak a száraz ágak
Zörögtek a szellő fuvalmitól.

* * *

Jertek utánam, hogyha szívetekben
Nincs félelem, nincs sápadt irtozat.
Börtönbe viszlek, nyirkos éjszakába,
Hová le nem hat a esillag sugára,
S a melynek nincs napfényes reggele.
Sötét a börtön; mit se látni benne,
Sötét, miként a sirnak éjjele.

A siri endet tompa hang zavarja —
Sohaj, nyöszörgés, majd zavart beszéd:
— „Kértem a fecskét, úgy is gyors a szárnya,
Keresse fel Zoltánt, szerelmemet.
Elszállt a fecske s ime visszajött már;
Kezemre szállt, — ah mint piheg szegény.
Mit is beszéltél vándor fecske néki?
Mondtad-e, hogy epedve várom őt;
Mondtadt e, hogy kész már a koszorúm
Fehér rózsából s myrthus-ágból fonva?
Szép, hófehér ruhába oltözöm,
A koszorút felteszik homlokomra,
És úgy megyünk a szent oltár elé.
Aztán mienk lesz az egész világ. —
Még a menyország is leszáll a földre.
Minékünk adja azt a boldog Isten;
S angyalsereg jön esküvőnkre majd.
Zoltán siess, im' itten áll az oltár;
S várnak reám az égi angyalok.
Hogy integetnek; — kérlek, várjatok még,
Legott megyek, ha eljő kedvesem.
Dobogj, ne csendesülj el ifju szívem

Hiszen szeretsz s viszont szerettettel.
Anyám te itt vagy? jöjj közelb, ölelj meg,
Hadd halljam én áldást hozó szavad.
De koszorút mért tettél homlokodra?
Hisz én vagyok a boldog mennyasszony,
S engem illet a myrthus-koszorú.
Ah reszketek, szűnik szívem verése;
Megárt nekem a végtelen gyönyör,
Oh jöjj anyám, hadd oszszam meg veled.“ —
— Mély hallgatás honol megint a börtön
Zord éjjelében, csak a ronda férgek
Zizegnek vérfagyasztó hangokon.
De csitt! fordúl a zár, nyílik az ajtó,
S belép a börtönőr mécsessel kezében. —
A mécs fényt szór a börtön éjjelébe,
S szörnyű a kép, mely ott előtűnik.
Kemény sziklás falak, alúl piszok;
S e szalma börtön egyik szögletében
Pár deszka-szál, megrodhadt szalma rajta
— S e ronda ágyon fekszik a leány.
Ah irtozat! — megáll a szív verése,
Megáll az ész, megáll a képzelet.

Ha ez a szörnyű kép a szembe ötlik.
Letört fa-ág, — viruló lombos egykor,
S nincs rajta most egy hervatag levél;
Kóró, melyen viruló rózsza nyílott,
De elhullatta ékes szirmait.
Ilyen a lány, Szerényi szép leánya,
Zoltán szerelme, üdve, mindene.
Sápadt az arcza; elveszett szeméből
A fény, — s a szenvedés nagy homlokára
Sűrű barázdákat varázsola.
Szép természetnek csakis romja van meg,
S kopott darócz ruha takarja azt;
Hajfürtei kuszáltan szerte hulltak,
Felszedve piszkot s szalma-töredéket.
Szegény leány, úgy alszik ott a szalmán,
Mintha nem élne, mintha sir ölében
Pihenne már, hol elhervad az arcz
Rózsája, elhal a szem fénysugára,
Elvész a könny, elvész a víg mosoly;
Pedig a lélek még nem hagyta őt el,
Mert — csendesen bár — még dobog a szíve,
S olykor mozognak aszott tagjai.

Vagy még sem él, hisz nincs érzés szívében,
S elméjében zavart a gondolat.
Nem érzi a kint, nem is sejti, hol van,
Hisz az imént is üdyről álmodott.
Istvánffi Zoltánt várja esküvőre;
Kezében rodhadt szalma fonadék,
S előtte az — menyasszony-koszorú;
És az a fecske, mely kezére szállott
S Zoltán felől csevegett ő neki,
Most is körötte czinczog s rágicsálja
A kenyeret — apró szelid egér.
— A börtönőr lerakja ételét, —
Mily étkezés: viz s egy falat kenyér! —
És rátekint az álmodó leányra.
Harag villámlik éjsötét szemében,
S kemény szavak hagyják el ajkait:
„No lám, még most is él a rút boszorkány;
Őrizzem őt az ítélet-napig?
Nem én! — ha holnap élve itt találom,
A másvilágra küldöm, úgy bizony!
Ugy is kezében már az útlevél,
S csak egy szorítás s bizton elmegyen.” —

— Ne félj leány, szerelmed istene
Nem ily halált tartott számodra fel.

* * *

Mi zaj, mi bős rivalgás kél a várban?
Moraj, tegyver-zörej, nyögés, sikoly.
Éjféli órán csendes éjszakában
Orgyilkosok, gonosz latrok felett
Istvánffi Zoltán tart ítéletet.
Szörnyű a harc. A fegyverek zöreije
Áthat a börtön vastag kőfalán is
S felkölthi ott a szenvedő leányt.
Szűnik a zaj, szűnik a hárezi lárma,
Csend van megint a várnak udvarán . . .
— Fordúl a kules, nyílik a börtönajtó
S belépnek a bosszúló hadfiak.
Zoltán az első. — Mily komor tekintet,
S vérrel bevont acél bajnok kezében.
Utána a gonosz Zarándy Arthúrt
Hozzák, ki mint a nyárlevél, remeg.
Zoltán körülnéz és meglátva Lenkét,
Inog a lába, elszorúl a szíve,
És életének tört virága mellett

Ő is, szegény, a nyirkos földre hull.

— „Lenkém, napfénye ifjú életemnek;

Te vagy? Leányka, oh nyisd szóra ajkad,

Nem ismered már Zoltánt? Oh szerelmem!...“

— Néz, néz a lányka, oh de oly zavartan,

Mint a ki rémes álmából felébred

S eszmélni nem tud, némán tétováz;

Később remegni kezd, bágyadt szemében

A régi fénynek egy halvány sugára

Megvillan, felsikolt, majd elalél.

Zoltán ölébe vonja s forró csókkal

Ébreszti őt: „Lenkém, egyetlenem,

Oh térj magadhoz, kedvesed eseng itt,

Kinek te az egész világa vagy.“ —

A lány feleszmél, öntudatra ébred,

De ifju lelke már elszállni készül.

— „Ah hol vagyok? — Ne bántsatok, könyörgöm,

Már látom úgyis jönni a halált.

Ki ez, ki néz rám... Vagy talán nem élek?

Zoltán, te vagy?

. Mért nem jövel korábban;

Késő... Kialudt már a csillag fénye....

Tavaszzal hervadt el a rózsaszirma

Zoltán . . . az égben várlak . . . tégedet . . .

Anyám jött értem Nem lehet maradnom . . .

Pedig de szép volt . . . egykor . . . itt az élet . . .

Kivül a völgyben . . . futkosó pataknál

Megyek anyám , . . Zoltán . . . Isten . . . veled !

Nagyon . . . szerettelek “ — Elhallgatott.

Az ifjú ajkán záródott le ajka,

Szerelmes lelkét csókolta belé.

Meghalt. Elállt ifjú szive verése,

Nem ébreszté fel őt többé a csók.

Elmúlt a szenvedés, betelt az óra

S már fent örül a csillagok között,

Hol durva önkény nem oszt rabbilincset,

És nem zavarják a szív álmait.

— Zoltán meredten nézi ezt a látványt,

Könyezni nem tud, szóra nem talál.

Majd rátekint Zarándyra s imigy szól:

„Gyilkos te ölted őt meg s mily halállal !

Hatalmas Isten, hogy büntessem őt ? !

Kevés neked gyilkos csak egy halál.

Mit is tegyek ? Halljátok emberek !

Dárda hegyén vigyétek el a latrot,
Vigyétek a kiálló vártoronyba
És a magasból dobjátok le őt.
Aztán pusztuljon el a bűn tanyája.
Csak kötőmeg mutassa a nyomát.“ —

* * *

* * *

A vár elpusztult, düledéke ott van,
S közötté a mult árnyai kísértnek.
Alant virúl a völgy, a nap sugára
Kék nefelejcseset érlel szőnyegén.
Szerényi Lenke tündöklő szeméből
Hullott a magja: hűség könnyei.
— Virúljatok ti szende kék virágok,
Hűség virágai, — a lányka szíve
Ugyis már ritkán ad nektek helyet.
Virúljatok hát künn a zöld mezőben,
A hol csillag harmat-könyűje öntöz
S szellő susog az édes szerelemről.
Lányok szívében nincsen számotokra
Hely, mert csak a mulandó földi élvek
Virágai fűkadnak ott ma napság.
— A „Hit-patak“ még ott lejt csicseregve
S a „rab leány“ szerelméről cseveg.

Csak zúgjakok még gyöngyöző hullámok,
Csevegjete a tiszta szerelemtől,
Úgyis ma csak hírből ismerjük azt.
Csapongó lepke lett a lányka szive,
Egyik virágról a másikra röpked
S nem bánja ő, habár az elhagyott
Nyiló virágnak üdvét lopja el.
S a pir az arczon nem a szendességnek
S a szerelemnek vonzó pirja többé, —
Művészi színés, arcz külső zománca,
Melyet nem a szív érzeménye fest.
Érdek uralg most, nem a szív szerelme
S önzés, a mely muló fényért sovárg
Feledve, hogy nincs oly fény a világon,
Miként a szívnek lángoló szerelme,
Mely folyton ég s meleg sugárt lövel.
Csak zúgjakok még gyöngyöző hullámok
S csevegjete a tiszta szerelemtől.
— A völgy körül homályos, árnyas erdő,
És benne zaj, el nem haló moraj
Talán a szellemek csatáznak ott.
Néha szeliden suttognak a lombok :

A szerelemnek suttogása az.

— Oh menjeteK Királyvölgy szép ölere,

S ott a patak, a kéklő nefelejcek

S a zsongó erdő majd elmondja néktek,

Miről az én lantom regéle most

FigyeljeteK ez édes-bús regére

S tanúljateK szeretni — igazán!

(*Selmecz.*)

Egy élet útja.

Költői beszélyke.

Ivitték a temetőbe,
Nem volt, a ki elkisérje ;
Egyetlen-egy köny se hullott
Elkopott szemfüdelére,

Pedig könyűt érdemelt ő,
Ki annyit sirt életében,
Könyeiből őszi felhő
Lehetett vón' a nagy égen.

* * *

Igen boldog volt ő egykor,
Midőn még a lepkét üzte
S a tavasz szép virágait
Koszorúba összefűzte.

Gazdag szülők egyetlenegy
Bálványozott gyermekének
Zavartalan boldogságban
Folytanak a gyermek-évek. . . .

De ez apját eltemették
S véle el a gazdagságot,
S az alig felserdült gyermek
Már is tövisekre hágott.

Ekkor sirt az árva gyermek
Tán először életében ;
Mért nem inkább őt helyezték
Le a földbe mélyen-mélyen ? !

Nem örült ő az ifjúság
Aranyos szép tavaszának,
Virágai egytől-egyig
Már tavasszal hervadáinak,

Másnak öröm, neki bánat ;
Jó kedv másnál, kinok nála. . ,

Igy virradt fel szegény ifjú
Az életnek hajnalára.

S ott a legjobb édes anya
Búcsuzott el tőle végkép ;
Szegény ifjú érző szívét
A kinok, mint hollók, tépték.

Elment a hús temetőbe,
Még egyszer és utoljára
S ráborúlt a jó anyának
Virágtalan sirhalmára.

Úgy zokogott, mint az árva
Kis madár sir a fa-ágon.
— Oh hogysis ne, hisz nincs nála
Árvább senki a világon.

Aztán elment a világba,
Mint a hulló falevélke,
Melyet a szélfuvalomnak
Szárnya visz a messzeségbe.

Küzdött észszel és erővel,
Napot s éjjelt együvé tett.
Szikla volt a fergetegben
— És így végre férfivé lett.

Egyszer lángra gyúlt a szive,
S hitt a bűvös lány-szemeknek,
Pedig azok oh mi gyakran
Üdvöt, éltet eltemetnek.

Hitt a könnynek, mely hazug volt,
S szitta azt az édes mérget,
Melyet ő a lányka ajkán
Édes, tiszta méznek nézett.

Felragadta lángszerelme,
Fel magasba, fel az égbe
S onnan hullott szárnyszegetten
A csalódás tengerébe.

És e tengert csak növelte
A patakzó könnyek árja. . .

Majd hogy elvész a tusában
És a hűtlent mégis áldja,

Mégis áldja és siratja,
Pedig a lány elfeledte,
Az bizony egy csalfa könyüt
Sem hullatna már felette

Tűnt a kor és jött a gyógyszer
A csalódott szív sebére,
Sűrű felbők tornyosultak
A hazának kék egére,

És a honfi elfelejté,
Hogy a mennyből kellett esni;
Vagy talán a felejtésnek
Sötét fátylát ment keresni.

Ott volt ő a csatatéren
S oroszlánként küzdött, vérzett
Egyetlenegy drága kincsünk,
Honszabadság értéd, érted!

Hasztalanúl folyt a vére :
Ráborúlt a sötét éjjel,
Melyen annyi milljó honfi
Szent hazáját veszíté el.

Se szüléje, se szerelme,
S ép karja, se házája . . .
— Most patakzott csak szeméből
A legfájóbb könyek árja.

Jött a börtön; — elevenen
Betették a földbe mélyen,
Hogy ott a zord némaságban
Undok patkányok közt éljen.

Ott lézengett, ott sohajtott
Szegény honfi, szegény árva,
Csonka karral, béna lábbal,
S még az is bilinesbe zárva.

Végre nyílt a börtön ajtó,
S levették a vasat róla . . .

Kolduljon, ha élni akar,
S támaszkodjék a mankóra.

Néz, de minden ismeretlen,
Hall s nem érti a beszédet.
— „Óh hazám hát neked nem lesz,
Sohasem lesz ébredésed?“ —

„Hiába folyt annyi honfi
Fájó könyje, mártir-vére;
Sohasem jó a szabadság
Napja hazám bús egére?“

Igy sóhajt fel és elindul
Arra a szép völgy ölére,
Hol született s ahol annyi
Édes órát átaléle.

Feltámadnak ott a holtak;
És az a sok boldog emlék
Azt a sápadt, öreg koldúst
Mint pillangók előzőnlék.

A fehér ház küszöbénél
Álom borúl a szemére,
És a szegény szenvedőnek
Nem is lesz több ébredése.

Elvitték a temetőbe,
Nem volt, aki elkísérje;
Egyetlen egy köny se hullott
Elkopott szemfedelére.

Pedig könyűt érdemelt ő,
Ki annyit sirt életében;
Könyeiből őszi felhő
Lehetett vón' a nagy égen.

(*Diósgyőr.*)

A szerelem áldozata.

Költői beszélyke.

song az erdő, zűg a szellő ;
Tánczra kelnek a hullámok,
S a magasból hold sugára
Látogat el ő hozzájok.

Esti csillag megfürösztí
Sugarát a tó vizében,
S felsívit az ős sirálya
Hervadt lombok rejtekében.

Holdvilágos őszi éjjel
Bús a szellő, bús az ének,

Mintha szétdúlt boldogságot
S vesztett reményt temetnének.

* * *

Kinyilott a rózsabimbó ;
Álmodott a szép leányka,
Álmodott, — s ah milyen édes,
Boldogító volt az álma.

Kék szemében egy mennyország,
Üdv-mosolygás rózsajkán,
S ment az élet tengerére
Gyöngé kézzel, gyöngé sajkán.

Titkos érzés pillangója
Üzte s játszott a szívével,
Mint a szellő csendes estén
A remegő falevéllal.

Elszorult a lányka szíve,
Fehér arcán rózsá nyilott ;
Kedves ifjú, álnok ifjú
Érted szorult, érted nyilott.

*

*

*

Csendes este szürke fátyla
Ráborúlt a tó vizére,
A tó partján boldog ifjú
Nézett bájos kedvesére,

Körülötte szép virágok;
Legszebb virág a leányka,
Boldogított, üdvözített
A nézése, mosolygása.

Róla zengett a madárka,
Őt dicsérték a fuvalmak,
Ama kedves kis zephirkék,
Kik szeretnek s úgy meghalnak.

Körülmegy a szép leányka
A tó partján kedvesével,
Mint két csillag ég azurján
Fellegtelen nyári éjjel.

Szól az ifjú: „oh leányka,
Milyen kedves így az élet;
Mért nem élek mindörökké,
De csak érted, csak tevéled.

„Úgy szeretlek, mint az alkonyt
Az erdőnek csalogánya;
Itt halok meg mosolyogva,
Hogyha szived úgy kívánja.“

A leányka néma, hallgat,
De sokat mond szép szemével;
Száz más ifjú szív megtelnék
Igaz, forró szerelmével.

Zsong az erdő, zúg a szellő,
Míntha csak így szólanának:
Ne higgy vakon jó leányka
Álnok ifjú szép szavának.

* * *

Messze-messze ment az ifjú,
Elszóíltá hivatása,

De igérte a leánynak :
Visszajő majd nemsokára.

Visszajő majd a darúval,
Hogyha már a föld feléledt.
— Szegény leány hű szívében
Szép remények lángja égett.

„Én szerelmem mennyasszonyi
Koszorúval jövök érted.“
— Szegény leány hű szívében
Üdv és gyönyör lángja égett.

Remegett a búcsú-csóknál,
Mint harmat a nyárlevélen ;
S tiszta szívnek hő szerelme
Ragyogott fel kék szemében.

Múlt az idő, — oh de lassan ;
Hetekké lett minden óra ;
A leánynak oly nehezen
Kelt a nap s ment nyugovóra.

Ki-kijárt a tó partjára,
Ébren is csak álmodozva:
— „Amit az őszt elvett tőlem,
A tavasz majd visszahozza.“

A tél fagyát elolvasztá
Ragyogó nap győzedelme;
Elhervadt a hóvirág is,
A haldokló tél szerelme.

Himes lett a rét, az erdő,
Lombok nőttek a fa-ágra,
És a lombok sátorában
Dalra kélt az éj-madárka.

A darú is visszajött már;
Látta ezt a lányka, látta,
S kedvesét a messze földről
Szívdobogva várta-várta.

Megkérdezte a szellőtől:
Mikor jön a kedves vissza?

— Oh hogy jönne, hisz a gyönyör
Mámorító nedvét iszsza.

Megkérdezte a madárkát,
Meg a felhőt s a virágot :
Egy se mondta a leánynak,
Amit tudott, amit látott.

Hadd álmodjék árva szive,
Biztassa őt reménysége ;
Hiszen úgyis kínos lesz majd
Csalódása, ébredése.

* * *

Húllt a levél, húllt a fáról.
Dér csapott a himes rétre ;
Mit tavasszal nyújtott a föld,
Ősszel mindazt visszakérte.

De a lánynak mit se nyújtott,
Mégis mindent elvett tőle,
Édes álmot, boldogságot
S reménységeit legelőre.

Aztán jött a hír szellője . . .
Ah miért jött, mért nem késett,
Hisz egy nyiló rózsabimbót,
Ifjú szívet összetépett.

Zúg a szellő, hír szellője,
Csak azt zúgja, csak azt mondja:
Oh ne várd őt jó leányka,
Van már néki mennyasszonya.

Nyiljakok még szép virágok.
Ne nézzetek a levélre,
Hisz ha minden földre szárad,
Mi marad a szemfödélre?!!

* * *

Csendes este szürke fátyla
Ráborúlt a tó vizére;
A tó partján sápadt lányka
Gondol hűtlen kedvesére.

Oh mi lett e szép virágból,
Mivé tette őt a bánat? . . .

—Álnok ifjú, hűtlen ifjú
Csak teérted, te utánad!

Mégse vádol, mégse átkoz.
Boldogságot kíván néked.
— Gyilkos a kéz, mely ily kedves
Liliomot összetépett.

„E tó partján lettem boldog,
Még nem régen, most egy éve,
S már az édes boldogságnak
Mindörökre vége — vége!

„Ifjú, hogyha nem szerettél,
Mért fogadtad, mért ígérted? —
Vagy tán forró szerelmemmel
Bántottalak én meg téged? —

„De már késő, minden elmúlt,
El annyi sok édes álom;
Hervadt virág vagyok én már
Elszáradt, letört fa-ágon.

„Elfeledni mégse tudlak,
Bár a földbe visz szerelmem;
Istenem, oh hátha még a
Sirban sem lehet felednem!

„Nyiljatok szét zöld hullámok
S rejtsetek el engem mélyen,
Rejtsetek el, hogy a szívem
Ne szeressen, ne reméljen.

„Isten veled árnyas erdő,
Te neked is búcsút mondok;
Hű szerelmem, hűtlen ifjú
Isten veled, légy te boldog!

„Ne legyen a te szivednek
Semmi búja, semmi gondja“ ...
A többit a szegény leány
Már a hullámoknak mondja.

* * *

Zsong az erdő, zúg a szellő,
Tánczra kelnek a hullámok,

A magasból hold sugára
Látogat el ő hozzájok.

Esti csillag megfürösztí
Sugárát a tó vizében,
S felsívít az ős sirálya
Hervadt lombok rejtekében.

Holdvilágos őszi éjjel
Bús a szellő, bús az ének,
Mintha szétdúlt boldogságot
S vesztett reményt temetnének.

(Selmecz.)

Lyra.

PROLOG

It was a long, long time ago
When the world was young and new
And the stars were shining bright
And the moon was shining clear
And the sun was shining warm
And the wind was blowing soft
And the rain was falling slow
And the snow was falling white
And the leaves were falling red
And the flowers were blooming
And the birds were singing
And the bees were humming
And the butterflies were fluttering
And the children were playing
And the old people were sitting
And the world was full of life
And the world was full of love
And the world was full of hope
And the world was full of joy
And the world was full of peace
And the world was full of happiness
And the world was full of everything
That made life worth living

PROLÓG.

 Már nem esengek, hogy szeress leányka
S hü szivemért cserébe add szived,
Ámbár elűzött lelkem bús világa,
Éltem, szivem, még most is a tied ;
Már nem könnyörgöm, hogy siess egemre.
Mert éjszakám fénylő csillagra vár ;
Ugy is tudom, hogy emlékem feledve —,
Végkép, végkép el van feledve már.

Feléd az üdvnek rózsaaága hajlik,
Vidám madár üdvről dalol neked ;
Vad fergeteg tenálad soh'se zajlik,
Nyájas szellő játszik, enyelg veled.
Elérve czélod, teljesülve vágyad,
Pedig még csak tavasz mosolyg feléd ;
De e tavasznak uj s szebb napja támadt,
— S emlékem így könnyen feledhetéd.

Miért felejtéd azt, ki elfeledni
Sehogyse tud, leányka, tégedet,
S ifjú szívét bús hervadásba ejti
A gondolat: miért is vétkezett?
Miért nézett a nap tűz-tengerébe,
Tudhatta vón', hogy könnyen megvakúl,
S az égető napfény helyett szemére
Bús éjszaka, örök homály borúl.

Szerettelek, — ez volt leányka vétkem.
Nem én, nem én, — a szívem vétkezett.
Felejtsd, felejtsd el, mindig arra kértem,
Nem hajlott ő, — hiába, nem lehet.
Minek az élet, hogy ha napja nincsen,
Ha nem mosolyg felé kökény szemed,
Mely, hogy ha bánat ér is, felderítsen,
Elűzze a borongó felleget.

Lecsendesült a szív, eltűne álma;
Vágy, szenvedély többé nem lakja már;
Megszűnt verése, hamnvá lett parázsa,
Mert éltető sugarra nem talál.

Ah de ne gondold, hogy tán a felejtés
Sűrű köde oltotta el hevét;
Még szívem érez, addig nem felejt és
Nem dobja el az árvaság mezét.

Gondolj te is rám és a képzelemnek
Szárnyán keress fel néha engemet,
S habár körültem rózsák nem teremnek,
Hidd, a legszebb virágot itt leled.
E kis virág bús szívem hő imája,
Illatja a derült egekbe száll :
Legyen valóság szived minden álma,
Ha életed tavaszsa majd lejár.

És hogy ha majd az üdv hajója ringat
A boldogság nyugalmas tengerén,
Hol fergeteg nem támad rád, nem ingat,
S örök derű lesz életed egén;
S ha feltekintesz élted kék egére,
S ifjú szived gyönyör közt anda!og :
Gondolj leány a bánat gyermekére,
Kinek egén egy csillag sem ragyog.

S ha csendes estén ébren álmodozva
Elhallgatod a fülmile dalát,
Melyben öröm s bú szóllal váltakozva,
Majd felzokog, majd édes hangot ad :
Figyelj a bánat elhaló szavára,
Midőn az éj-madárka énekel,
S gondolj reám, — az erdő csalogánya
Az én szívem keservét mondja el.

És ha kimégy a völgy himes ölére,
Midőn a föld tavaszra ébredett:
Virág borúl a béicz kis csermelyére,
Virág köszönt leányka tégedet;
Virág mosolyg rád a bokor tövében,
S virágot hord magán minden faág:
Oh gondolj rá a himes, tarka réten.
Kinek életkertjében nincs virág.

Ah ne felejts el, mint én nem feledlek,
Pedig talán örökre távozám,
De nem magamban, angyali szivednek
Emlékeit magammal elhozám.

S ha néha-néha szól a lant zenéje,
Rólad dalol, csakis hozzád beszél,
Oh de szivet nem kér már sziv helyébe,
Bár nélküle nyugalmat nem remél.

Kedves leányka, fogd picziny kezedbe
Dalaimból e hervatag füzért.

— Ne félj, nem üldöz már a sziv szerelme ;
Ifjú korom szép álma véget ért.

Fogadd leányka s bár sötét virágok,
Mégis — ha úgy tetszik — mulass velek,
S ha némelyikben újra égbe szállok,
Bocsáss meg, — de nagyon szerettelek.

(*Selmecz.*)

RÓZSAFÁHOZ.

Virágos kis kertnek kedves rózsafája,
Illatozó kelyhed felderíti kedvem;
E széles világnak nincsen oly virága,
Mely úgy megilletné az én árva lelkem.

Kék szemű leányka ápol, gondoz téged,
Tán azért vagy oly szép földnek ékessége;
Aranyos nap helyett szép szemével éltet,
S könyek hullnak reád a harmat helyébe.

Bájos a lányka, aki téged ápol;
Ő az élet-kertnek legszebbik virága;
Szemében az üdvnek napfénye világol,
Szívet gyújt, elbűvöl hangja, mosolygása.

Illatozzál mindig, hervadás ne érjen
Viruló kis kertnek gyönyörű rózsája;
Illatozz' szerelmet az ő kis kertjében,
S ne bántson az ősznek romboló orkánja.

Tanítsd a leánykát forró szerelemre,
Hisz a nélkül olyan szomorú az élet :
Virág, mely illatot nem hint fel az égbe,
Csillag, de a melynek a fénye kiégett.

Szerelem ragyogjon bűvölő szemében,
Szerelmet suttogjon kedves rózsajka,
Szíve oltárán is fenlobogva égen
A boldog szerelem örök Veszta-lángja.

* * *

Virágos kis kertnek kedves rózsafája,
Irigyli a szívem, hogy ő ápol téged ;
Mért inkább nem vagyok én az ő virága,
Mért nem inkább engem tett ide a végzet?

Virág vagyok én is, nem az ő kertjében :
Tarlott, pusztá földnek hervadó virága,
A ki felett napfény nincs a borús égen,
S egyetlenegy harmat, egy könny se hull rája.

Kedves rózsafácska, mondd a kis leánynak,
Hogy nézzen olykor e hervadó virágra ;

Mondd, hogy künn a réten egy kis ibolyának
Gyökét az enyészet gyilkos férge rágja.

Mondd, hogy nézze őt meg bűvölő szemével,
Miként téged kis kert kedves rózsafája;
Szemében szívének hő szerelme égjen,
S egy könnyet is ejtsen olykor-olykor rája.

Oh akkor belé is visszatér az élet,
Ő is a világot illatjával áldja,
S szeretni fog akkor százszor jobban téged
Virágos kis kertnek kedves rózsafája.

(*Diósgyőr.*)

Százszor megfogadtam.

Százszor megfogadtam, elfeledlek téged,
Kitépem szivemből zaklató emléked;
Eltemetem üdvöm, biztató reményem,
Bár egy csillag sem lesz felettem az égen.

Százszor megfogadtam elkerüllek téged,
Bár pillantásod a távolban is éget,
S kitépem szivemből azt a kis virágot,
Melyet megérlele gyújtó pillantásod.

Százszor megfogadtam, föl sem veszlek téged,
Bár mily pusztaság lesz nélküled az élet,
S hogy egy árva könyűt sem ejtek utánad,
Habár hő szivemet megöli a bánat.

Százszor megfogadtam, nem nézek szemedbe,
Azokba a bűvös ragyogó szemekbe,
S nem hiszek többé a csalfa délibábnak,
Mely enyhet úgysem nyújt lelkem hő szom-
jának.

Százsor megfogadtam, elfojtom szerelmem,
Habár utána megy megittasúlt lelkem,
S hogy ifjúságomnak bús romjai felett,
Phoenixként megkezdem újra az életet.

Százsor megfogadtam . . Oh de mind hiába,
Csak te vagy szívemnek most is a virága.
Mint a fényt az árnyék, úgy kísér emléked, —
— Nem birlak feledni, jó leányka, téged.

(*Selmecz*)

Mondd az égő napnak.

Mondd az égő napnak,
Aludjék el lángja,
S örök éjjel szálljon
E kedves magányra;

Ne illatozzék, — mondd
Rózsának, levélnek,
S ne hangozzék többé
Bűvös madár-ének;

Mondd aztán szivemnek,
Ne szeressen téged,
Feledje örökre
Üdvadó emléked:

Hidd, inkább megdermed
A nap fenn az égen,
És elvész az illat
Virágok kelyhében.

Hidd, inkább lezárúl
A csalogány ajka,
Mintsem hogy a szívem
Szerelme meghalna.

Hő szívem szerelmét
Kivetni nem lehet,
Akarva is, nem is
Imádlak tégedet!

(Kassa.)

SZERETEM.

Szeretem a reggelt, midőn a nap fénye
Szende pirulással jő a derült égre.
A regg bíbor-pirját gyönyörködve nézem,
Mivel látására
Szép arczod rózsája
Jut eszembe nékem.

Szeretem az alkonyt, midőn a levélnek
Repdeső fuvalmak titkokat beszélnek.
A mint a fuvalom suttog, enyelg szépen,
Ajkad suttogása,
Szived dobogása
Jut eszembe nékem.

Szeretem az alkonyt, midőn varázs-szóval
Illatos ligetben fülemile szólal,
Mert mit a csalogány elmond énekében,
Szivem csalogánya
Ajkad szép danája
Ép azt mondja nékem.

Szeretem az éjjelt, midőn a csillagok
Vándorló serege az égbolton ragyog.
A csillagos eget örvendezve nézem,
Mivel látására
Szemed csillag-lángja
Jut eszembe nékem.

Szeretem a tavaszt, midőn az ég alatt
Minden kis zugolyban virág, levél fakad.
A virágos tavasz azért kedves nékem,
Mert minden virágnál
Gyönyörű virág-szál
Te reád emlékszem.

Szeretem a tavaszt, ha a fecske-fészek
Gondtalan lakói újra visszatérnek.
Fecskék boldogságát gyönyörködve nézem,
S ártatlan szívednek
Angyali jósága
Jut eszembe nékem.

(Kassa-)

Merengsz-e lányka . . .

Merengsz-e lányka csendes alkonyatkor
A kis forrás mellett a völgy ölén,
Hol ifjúságom szép arany-korában
Tündér-világról álmodoztam én.
Hajh, elvirágzott már szép ifjúságom,
Tündér-világ sem hint mosolyt felém;
Csalóka délibáb volt minden álmom,
Egészen más valóra ébredém.

De távol estem tőled jó leányka,
De messze van tőlem a szép határ,
Hol illatosb a rét nyíló virága,
S szebben dalol a kedves éj-madár.
Pusztába hangzik hő szivem verése,
Bármint dobog, senkisé is hallja azt,
S ha jő is a tavasz-nap ébredése,
Számomra az virágot nem fakaszt.

De távol estem tőled árnyas erdő,
Ti hársak s te viruló szép liget
Háborgó tenger most az én világom,
A melyen nics oáz, nincsen sziget.

De lelkem gyakran szárnyat ölt magára
És visszaszáll öledbe szép magány;
Hisz ott virúlsz te, üdvöm szép virága,
Szivem, szerelmem, kedves jó leány.

Óh menj ki néha, menj a völgy ölére.
Keresd fel ott bolyongó lelkemet;
Búsongva száll az, mint a tört levélke,
Melyet vihar fájától elvetett.
Keresd fel néha künn a kis forrást is,
Annál talán eszedbe jut nevem,
Hisz egykoron, mint gyermek, földi angyal,
De sokszor játszadoztál ott velem.

Hallgass az érnek csevegő szavára:
Az én szivem szerelmét mondja el;
S estén figyelj a csalogány dalára:
Az is forró szerelmet énekel;
Szerelmet, melynek lángja olthatatlan,
S a mely az én hő szivemben lobog,
Szivemben, melynek mindig egy az álma,
Mely most is csak érted hevül, dobog . . .

(Gyertyánvölgy.)

Emlékkönyvbe.

Szerelemről, boldogságról
Énekel az éj-madárka,
Szerelömtől oly ragyogó
S éltető a nap sugára.

Szerelemtől éled a föld,
Zöldül a lomb, nyit a rózsza;
Szerelemtől pirúl az ég,
Alkonyatkor, virradóra.

Szerelemtől oly fényesek
A csillagok csendes éjjel,
Szerelemről zúg a szellő,
Ha játszik a falevéllal.

Az ifjú szív hő szerelme
A boldogság s üdv forrása.
Rózsás úton, bűvös fény közt
Elvezet a mennyországba.

Gyógy-írja a fájdalomnak,
Tőle a szív újra éled;
Szerelemnek napja mellett
Örök itjuság az élet . . .

Szeress tehát barna kis lány,
Hisz ez élet-hívatásod:
Egyedül a hű szerelem
Teremt igaz boldogságot.

(*Kassa.*)

Kis gyermek halálára.

Megkondúlt a harang, bánatos csengése
Egy ártatlan lelket kísér fel az égbe;
A csillagok között angyal-sereg várja,
Ő is már az Isten kedves angyalakja.

Kicsinyke volt ő még, most fakadt levélke,
Csak sejtés, csak álom volt rövidke élte;
Ő még nem ismerte, hogy milyen az élet,
A kis mécs alig hogy meggyúlt, már kiégett.

Nemrég öröm hangzott a szülői házban,
Hol most sötét bánat, szivrendítő gyász van.
Örömmel üdvözlék nem rég születésed
S im' most már könnyeznek, gyászban vannak érted.

Bölesöböl a sirba . . . mily rövidke pálya!
Tavaszi hervadás, csillagfény hullása.
Önkéntelenül is elborúl a lélek
Kora hervadásán a nyiló levélnek.

Szülőid könyeznek, testvérid is sirnak,
Hogyne, hisz oly sötét éjjele a sirnak;
Ébredésed annyi sziv hiába várja,
Mert sohsem virrad meg a sir éjszakája.

De száradjon a köny, tűnjék el a bánat,
Nem kell búslakodni kis gyermek utánad,
Mert te már ott örülsz a csillagos égben,
Boldog angyaloknak vidám seregében.

Igaz, hogy nem volt még éltednek virága,
De másrészt léptedet a tövis se bántja;
Hisz a küzdő ember ezen a világon
Tövisre lel mindütt, akár merre járjon.

Isten veled gyermek, égnek angyalkája,
Szülőid szerelme, testvérid bálványá!
Imádkozzál értök, kik könyeznek érted
S kik viszont örökre megőrzik emléked.

(Gyertyánvölgy.)

DALOK.

I.

Házfedélen fészket rak a gólya,
Jer szivemre lelkem, piros rózsza.
Házfedélen készen van a fészek,
Ha lehetne, tüstént elvinnélek.

II.

Esti csillag tündöklék az égen,
Ragyogását én bizony nem nézem:
Boldogságtól ittas az én lelkem,
Mert két csillag ragyogása
Boldogít most engem.

Oly két csillag bizony nincs az égen,
A milyen az én rózsám szemében.

Esti csillag ragyogj te csak másnak,
Hisz fényesebb csillag-szeme
Az én szép rózsámnak.

III.

Fel-felnézek a csillagos egekre,
Mint az előtt néztem kökényszemedbe.
Kis csillagok, szívem gyöngéd baráti,
Oly jól esik nektek lelkem kitárni.

Az égről most egy kis csillag leesett,
Még az ég sem vigasztal már engemet,
Mert e csillag hullása is azt mondja,
Hogy egy csalfa lánynak voltam bolondja.

IV.

Eddig barna kis lány
Kék nefelejés voltál,
Csörgő patak partján
Szépen viritottál.

Kék nefelejés voltál
Én meg piros rózsza,

Csörgő patak partján
Te reád hajolva.

En vagyok nefelejcs,
Most te vagy a rózsza,
Csörgő patak partján,
De másra hajolva.

V.

Fehér lepel takarta be a rétet,
Elhervadott, kihalt a szép természet,
Lezárva volt a fülmile ajaka
— Mégis akkor volt szívemnek tavasza.

Akkor nyilott szívemben a kikelet;
Rideg fagyát elolvasztá szép szemed,
S a szerelem rózsza-szirma, levele
Kebelembe üdvöt akkor lehele

Hogy ha szóra nyilott édes ajakad,
Elfeledém az éneklő madarat,
Elfeledém a világot, a telet, —
Hisz előttem egy mennyország lebegett.

Elmúlt a tél, eljött a szép kikelet,
Az alvó föld álmából felébredett;
Harmat csillog a hárs lombján, levélen,
Virág-illat s vig madárhang száll felém.

Künn s szívemben váltakozik az élet;
Kivül hő nap, nálam az már kiégett;
Kivül tavasz, — de szívemben hideg tél,
A mióta kis galambom rászedtél.

VI.

Erdőn, árkon a zivatar kerget,
Embert a sors ennyire hogy verhet.
Szemeimből fájdalom-köny árad
„Édes anyám panaszt tennék nálad.“

Volt nékem egy kedves kis virágom,
Elrabolták el ezen a nyáron,
Kebelemben örökös ür támadt . . .
„Édes anyám panaszt tennék nálad.“

VII,

Mincs egy virág, nincs egy fűszál
A letarolt réten,
Ugy elhervadt, miként az én
Biztató reményem.
Már hiába ég a lelkem,
A rózsám nem szeret engem, —
Bárcsak tudnék mást szeretni;
Bárcsak tudnám elfeledni,
Mint ahogy ő engem.

Lesz még virág, zöld fű is lesz
A letarolt réten,
Hej, de többé fel nem éled
Elhervadt reményem.
Mert a rózsám már mást szeret,
Kökény-szeme másra nevet.
Bárcsak tudnék én úgy tenni:
Elfeledni, mást szeretni;
— De nem hagy a szívem.

Alkonyodik . . .

Alkonyodik : vérpiros már
A nap tüzes arca ;
Nemsokára elkezdődik
Az éjszaka nap harsza.

Az éjszaka lesz a diadalmas
Csillag seregével ;
Nem bír a nap ezzel a sok
Rezgő csillag-fénnyel . . .

Lassan-lassan kigyuladnak
A kis csillag-lángok ;
Kedvittasan, gyönyörködve
Néz a szem reájok . . .

Künn ülök a gyepes földön,
Karjait a hársfa

— Mint az anya gyermekére —
Felém úgy kitarja.

Esti szélben rengő hársfa
Illatozó lombja
Édes-titkos suttogással
Borúl homlokomra.

Suttog, beszél, elmond nékem
Szebbnél-szebb regéket,
S mind csak arról, mily kellemes
A szép ifjú élet.

Oly jól esik elmerengni
Az ilyen beszéden! . . .
Ugy sincs e vén hársfán kívül
Vigasztalóm nékem.

(*Bárcza.*)

S. G. emlékkönyvébe.

Virág mit ér, ha vesztjük a tavaszt?
Dal is csak úgy dal, ha szív sugja azt;
De én már eltemettem szívemet,
És így szívemből szólnom nem lehet.
Vagy tán megszóllal még, ha kérdezem,
Hisz nem halhat meg a hő érzelem . . .
Légy az leányka, mi eddig valál,
Oly égi, áldó, mint a napsugár,
Mely fű-, virágnak éltet osztogat,
Életre hívja a falombokat.
S miként a napnak mit sem árt az éj,
Győztes lesz, hogy ha véle harezra kél:
Úgy jó leány a bűnnek fellegét
Boldogságod dertűje izzé szét.
S emlékezzél úgy néha-néha rám,
Ki üdvöm révpartját már elhagyám.
Élj boldogúl, — örök, ifjú tavaszt,

Mely csak virágot s érző dalt fakaszt,
S találj fel mind azt, mért szived eped,
Élj boldogul soká, — Isten veled!

(Gyertyánvölgy.)

Elmélázva.

Elmélázva elcsüggedve
Üldögelek ablakomnál;
Elhervadtak a virágok,
A madárka sem dalol már . . .

Tele volt a völgy s a mező
Vadrózsával nefelejcesel,
Mikor hozzá ekként szóltam:
Szeress engem, ne felejts el.

Kis madárcák zengedeztek
A leveles hársfa-ágon,

Azt dalolták, mit én néki :
Szeress engem szép virágom.

Mondtam néki, hogy imádom,
Hogy mig élek, érte élek,
S hogy a sirban sem lesz vége
Szivem forró szerelmének.

Esdekelve kértem aztán:
Mondja ő is, a mit érez ;
Nem szólt semmit, csak elfordult
A remegő falevélhez.

Én még soká esdekelttem,
Csak egy szót, egy édes hangot,
Vagy legalább szent emlékül
Egy levelet, egy virágot.

Rámutatott a bokorra,
Hogyha tetszik, vegyek róla . . .
— Az én szivem keservének
Isten a megmondhatója.

(Bárcza.)

KIKELETKOR.

Tavasznapi csókja éri már a berket,
A hóvirág búsan elszenderül,
Szellő fuvalma új lombot ölelget,
S e suttogás közé vig dal vegyül.
Ah, jönnek ők, a költöző madárcák.
Mily kedv, öröm, mily boldog élet ez!
A régi fészket újra feltalálják,
Ismét öröm tanyája az eresz.

Kivül tavasz-napi fényes ébredése,
Szívemben fájó, őszi hervadás;
Nálam virágok törve, összetépve,
Künn boldog élet, új feltámadás;
Kivül reményről s édes szerelemről
Cseveg, dalol a vig madár-sereg,
Borongó lantom vesztett álmaimnak
Tört romjain, busongva kesereg.

Széttépni azt az édes rózsalánczot,
Melynek neve: ábrándos szerelem;

Elhagyni azt az angyal-jó leánykát,
Ki áldó nap volt eddig egemen;
Elhagyni azt a dalvirágos völgyet,
A hol szívem szerelmet éldele,
S tengerre szállni egy magamban, árván .
— Ez az én szívem zordon végzete.

Mért is ragyogsz úgy áldó nap az égen;
Mért nyílsz virág e csendes völgy ölén;
Mért zengsz szerelmet ihletett madárka
A szép tavasz ábrándos éjjelén;
Mért csókolsz engem édes, játszi szellő,
Miért csevegsz patak oly édesen? . . .
Ha mindezt érzem s nézem elmerengve,
Százszor jobban fáj az élet nekem.

Oh mert eszembe jut, amit veszíték:
Hő napsugár, virág, lomb, röpke dal;
Boldog reménynek édes suttogása,
Mely már alig zsong, csendesen kihál;
Gyönyörtelt édes álmok, tünde képek . . . ,
Minden elmúlt, ah minden oda már!

— Ne nézzetek rám napsugár, virágok,
Hallgass zephirke, hallgass kis madár.

Türd sorsod békén ifjú, árva szivem,
Lásd, sok virág hervad el tavaszán;
S ha elszorit a bú, tekints az égre,
Ott még édes vigaszra lelsz talán;
Feletsd el álmod, édes-titkos vágyad,
Amit elérni már úgy sem lehet;
Légy büszke tölgynek lombos koronája,
Melyet vihar hiába rengetett.

(*Selmecz.*)

A ZONGORÁNÁL.

Ülj lányka, kérlek, ülj a zongorához
S játszáj nekem egy bús symphoniát;
A dal szívemnek tán vigasztalást hoz,
Ha érzélem fuvalma rezgi át.
Játszáj leányka, játszáj Beethoventől
Édes-keserves, gyötrő szerelemről.

Mily sajtó bánat szól e méla dalban!
— Boldogtalan volt, oh mert szeretett;
És most öröm zeng benne gyötrőn, halkan —
— A büszke lány csak nézte s nevetett.
Tovább leányka játszáj Beethoventől
Édes-keserves, gyötrő szerelemről.

Mily forró s édes érzélem rezeg most!
— Az ifjú elbeszélte, hogy szeret.

Ismét busongva szólnak az accordok, —
— A lányka azt felelte: nem lehet!
Ne más leányka, játszd ezt Beethoventől
Édes-keserves, gyötrő szerelemről.

Sírnak a húrok folyton csendesülve . . .
— Boldogtalan, miért is szeretett?
A végső accord is már elrepüle, —
— Szegény ifjú meghalt, kiszenvedett.
Még egyszer játszd ezt lányka Beethoventől
Édes-keserves, gyötrő szerelemről.

Mert rám is illik, lányka, ez az ének,
Az én ifjú szívem is hön szeret;
De mécs-világa nem ég a reménynek,
Alig gyúlt meg, végső lobot vetett.
Tovább leányka, játszál Beethoventől
Édes-keserves, gyötrő szerelemről.

Ah elbeszéltem én is a leánynak,
Hogy szerelem beviti szívemet;
Csillagot kértem a vak éjszakának,

De csillagom azt mondta: nem lehet.
Ne más leányka, játszd ezt Beethoventől
Édes-keserves, gyötrő szerelemről.

De mégse lányka! . . . hisz oly szép az élet,
A zord halál korán borúlra rám.
Hisz még nem éltem semmi földi élvezet,
Árván bolyongtam a vak éjszakán.
Oh de szeretni nem fog, — Beethoventől
Játszál leányka gyötrő szerelemről.

Ülj lányka, kérlek, ülj a zongorához
S játszál nekem egy bús symphoniát;
A dal szívemnek tán vigasztalást hoz,
Ha érzelem fuvalma rezgi át.
Játszál leányka, játszál Beethoventől
Édes-keserves, gyötrő szerelemről.

(*Selmecz*).

Álom és való.

(Emlékkül.)

Dalt kér leányka tőlem ifjú szived,
S hogy vig legyen ez egyszer énekem!
Tünjék a bánat mély, borongó árnya,
Mely régtől úti-társam énnekem.
Daloljak versenyt a zengő madárral.
Himes mezők virágai között,
Ahol dalos pacsirta szárnya lebben
Rengő arany kalász-tenger fölött.

Versenyt dalolnom zengő kis madárral
S az ég felé repülnöm nem lehet;
Le van hangolva mélyen gyöngé lantom,
S ifjú lelkem örökre szárny-szegett.
Múltam világát, bár romokba dőle,
Még sem tudom elhagyni könnyedén ;

Nem tud reményem halvány fény-sugára
Áttörni az enyészet fellegén.

Tengerre szálltam gyöngé csolnakomban,
Bizonytalan tengerre egymagán;
Repülve ment hajóm az oceánnak
Feltornyosult, rideg hullám-falán.
A vész haragja gyakran célba vett már.
De sohasem győzött le engemet;
Bármily dühöngve támadt csolnakomra,
Ébren találta mindig lelkemet.

Egykor, — de régen is volt, — partra szálltam
Pihenni a fák lombjai alatt.
Bájló sziget volt nyugvásom tanyája,
Mig csolnakom a tengeren maradt.
Szelid fuvalmak játszadoztak vélem,
Csevegve szép, elaltató regét;
S kigyúlt a nap-világ a tiszta égen,
Arany sugárt hullatva szerteszét.

Madár dalolt a lombok sátorában
Elaltató, ábrándos éneket,

S a kis madárnak altató dalánál
Fáradt lelkem álomba mélyedett,
S mily édes álom szállt lezárt szememre !
— Ifjú szivem ah, most is úgy dobog,
Midőn az eltűnt múltba visszamenve,
E végzetes álmomra gondolok.

Tündér-leányka szállott a szigetre :
Gyújtó kökényszemek, vágó ajak ;
Mosolygó arczán rózsá-pir derenge ;
Szép homlokán sötét bársony-hajak.
Hó keblén látszott szive lüktetése,
Őz termetén csábos ígézet ült ;
A mandolinnál édesb volt beszédje ;
Szeme tüzeit, ifjú szive hevült.

Leült a partnak himes szőnyegére
Közel, hogy érezém lehelletét ;
Kigyúlt a szivem, felforrt ifjú vére.
Ajkamra nem jött dal, nem jött beszéd,
Némán tekinték bájos szemébe,
S az elnyelé elszédült lelkemet,

Miként a zúgó tenger végtelenje
A tükörére hulló por-szemet.

Delejként vonzott s én feléje mentem,
Szivemben vágy s fellángolt szenvedély.
— „Angyal, ne zárd le lenge szempilládat,
Tekints reám, — mosolygj, csevegj, beszélj.
Egy tünde szóval megvigasztalsz engem;
Nézésedért én rabszolgád vagyok;
Ha rám mosolygasz, üdvözül a lelkem,
S egy csókodért — — lábadnál meghalok!”

Ő rám tekintett csillogó szemével;
Rózsás ajka megsúgta, hogy szeret.
E pillanatban angyal és az ember,
Az ég s a föld hévvel ölelkezett.
Megszűnt a tenger vészes mormolása,
Szerелеmtől pirúlt a tiszta ég,
Szerelmet zenge légben a madárka
— E percz alatt én üdvözült valék!

Eltűnt a boldog álom, el örökre!
Még egy édes csók, — s én felébredék,

Elkábúlt lelkem titkos érzemények
Játszi pillangói körülvevék.

A fagy eloszlott lángoló szivemben,
Egészen uj életre ébredett;
Szent templomában fészlő rózsa nyilott:
Az üdv-adó, ábrándos szeretet.

Az fájt szivemnek csak kimondhatatlan',
Hogy angyalom már nem mosolyg felém,
S hogy kék szemének gyújtó napsugárit
Csak tünde, szép álmomban érezém.
Hévvél esengtem: fogjon el ez álom
Még egyszer és örökre engemet;
Hadd csüggjek még az égi látományon,
Mely úgy elbűvölé hő lelkemet.

De hallga! — A zephirke lágy fuvalma
Merengő dalt hoz szárnyain felém,
Miként ha az est fülmiléje dallna
A szép tavasz ábrándos éjjelén.
Ki zenghet így most? Csak nem a szyrének
Játsznak velem, hogy vészbe csaljanak?

Vagy tán megint az álom szállt szememre,
Hogy tégedet, lányka, lássalak.

Nem tűnde álom ez, nem, — szent valóság ;
Ébren vagyok, — s te, lányka itt velem.
Kisded hajómat a habok sodorják,
Elfut tova, s én tán föl sem lelem.
Szállj gyöngé csolnak, életem hajója,
A csolnakos boldog szigetre lelt.
Nem kell a csolnak, nem kell a vitorla ;
A küzködés órája már letelt.

Itt élek én majd, itt e szép oázon
Veled, leány, örök, ifjú tavaszt :
Mert hogyha tán hervadna is virágom,
Bűvös szemed élethez hozza azt.
Ah én szeretlek, mint a rét virága
A szép tavasz első láng-sugarát,
Mely gyöngé kelyhét új élethez tárja,
Midőn neki ébresztő csókot ad.

Leányka, mért hal el a fény szemedben ?
Mért tűnik el a biztató mosoly ?

— Oh tán a szived már nem illetetlen,

Talán te már más üdvről álmodol ?

Oh szólj leányka csak egy biztató szót,

Oh bátorítsd búsongó lelkemet ;

Üzd el a kétség zordon éjszakáját . . .

— „Távozz, távozz, — itt élned nem lehet !“

„Távozz !“ — de kinez most is ez az emlék,

Feledni azt akarva sem lehet.

Boldogságom egy perczben megszülemlék

S más perczben már örökre elveszett.

— Ne kérj vidám dalt jó leányka tőlem,

Lehangolá az élet lantomat ;

A kedvedért bármily nagyon szeretnék

Pengetni rajt' vidámabb hangokat.

(*Selmecz.*)

NYÁR-ÉJI ÁLOM.

I.

Régtől hallgatsz lantom, elnémultál régen,
Oh pedig mily drága volt zengésed nékem !
Ha sajgott is szívem, könnyebb volt az élet,
Midőn még enyelgve játszadoztam véled.

Oh de te már hallgatsz ; — sajgó bánatomra
Nincsen többé, a ki enyhületet hozna ;
A nap szemem fájó könyét fel nem iszsza,
Szép tavaszom eltűnt s nem jó többé vissza.

Lantom, oh legalább te ne hagyj el engem,
Álmokért sovárog ifju árva lelkem ;
Ejts álomba, kérlek, — hadd álmodjam véled,
Úgyis oly szomorú, oly sötét az élet.

II.

Zengj boldog szerelmet; — viduljon a lélek
Büvös hangjainál a hárfa-zenének;
S mi ifjú szívemben réges-rég kiégett,
Gyűjtsd még egyszer lángra a szép reménységet.

Láttam a leánykát . . . most is csak a régi,
A nézése gyújtó, mosolygása égi,
Lelke tisztasága ragyog a szemében,
Legszebb virág most is az élet kertjében.

Zengj ő róla lantom, — s vig legyen az ének
Hadd oszoljék árnya szívem gyötrelmének.
Ejts álomba kérlek, hadd álmodjam véled,
Úgyis oly szomorú, oly sötét az élet.

III.

Künn vagyok az érnél csendes völgy ölében,
A hold nyájas arcza tündöklük az égen,
Bánatosan néz az álmodó világra,
Mintha szerelmében élni-halni vágya.

Közel a bokorban megzendül az ének:
Titkos szerelme a ki fülemilének;
Bübájosan szól e kis madár danája,
Még a nyájas hold is hallgat, figyel rája.

Álom száll szememre, édes titkos álom;
Megvalósul minden vágyam, óhajtasom;
Eltűnik az éj, — s a fellegtelen ég
Feljö a boldogság aranyos napfénye.

Ah mily boldogító, ah mily édes álom!
Közelemben látlak vesztett mennyországom;
Engem illet rózsás ajkad mosolygása
S büvölő szemednek gyűjtő pillantása.

Nem kacagsz felettem, midőn édes szóval
Ajkamon a tiszta szerelem megszólal.
Nem rejted előlem bársony-kezekskédet,
Melyen vágyó ajkam forró csókja égett.

Hozzám simulsz, miként repkény a sziklához,
Szived a szerelem istenének áldoz;

S szivemen a szived, ajkamon az ajkad
És mily sokat beszél, pedig néma, hallgat.

Kéjtől, boldogságtól megittasúl lelkem,
Életem viharos napjait felejttem ;
Felszállok a földről, fel egy más világba,
Hol nem hervad el a szerelem virága . . .

IV.

Szárnyra kél a szellő s édesen beszélget.
Titkos suttogása úgy vigasztal s éltet :
„Nem hangzik hiába hő szived verése,
Rád mosolyg az égnek legszebb csillag-fénye.“

Dalra kél az éjnek kedves csalogánya :
„Tied a világnak legszebbik rózsája ;
Könyeiddel öntözd és a nap helyében
Szerelmed ragyogjon felette az égen.“

„Szeresd őt tovább is, mert a földre szárad,
Megöli a néma, az eltitkolt bánat ;
Könyje, pillantása, hő szive verési . . .
Minden, minden a te szerelmedet kéri.“

Hangozik beszédje a futkosó érnek :
„Én tudom titkát a virágnak, levélnek ;
Az a szép csillag is feletted az égen
Lángoló szerelmét rég elmondta nékem.“

„Pusztúljon a világ, csak hű szived éljen,
S ő szívesen ragyog akkor is az égen.
Szeresd hát tovább is, — szeresd, mosolygj rája,
Mert hisz te vagy néki az egész világa.“

Oh dalolj madárka, szóljatok fuvalmak.
Csevegéstek minden bánatot elaltat ;
Hadd birjam tovább is vesztett mennyországom .
— Oh miért is nem tart örökké ez álom ? !

(*Diósgyőr.*)

Még egyszer és utoljára.

Vadvirágos völgy ölében
Járok ismét elmerengve,
Rád gondolok barna kis lány
S boldogtalan szerelmemre.
E csevegő kis forráshoz,
E völgy himes pázsitjára
Jöjj ki — kérlek — szép leányka
Még egyszer és utoljára.

Hallgas e kis ér szavára:
Hogy vigasztal hogy beszélget...
Oh ne félj, — itt üde árny van
A nap-sugár meg nem éget.
S e csevegő kis forrásnál,
Hol nem ér a napsugára,
Vesd rám bájos kökény-szemed
Még egyszer és utoljára.

Illatozó szép virágok
Mosolyognak a kis érre;

S figyelj csak: már a csattogó
Fülmile is visszatére;
Arany-sugár mosolyog le
A rejtőző ibolyára
Mosolyogj rám te is, kérlek,
Még egyszer és utoljára.

Milyen édes is az élet
E magányos szép világban:
Dalos madár a virággal
Versenyez a boldogságban.
E kies völgy, e szép magány
A szeretet kis tanyája . . .
Oh nyujtsd piczi, fehér kezed
Még egyszer és utoljára.

Halld: e forrás gyöngy-habjai
Szerelemről mint beszélnek;
A szellő is szerelemről
Szól a rezgő falevélnék.
Jöjj ki, kérlek, barna kis lány
E völgy himes pázsitjára,

Hadd mondhassam, mint szeretlek
Még egyszer és utoljára!

(*Diósgyőr.*)

Anyámnak.

I.

Szállj, repülj szellőcske,
Úgyis gyors a szárnyad,
Keresd föl s üdvözöld
Az én jó anyámat.

Vidd el hozzá, kérlek,
Forró üdvözlésem,
Vágyó sóhajtasom,
Csókom, ölelésem.

Forró üdvözlésem
Drága névnapjára,

Vágyó sóhajtásom
Viszontlátására.

Édes, forró csókom,
Forró ölelésem,
Mert ő a legdrágább,
Legkedvesebb nékem.

II.

Minden reggel, minden este
Imádkozom érted :
Örök tavasz legyen a te
Áldást hozó élted.

Boldogságod rózsás útján
Fergeteg ne érjen,
Verőfényes nap ragyogjon
Feletted az égen.

Sohse üljön homlokodra
A sötét búbanat ;
Mit csak kívánsz, teljesüljön
Minden egyes vágyad.

Minden este, minden reggel
Imádkozom érted:
Örök tavasz legyen a te
Áldást hozó élted.

III.

Leszállt a nap, ezer csillag
Tündöklük az égen ;
A csillagok rezgő fényét
Gyönyörködve nézem

Oh mily jó a magas égnek
Rezgő csillaglángja,
Szent hűséggel vigyáz ő az
Álmodó világra.

Leszórja az alvó földre
Sugárit, szerelmét
S elüzi a kis virágok
Aggasztó félelmét.

Amint a szép csillagtábort
Elmélázva nézem,

Az én kedves, drága anyám
Jut eszembe nékem.

Ő is akként vigyáz reám.
Mint a csillag fénye
A föld minden virágára,
Minden levelére.

Álmában is reám gondol,
Csak úgy, miként ébren,
Minden kincsét, boldogságát
Feláldozná értem.

S ez örökös gondozásban
Soha ki nem fárad,
Én Istenem áld meg érte
Kedves jó anyámat.

Oh lányka. . . .

Oh lányka, hogy ha egymagadban
Merengsz a múlt idők felett,
Eszedbe hoz-e néha-néha
Engem is az emlékezet?
És szánsz-e engem, hogyha látod,
Szerelmemért mint szenvedek!
Oh az a bű, mely engem kinoz, éget,
Száz más szivben sem férne meg.

Jó lányka, úgy e fáj tenéked,
Hogy engem oly sok bánat ért,
Hogy kis kezedből boldogitva
Nem adhatsz nékem zöld babért,
Oh hogyha szánsz leányka engem,
Az elhagyottnak ez elég. . . .
Boldog lennék, ha tudnám, hogy felettem
Részvéted égi napja ég.

(*Selmecz*)

Halálra gondolsz . . .

Halálra gondolsz kedves jó leányka,
Midőn az élet még mosolyg feléd.
Ah messze még az ősznek hervadása,
Mely rád borítja a sir éjjelét.
Hisz még ki sem nyílt életed virága,
Tavasznap fénye hint sugárt feléd.
Miért tekintesz hát a bús enyészet
E zord, kietlen fergeteg elé?

Mindenki tisztel és szeret leányka,
Kábitó tömjén füstje száll feléd,
S te mégis a sir éjjelére gondolsz,
— Oh az nagyon bús és nagyon sötét.
Nem nyílnak ott lenn illatos virágok,
Vidám madárka üdvről nem dalol,
Szellő fuvalma és a nap sugára
A nyirkos földbe — hidd — el nem hatol.

Oh élj leányka, élj nagyon sokáig.
Üzd el, esengek, bús eszméidet,

Az én szívem, szerelmem Veszta-lángja,
Éltem, jövőm, minden a tied.
Fogadd el, kérlek, lángoló szerelmem,
Szeress meg engem és az életet,
S én egykoron, ha véget ér a küzdés,
Boldoggá teszek, hidd el, tégedet.

Szeretni foglak, úgy mint most szeretlek,
Forrón, hűséggel, tántorítlanul;
Felhágok érted, fel a sziklabécre,
Melyen az érdem repkénye virúl;
Nem fogsz találni rajtam szentes árnyat,
Miként terajta senkisémet talál,
Ember lések s az ember mintaképe,
A mig megkimél engem a halál.

(*Selmecz.*)

ÁTYÁM EMLÉKE.

I.

Árva vagyok én is, boldogtalan árva,
Pusztuló mezőnek hervadó virága,
Hová a napsugar még csak be se téved. . .
— Oh de nagyon gyötrő, de kinos ez élet.

Megkondúlt a harang, a lélek harangja,
Oh mily szívrepesztő volt szomorú hangja;
Edes apám lelke szállott fel az égbe,
Istenem, miért nem mehettem én véle!

Letették a földbe, s ráborult az éjjel,
A sír éjszakája zordon sötétséggel,
Hová nem hint sugárt csillag rezgő fénye,
Hol nincs szívárvány, nincs hajnal ébredése.

Nem hallatszik ott lenn bűvös csalogány-dal,
Repdeső pacsirta ég fele nem szárnyal;
Nincs virág, nem hangzik szellő suttogása,
Nincs ott tavasz, nincs ott őszenek hervadása.

Atyám mért is mentél ily sötét világba?
Veled eltűnt szívem annyi édes álma;
Lelkem búbanatját nincs ki űzze széjjel,
Éj borult reám is, csillagtalan éjjel.

II.

Nyári éjjel enyhe harmat
Hulldogál a rét fűvére;
Szemeinkből harmat-árként
Hullt a könny a szemfödélre.

A ki oly jó s oly szelid volt,
Hogy e földön nincsen párja,
Megérdemli, hogy örökké
Hulljon érte könnyek árja.

III.

Leszállt az éjnek szürke fátyla,
Aludni ment a szép magány,

Hol rejtékében bűt, szerelmet
Zeng most az érző csalogány.

Az ég azurján nincs borulat,
Minden felől csillag ragyog;
E csillagokból ránk mosolygnak
A földet őrző angyalok.

Én elmerengve nézem őket,
Bár késő már az éjszaka,
S merengő lelkem vágyva kérdi:
Melyik atyámnak csillaga?

Csillaghazába költözél el
Kedves atyám, én mindenem;
De tiszta szived szent emléke
Velem van, mindenütt velem.

Melyik sugárzó fényesillagban
Talált lelked boldog hazát?
Oh látsz-e engem a magashól,
Látod-e a küzdés fiát?

Érzed-e szívem mély keservét?
— Érted e bű, e fájdalom;

Felhangzik-e hozzád az égbe
Lelkem beszédje, bús dalom?

Szeretsz te engem úgy-e most is?
Szívet nem öl meg a halál;
Szeretsz? — oh hogy ne, hisz e földön
Szerető jó atyám valál.

IV.

Gyászemlékű hajnal, bús emlékű óra,
Ekkor nyílt ki sápadt ajkad búcsú-szóra;
Szemedben felvillant áldott lelked fénye,
Aztán ráborult az örök éjszakának
Korom sötétsége.

Egy éve csak annak, de több mint egy század
Mikor szemeidet örökre lezártad,
Oh mert nagyon lassú az időnek szárnya,
Ha érző szívünket keserű fájdalmak
Gyötrő férge rágja.

Nehéz volt jó atyám teneked az élet,
A rút világ sokszor de megbántott téged;
Ajkadra még sem jött panaszkodó szózat.

Türtél és küzdöttél, csak hogy gyermekidet
Gyámolithasd, óvjad.

Élted fáját gyakran rázta a fergeteg,
S a gonosz világ még többször rengette meg,
És az mégse hervadt, nem hullott el lombja,
Csakhogy gyermekeit védhesse a bajtól
Árnyékába vonva.

Megtörte az élet, összeroskadt végre,
S te csillagnak mentél jó atyám az égre;
Elhagytad a földet, hol a te számodra
Nem hajtott virágot a csendes boldogság
Ékes rózsabokra.

Lelked porhüvelyé ott nyugoszik mélyen
Az áldó természet anyai ölében,
Hol nem nehezül az élet terhe rája,
S nem sebzi meg többé a gonosz világnak
Mardosó fulánkja.

Sirod messze tőlem, messze más vidéken,
Oh bárha lehetnék mindig közelében;
Oh bárha ejthetnék forró könnyet rája,

A szeretet könye enyhitő ir lenne
Szivem fájdalmára.

Habár könyem nem is melengeti hantod,
S érező szivem nem eped, nem sóhajt ott,
Lelkem mégis ott van, szárnyat ölt magára
S ott mereng, ott búsul s leborúl hamvaidd
Drága sirhalmára.

(*Selmecz.*)

Szilveszter éjjelén.

Ah nemsokára megkondúl az óra,
Mely újlag egy évet eltemet.
— Állj meg te ó év egy-két búcsú-szóra.
Ugyis nagyon szerettél engemet.
Adtál tövist a nyiló rózsafáról;
És drága gyöngyöt, mely a szemben él;
Vendégeket a fájdalom honából;
S repkény-ágot, a melyen nincs levél.

Imigy szerettél engem szakadatlan';
Apám voltál, — kitünő mostoha.
Sokszor eveztem vészes áradatban:
A te gondos kezéd ragadt oda.
S ha napsugárért esdekelt a lelkem,
Leküldéd rám a barna éjszakát,
S hogy olykor édes álmodásba ejtsen,
Az elborúlt ég dörgő záporát.

Oh nézd aggastyán, könny ragyog szememben.
Ez is a te kedves ajándokod.
Miért e könny-csepp? Nincs mitől remegnem;
Hisz nincs neked többé erőd, jogod.
E könnyt szememből honfi-bú facsarja:
Hogy év után új év jön, elrepül,
S bár milljó szív s tán Isten is akarja,
— Édes hazám ege mégsem derül.

Fakul az ezredéves tölgy virága,
És ágain meggyérül a levél,
Oh mennyi hajlék most a bú tanyája,
És mennyi szem a romlásról beszél!
Az ősi czimert régen bemeszelték:

A sólymokat elűzte a veréb.
A kuriát is rég elárverelték,
S úr benne az, ki lézengett elébb.

S most menj te ó év, mert kondúl az óra,
Itt már az éjfél s véle a halál,
Siess aggastyán, menj már nyugovóra ;
Mi gyászolunk : hogy mért jobb nem valál.
Egy percz a gyásznak. És most fel örömré !
Köszöntsük a mosolygó gyermeket, . . .
— Oh mily szelid ; dicsfényvel van körözve ;
S a szeme és az ajka úgy nevet.

Büvös csillagfény tündöklék az égen ;
E kis csillag a biztató remény :
Hogy a miért sovárgunk réges-régen,
Kinyilik majd az új év kebelén.
Kinyilik ott a jólét szép virága.
S gyümölcsként bő áldást, üdvöt terem ;
Nem lesz hazánk a koldusok tanyája,
S nem lesz mocsok az ősi czimeren.
Légy üdvözölve szép, mosolygó gyermek,
S légy kedvesebb, légy jobb, mint volt apád,

Hogy kik talán most téled még remegnek,
Örömmel emlékezzenek reád.

Én önmagamnak téled mit se kérek. —

— Mi egy csillag a mindenség egén?
Hogyha lehull is, róla nem beszélnek,
Hisz úgylis van elég ily tünde fény.

Magyar hazánkért szólok esdekelve:

Hozz rá boldog jövőt, vidám napot.

Hol egykoron a pompa, fény derenge,

Ne légyen a föld puszta, elhagyott.

Növelj virágot minden ősi ágon:

Pannoniának honfi-sziveket;

Érlelj kalászt a puszta rónaságon,

S Tokaj hegyén tüzes nektár-levet.

Örizd a trónt s a drága szabadságot,

Melyért e hon már annyit áldozott;

S a bús homályban támaszsz napvilágot,

Hogy lásson az, ki még nem láthatott.

Ne légyen gyásza e szegény hazának,

Legyen vele mindenki jó barát. . . .

Hozz völegényt a szerelmes leánynak,

S a völegénynek kedves, hű arát!

A kis kápolna.

ölgy ölében hömpölyögve
Folydogál a bércz-patak ;
Ha szellő jön, hársfa lombok
Tükörére hajlanak.

Ott, hol az ér fordulót tesz,
A völgy lombos fáinál,
Egy domben fák rejtekében
Csendes kis kápolna áll.

Zöld mohával van benöve
Réges-régtől a fedél ;
S puszta rom bár, de felőle
Hir szellője nem regél.

Az áhitat balzsam-árja
Lengedezi azt körül,
Hogyha a nap alkonyánál
A vidék lecsendesül.

Engemet az est homálya
Ott a völgy ölén talál,
Hol a hitnek szent oltára,
Hol a kis kápolna áll.

Ott merengve, ifjú szívem
Csendes béke szállja meg;
Szenvedélyek háborúi
S bűnök ottan nincsenek.

A kápolna ős falára
Méla ének iratott,
S a szellő lágy orgonája
Készit hozzá dallamot.

Vagy nem is az ős falakra
Van felírva ez a dal;
Ének az, melyet a béke
És az áhitat sugal.

Itt szeretnék folyton élni
Míg csak fenn ragyog napom,
Hová engem az áhítat
Tiszta érzeménye von.

Azt beszélük . . .

Azt beszélük, megvalósúl
A legelső álmom
Hogyha páros a gerenda
A szoba padláson.

Az én szobám gerendái
Párosával állnak,
De szeretnék hitelt adni
E babonaságnak.

Hogyne, mikor olyan szép volt
Az én első álmom:
Velem voltál kis leányka,
Napfényem, világom.

Elbeszéltem, mint szeretlek,
Mint imádlak téged,
S a te bájos kék szemed is
Szerелеmtől égett.

Kérdeztelek : szeretsz engem ?
Azt felelted rája :
Téged illet ifjú szívem
Minden dobbanása.

Nem remegtél, nem vontad el
Piczi kezeckédet,
Hófehér kis kezeckéden
Forró csókom égett.

Hogy enyém léssz, azt is mondtad;
Jól emlékszem rája.
De jó is, hogy nem páratlan
Szobám gerendája.

Szép álmomnak édes, forró
Csók vala a vége . . .
— Mért is jött a hajnal csillag
Oly korán az égre ?

Azt beszélük, megvalósúl
A legelső álm,
Hogyha páros a gerenda
A szoba padláson.

Selmecz.

FOGADÁS.

Fogadjunk hát jó leányka,
Ide piczi kezecskédet:
Ma egy évre itt a völgyben
Nem talállak már én téged.

Nem talállak én itt téged,
Se a gólya, se a fecske;
Nem leszesz te lányka többé,
Hanem boldog kis menyecske.

Nemde így lesz? — Nem? Fogadjunk.
Hogy ha vesztek, összefűzöm

Dalaimat koszorúba
S derült homlokodra tűzöm.

Menyasszonyi koszorúdnál
Szebb lesz az én kis füzérem;
Virágait egytől egyik
Szerető szivemből tépem.

S ha te veszted a fogadást,
Mit nyujtasz a nyertes félnek?
— Egy szép rózsát, fehér rózsát, —
Csak hogy az soká nem él meg.

Itt a kezem, áll az alku . . .
— Az a kedves fehér rózsza
Oh de szép lesz, de ráillik
Az én sötét koporsómra!

(*Diósgyőr*)

BŰCSÚ.

Utólszor nyugszom szép völgy lágy öledben,
Hol oly soká merengve álmodám ;
Ábránd világom méla holdsugára
Mosolygj, mosolygj még egyszer én reám ;
Hiszen mi szép volt ifjú életemben,
Kis völgy én azt öledben éltem át :
Itt éldelém kábultan üdvözülve
Első szerelmem édes mámorát.

Mosolygjatok még egyszer nyárlevélkék,
Ti is picziny virágok itt alatt ;
Vagy fáj tinéktek, hogy utólszor hangzik
Ez ébredő völgy báj ölén a lant ?
Mosolygjatok, hisz nem hagy el a költő
Csak én megyek, a dálnok itt marad ;
Sas-szárnyai a röpke képzelemnek
Átszállanak tengert, világokat.

Mint gyöngye gyermek jöttem én e helyre,
Lombos faágon feshő kis levél ;
De hajh, letörve már a lombnak ága,

Kegyetlenül letörte azt a szél.
Ott fekszik békén lent a sir ölében
Itt hagyva nékem minden bánatot,
Isten veled gyermek-szívem szerelme,
Édes apám, kedves drága halott!

Aranysugára ébredő tavasznak
Érlelj virágot a sirhant felett,
S te játszi szellő, hogyha útra kélsz majd,
E hant felett zengj csendes éneket;
Gondozd természet sirját az apának,
Ki úgy rajongott érted, szép magány,
És zengj felette csendes éjszakában
Bús, altató dalt te is, csalogány!

Isten veled te zsongó, árnyas erdő
S tarkán kihimzett pázsitos berek :
Utolszor látlak most felém mosolygni,
Itt hagylak végkép, messze elmegyek.
Kis gyöngyöző ér ott a hegy tövében,
S te csörgedezve futkosó patak,
Nem fogtok már többé regélni nékem
E szép magányban a lombok alatt.

Nagyon sokáig éltem e magányban.
Volt sok borúlt, de több derült napom;
Mérhetlen vágyak, álmok nem zavartak,
Csak egy s oh azt még most is fájjalom.
Titkon szerettem, néma fájdalommal;
Hallgattam ott, hol a szív úgy dobog;
Hévvél szerettem ott, hol a reménynek
Még halvány mécs-világa sem lobog.

Te nem is sejtéd szivem üdve, álma,
Hogy lelkemben mily bú ütött tanyát,
Mely mint vihar a völgyek zöld mezőjét,
Hő szivemet akképen futja át.
Ah ne is álmodd ezt kedves leányka,
Inkább hidd azt, hogy én boldog vagyok:
Virág, amelynek harmat könyes szirmán
A boldogság hő napfénye ragyog.

A sors szeszélye más vidékre szólít,
S tán sohse látlak én már tégedet;
A nagy idő minden sebet begyógyít,
Egykor talán a szívem is feled.

Már nem tekintek szép kökény-szemedbe,
Rózsás ajkad nem hint mosolyt felém.
Isten veled ifjú szívem szerelme,
Egyetlen egy csillag éltem egén!

(Gyertyánvölgy)

Bányász-dalok.

I.

Borúlj reám szép kedvesem;
Nem, nem lehetsz mindig velem.
Az akna hív, Isten veled,
De itt hagyom szerelmemet.

S az én igaz szívem helyén
Hű szívedet viszem le én;
Megőriz az majd engemet...
— Bányász-leány — Isten veled.

II.

Ne félj, ne sirj, nincs ok, miért;
Gonosz halál ott nem kísért.

Bár lent van a bányász hona,
Mégis közelb az ég oda.

S ha elveszünk mélyen alant,
Nem lesz nehéz nekünk a hant!
Anyánk, a föld majd átölel.
Szerencse fel, szerencse fel!

III.

Ninesen madár, lomb nem fakad
Itt a kemény sziklák alatt,
Mégis a szív úgy feldobog,
Ha csille száll s a mécs lobog.

Örök homály, vak éjszaka
De mégis van fény csillaga.
Csillag a mécs, sugárt lövel . . .
— Szerencse fel, szerencse fel!

IV.

Nem látsz alant múló tavaszt,
Mely hervadó lombot fakaszt,

Mely ott virúl, a kikelet
Nem ismeri a zord telet.

Van itt alatt örök tavasz :
A bányásznak hő szíve az,
Nem kervadó, szép kikelet
S benne virág a — szeretet.

S e szép virág bányász-leány
Érted virúl, érted csupán;
S mig rám mosolygsz, nem her-
vad el . . .
— Szerencse fel, szerencse fel!

V.

Hagyjuk el ezt a zord világot,
Minden önző itt és sivár;
Nem látni mást, mint délibábot,
Mely feltűnik és tova száll.
Jerünk fiúk a föld ölébe,
Ott nincsen önzés, szent a béke,
Napunk jó kedv közt múlik el,
Szerencse fel, szerencse fel!

A földön úgy sujt, ver a végzet,
S mely környez itt, fojtó a lég;
A szív öröme fel nem ébred,
Midőn a regg sugára ég.
Jerünk fiúk a föld ölébe,
Hol édes a szív ébredése.
S a nap jó kedv közt múlik el,
Szerencse fel, szerencse fel!

Mit ér a földnek szép ruhája,
És rajta a virág sereg;
Fehér lepel hull majd reája,
S a zöld levél is szétpereg.
Jerünk fiúk a föld ölébe,
Hol nem uralg tél durva kénye.
Nincs hervadás, nincs hó lepel . .
— Szerencse fel, szerencse fel!

VI.

Föl a pohár, föl a teli serleg!
Akna ölébe visz a kosár.
Félre a búval, mit keseregtek?
Percz csak az élet, mely tova száll.

Fel a pohár, fel a teli serleg!
Éljen a lányka és a barát!
Dalra barátim, — a szerelemnek
Hangja oly édes, — dalra tehát!

Hogyha veszély ér, vagy ha az élet
Mécse elalszik s jön a halál,
Szép lesz a földben, szép az enyészet,
Ránk ott az égnek angyala vár.

S felviszi lelkünk, fel az egekbe
Tünde csillagnak éjjeleken,
Mely ragyogó fényt szór a szemekbe,
— És e sugár lesz a szerelem.

Föl a pohár, föl a teli serleg!
Akna ölébe visz a kosár.
Félre a búval, mit keseregtek?
Percz csak az élet, mely tova száll.

VII.

Hajtsd lányka fejed rám,
Nézz, nézz a szemembe,

S mondd : nem lesz-e ifjad
Hű szive feledve ? —

Mert kétes a sorsunk,
Oly titkos a végzet,
Nem sejti a bányász :
Vajjon mire ébred.

Lásd még ma viruló
S szép zöld a falombja,
S az alkonyi szellő
Csókolja susogva

S oh lányka, ki tudná,
Hogy mit hoz az éjjel :
Vajh nem jön-e orkán
S nem tépi-e széjjel ?

Ép úgy a jövődönk
Sors fátyla alatt van ;
A vész közepette
Járunk szakadatlan!

Oh lányka, ha éltem
Szép napja leszálla,
Mondd: fogsz-e zokogni
S könyezni utána?

Vagy tán te felejtesz,
Mint künn a virágot,
Melyet az üvöltő
Szél karja levágott.

Oh lányka ne tégy így
Kérlek, ne felejts el;
Ültesd tele sírom
Kéklő nefelejcesel.

És szép szemeidből
Ejts harmatot rája.
— Oh akkor oly édes
Lesz hű szívem álma! —
(*Selmecz.*)

Messze a rónától . . .

Messze a rónától szédítő magasban
Sziklabérczen állok,
Körülöttem nincs egy elhervadt levél se,
Nincsenek virágok,

A dalos madár sem repül e sziklára,
Hol oly bús az élet;
Inkább oda repül, hol bájló pompában
Virúl a természet.

De én igen gyakran feljövök e hegyre,
E kopár sziklára,
Mert ép ily kietlen az én ifjú életem :
Annak sincs virága.

Vén, kietlen szikla, nem fáj-e tenéked,
Hogy nincsen virágod.
Midőn lent a völgynek bájoló pompáját
S virágait látod ?

Nem fáj-e tenéked, midőn az erdőben
Leveles faágra

Kicsi fészket épít s énekel szerelmet
A zengő madárka ?

Vén szikla neked jó, mivel nincsen szived,
S így mi fáj, nem érzed ;
Nem bánod, hogy virág, éneklő madárka,
Minden kerül téged.

Oh de az én szívem nagyon, nagyon érez,
Tudom, mi a bánat ;
Nagyon fáj szívemnek, hogy minden virága
Elhervadt, elszáradt.

S azért jövök hozzád vén kietlen szikla
Itt e kopárságon,
Hogy tőled tanuljam némán békén tűrni
Boldogtalanságom.

(*Selmecz.*)

Eltűnik álmom . . .

Eltűnik álmom, ifjú szívem álma,
Az óra üt, felébredem.
Hervad reményim illatos virága,
Mely szebb jövőt ígért nekem.
Lefutsz egemről csillagom, szerelmem,
Bármily nagyon szeretlek én.
Oh más jövőről álmodoztam egykor,
Oh mást ígért a szép remény.

Ábránd világom napja elsötétült,
Nincs már napom, csak éjszakám;
Még ezt is némán, békén elviselném.
Ha egy csillag mosolygna rám.
De csillagomért hasztalan sovárgom,
Ott van ő már másnak egén . . .
— Oh más jövőről álmodoztam egykor,
Oh mást ígért a szép remény.

Miként az ősznek hervadó magánya,
Hol nincs virág, nincs zöld levél,

Szivem is ép' oly elhagyott, oly árva
S nyiló tavaszt már nem remél.
Hiába küzdöm észszel és erővel,
Hiába úgy szeretlek én . . .
— Oh más jövőről álmodoztam egykor,
Oh mást ígért a szép remény.

Vigasztalásra nem talál a lelkem,
Akárhol is keressem azt;
A szép tavasz már nem vigasztal engem,
Ha új virág szirmot fakaszt.
Az én szivemnek elhervadt virága
Nem éled már a nap hevén.
Oh más jövőről álmodoztam egykor,
Oh mást ígért a szép remény!

(*Selme cz*).

MULLÓ LEVELEK.

(Emlékül.)

I.

Készítik már a koszorút
Derült, fehér homlokodra,
A hűségnek myrthus-ága
Rózsával lesz összefonva.

Hő szivemből pár virágot
Hadd fűzzek én is csokorba,
Mennyasszonyi koszorúdhöz,
Derült, fehér homlokodra.

Oh ne vesd meg, vedd el, kérlek,
Bár halvány lesz a koszorú;
— Oh de mikor az én szivem
Oly bánatos, oly szomorú.

II.

Boldog vagy-e jó leányka,
Hogy új élet mosolyg feléd,
Hol majd az üdv rózsafája
Virágait szórja eléd?

Kedvvel mégy-e az oltárhoz,
S bizonytalan világodba?
— Ha csak szived nem sugalja,
Ne menj — kérlek — ne menj oda.

Ifjú szived hő szerelme
Legyen a vezér-világod,
Élted derült boldogságát
Másban, hidd, fel nem találod.

III.

Virágos tavaszból
Verőfényes nyárba. —
Ez most a te boldog
Végzeted, leányka.

Oh ne félj a nyártól,
Hogy la a szerelem

Napja fog ragyogni
Feletted szüntelen.

Ne sajnáld tavaszod,
Hogy az már lejára,
Nyaradnak is leszen
Tán még több virága.

S hogy ha a szerelem
Napja mosolyg rájok,
Nem hervadnak korán
Azok a virágok.

IV.

Csillagtalan éjjel borúlt a földre,
Hol hallgatag mélézok egy magán;
Szél nem beszél a sárguló levéllel,
Dal nem rezeg madárka ajakán.
Csakis ifjú szívem verése hangzik
Ez átvirasztott néma éjjelen, —
Ne halld meg ezt, ne halld meg jó leányka,
Alugy' tovább s álmodjál édesen.

Tündérhonba vezéreljen az álom,
Hol télen is viruló a levél,
Az ég fényes derűje nem borúl el,
S folyton cseveg a langyos esti szél,
S a mit ekként álmodni fogsz leányka,
Boldogságot, szépet, jót, édeset, —
Léted' nyarán hű kedvesed ölében
Oh adja meg mindazt az ég neked!

V.

Keresd fel a magányt.
A szabad természet
Ezer szépre s jóra
Megtanít majd téged.

Nézd a nefelejeset,
E kedves virágot,
S a hű szerelemben
Keress boldogságot . . .

Szerényen rejtőzik
Ott az ibolyácska

S ép azért oly kedves,
Ép azért oly drága.

Oh kövesd példáját
A kis ibolyának
S oly kedves léssz te is
Az egész világnak.

VI.

Már nemsoká' élted hajója
Kedves leány, majd boldog révbe ér;
Nem délibáb csal tán magához,
Mitől az én szívem remegve fél.
Oh lányka hogyha majd csalódnál
Ott, honnan visszatérni nem lehet,
Érzem, pusztító láng-özönnél
Jobban égetné ez a lelkemet.

Ne félj, ne félj. — nem fogsz csalódni.
— Ki volna az, ki téged nem szeret?
Ahol pedig tudnak szeretni,
Ott szenvedésről szólni nem lehet.
Az árny elvész a fényözönben,

A tenger elnyel milljó porszemet:
Nagy fény-özön, mely csendes tenger
Szivünkben a forró s hű szeretet!

VII.

Szemedből is kiolvasom leányka,
Hogy szived az üdv árja futja át;
Örülsz, miként a költöző madárka,
Ha elhagyott fészkére rátalált.
Örülj is — óh ha így örülni látlak,
Az én hideg szivem is felhevül,
S a szenvedés zúgó viharja benue,
Egy perczre bár, mégis lecsendestül.

Elképzelem élted egész folyását,
S oly szép a kép, mely nékem megjelen:
Miként ha zöld tavasz-mezőben állnék,
Melynek ölen patak lejt csendesen.
A kis patak partján virágok nyilnak,
Oly bűvös a felszálló illatár, —
S közelben az örökre zöld bokorban
Boldogságról énekel a madár.

Oly jól esik szívemnek ez a sejtés,
Hogy ily boldog jövő mosolyg feléd;
Örülj te is, — örülhetsz is leányka,
Hiszen amit kértél, mind elnyeréd.
Egeden uj hajnal derűje fénylik,
Pacsirta zeng, tehozzád énekel . . .
— Ne félj, hadd tűnjék ifjuságod álma,
Hisz úgyis oly szép napra ébredsz fel!

VIII.

Oly jól esik szegény szívemnek,
Hogy láthatlak, mint boldog menyasszonyt;
Hogy nem hervadt el a füzérke,
Amit szived vágyakból összefont.
Ezt vártam én már réges-régen,
Itt lel nyugtot a zaklatott kebel,
Eltűnsz, végkép eltűnsz egemről.
Most már a lant könnyen feledhet el.

Habár szívem nem is feledne,
(Hogy nem felejt el, oh azt jól tudom,)
Ne bántson az téged leányka,

Panasz többé nem zendül lantomon.
Egy dal se fogja már zavarni.
Ifjú szivednek boldog életét,
Habár e fájó némaságban
Boldogtalan szívem repedne szét.

Ébren vagyok régtől leánya,
Valósulatlan álom nem zavar;
Felismerem a délibábot.
Sejtem, jövődöm fátyla mit takar.
S nyugodtan nézek én elébe,
Fájóbb a multnál, hidd, úgy sem lehet;
Mit venne el a sors szeszélye,
A hol mi szép volt, minden elveszett.

Egy eszme lelkesít csak engem:
Előre a kitűzött cél felé!
Erős leszek a küzdelemben,
Tölgy, mely szilárdan néz a vész elé;
S ha egykoron talán kizöldül
Feszült halántékomra a babér,
S lesz, a mire fejem lehajtsam,
A régi kedvem is tán visszatér.

IX.

Isten veled lantom szerelme,
Isten veled tündöklő csillagom!
Az oltárhoz, egy uj világba
Kisér el most szivből fakadt dalom,
Világíts hát másnak leányka,
Ki édesen epedve vár reál,
S ne lássa ő, míg él, lehullni
Boldogságának fényes csillagát.

Eljön-e majd úgy néha-néha
Hozzám is egy-két téveteg sugár,
Hozzám a bús, vak éjszakába,
Mely virradatra csak hiába vár?
Csak felkeressz tán néha-néha
Úgy gondolatban, lányka, engemet; —
Ha az embert el is felednéd,
A költő nem érdemli, hogy feledd.

Emlékezzél reám leányka!
— A gondolat is jól esik nekem,
Hogy néha feltűnik előtted,
Miként a bolygó tűz, az én nevem,

Vagy — oh felejts, légy oly elégtelt,
Ugy töltse be az üdv hő szívedet,
Hogy akaratlan is feledhess,
Végkép feledhess lányka engemet!

Öcsémnek.

Éj van. homályos csendes éjjel,
Aludni ment az elpusztult magány;
A szürke ég csillag-szemével
Vigyáz az alvó földre egy magán;
Az én szememre sem jön álom,
Két mécs-világ tart ébren engemet:
Egyik szobámnak lámpafénye,
Másik a nem haló emlékezet.

E láng elhagyja kis szobámat.
Száll, száll tovább, fényt hintve szerteszét;
Lelkemnek is ily vágya támad:

Elhagyni perezre régi lakhelyét . . .
Jerünk tehát bolygó lidérez fény
Te és a lelkem fogjatok kezét;
Jerünk, mert itt a barna éjféli,
Vezess előre hű emlékezet.

A bolygó tűz száll, száll lobogva
Árnyas erdön, virágos réteken ;
Sugárinál a múlt, napokra,
Szép ifjúságomra emlékezem.
Az ábrándok derűs világa,
Honnan a sors száműzött engemet,
Ismét boldog ölébe zárja
Reményt vesztett, megárvult lelkemet . . .

Tekintsünk el a fájdalomtól . . .
Kedves öcsém, oh nyujtsd te is kezed ;
A vándor-óra ime kondul
Lelkünknek most minden szabad, lehet . .
Te jössz, te itt vagy ; — oh a lélek
A gondolatnál gyorsabban repül,
Ha nem gátolják szenvedélyek,
Ha minden lánczot, féket elkerül.

Oh jöjj öcsém, kövess te engem,
A kedvderítő, boldog múltba, hol
Az ég azúrja fellegetlen. —
— Ott édesen álmodva nyughatol.
Miként a puszták délibábja.
A múlt oly édes ámulatba ejt;
Ki ott a fényt lobogni látja,
Felejtí a sötét, borús jelent.

Nézd, nézd öcsém e drága képet:
Magyar hazánk milyen volt egykoron!
Sokat látott, sokat beszélhet
E négy folyó s e három hegyorom.
E négy folyó virágos partján
Egykor a béke s boldogság lakott,
S e kéklő bérczek büszke ormán
Magyar dicsőség napja ragyogott.

Nézd, mily dicső, mily égi kép ez:
Kis hadsereg — s győzelmesen robot;
A büszke sas erőtlenné lesz,
Nézd, Bécs falán magyar zászló lobog;

A félhold is homályba vész el
Nézd, nézd öcsém, ez aztán a sereg.
Játékot űz ezer veszélylyel.
Csakhogy becsületét menthesse meg.

Ez még dicsőbb, ez még szebb látvány :
Hazánk derült ege borúlni kezd,
S mely jót ígérne, nincs szivárvány,
A táj oly rémes, az ég úgy ijeszt . . .
De nézd öcsém, vitéz leventék
Rohannak ott a hős Rákóczyval ;
Szivükben a haza szerelme,
Ajkukon a gyújtó Rákóczy-dal.

Hallod, milyen bűvös accordok,
Mily lelkesítő isteni zene !
Ezt hallva, a valódi honfi
A sir ölében is fölérzene.
Szép múlt, tele vakító fénynyel, —
De hajh — annál sötétebb a jelen :
Csillagtalan, homályos éjjel.
És benne vész, püszkülás — végtelen.

Kedves öcsém, szeresd hazádat,
A múlt, jelen, jövő csak erre kér;
Czáföld meg, hogyha kell, a vádat,
Hogy most a honfi szájhős, mit sem ér.
Tanulj a multból — lelkesedui,
Hallgasd figyelmesen Clio szavát,
S oh jer velem, jer versenyezni,
Hogy ki szereti jobban a hazát!
(Kassa).

PÁSZTOR ÓRÁK.

Emlékszel jó barát? rég volt, igaz, régen,
Méla hold ragyogott a felhőtlen égen,
Langyos fuvalmai a nyár-esti szélnek
Az illatos léghen játszva röpkedének.

Mintka csak most lenne, én oly jól emlékszem.
Piczi fénybogárkák szállongtak a légben,

Midön a természet andalító képe'
Kiszólitott minket a völgynek ölére.

Mentünk az ifjú szív édes örömével,
Mit benne ébreszt a holdvilágos éjjel;
S a merre csak mentünk, bűvös madár-ének
S beszédes fuvalmak csókkal üdvözlének.

Csakhamar elértünk a völgy elejéig,
Melynek puha pástját viruló fák védik.
A viruló fákról madarak zengése
Vegyült a nyár-éjnek mélabús csendjébe.

Az a vén hárs, melynek ágait fergeteg
Ki tudja, hogy hányszor rázta, rengette meg,
S melynek sűrű lombja most ugyancsak sárgúl,
Sokat mondhatna a mult boldog koráról.

A vén hárs tövében az illatos páston
A szép pásztor-tüzet még mostan is látom;
A pattogó bükkfa szikrát szór az éjbe
S bele kapaszkodik a repdeső szélbe.

A pattogó tűznél téged is ott látlak.
Teli tárházát a kedvnek, vidámságnak ;
Beszédes ajkunkon megcsendül az ének,
Hű tolmácsolója szívünk érzetének.

Valahányszor derült, csillagos este lett,
Mindig ismétlődött e kedves jelenet,
Szívemnek akkor volt igaz boldogsága,
Még emlékezni is jól esik reája.

Eljő a nyár ismét, lesz csillagos éjjel,
A hold mosolygni fog ábrándos képével,
Ismét virúlni fog az az öreg hársfa,
— Oh de mi mulatni nem megyünk alája.

Sokáig léssz tölem hű barátom távol,
Pásztor-tűz a völgyben addig nem világol ;
S ha elmúlt az idő, hogy mi jő utána,
Csak az Isten tudja, csak az Isten látja.

(Tállya).

Deák Ferencz emlékezete.

Megálljatok még, hadd zengjen a hárfa
Egy röpke dalt ez ünnepelt helyen ;
Bércz, völgy feleljen gyöngé szózatára,
S miden, mi él, hevüljön most velem. —
Hadd ünnepeljem én is nagy dicsőnket,
E szép haza leghivebb gyermekét.
A vak homályban buzgó vezetönket
S alkotmányunk álmatlan őrszemét.

Oh nézzetek e csarnok ős falára,
Nézzétek őt, egünknek csillagát ;
Büszkén tekintsen minden honfi rája,
S szívé a hon szerelme fussa át.
Mert ő miénk volt, és miénk örökre,
— Ah, a halál őt nem temette el ;
Bármint üvöltött zúgva, mennydörögve,
Mégis ragyog, él, mégis fényt lövel.

Bár merre fordulj széles e hazában,
Minden helyen a „bölcse“ tekint feléd;
Elméje fénylik milljó alkotásban, —
És ládhatod ragyogni szellemét.
Nincs a magyarnak többé éjszakája,
Mióta Ő sugárt, fényt szórt bele;
S mig el nem fordul tőle szép hazája,
El nem borúl napfényes reggele.

Szabadság volt ifjú szívének álma,
Ezt rajzoló elé a képzelet;
S midőn egy ország hallgatott szavára,
Szabadság, — Ő csak téged éltetett;
Küzdött, beszélt a népnek érdekében,
Önzetlenül, mint kit szíve vezet:
Hogy mig könny-csepp ragyog a nép szemében,
Boldog addig egy ország sem lehet,

Oh mennyi hajlék lett a kedv tanyája.
Midőn az ég szürkülni kezdte már.
S beteljesült az elnyomottak álma:
Övék lön a tűzhely s a szép határ,
Évszázadoknak vétke lön feledve,

S kiirtva a konkoly, burján, szemét;
S a nép vigan veté fel az egekre
Örömkönyektől nedvesült szemét.

Zászló-vivője volt az igazságnak
A trón előtt ép úgy, miként alant:
S a mily varázsa volt csak láng-szavának,
Úgy sujtola mindig a jogtalant,
Nem félemlité meg komor tekintet,
S a küzdelem veszélyitől se félt;
Göröngyös útján másra nem tekintett,
Csak mit a jog s az igazság beszélt.

Midőn nyugözve volt a nyelv, az elme.
S csak hallgatott a honfi érzemény,
Ő zászlaját az ég felé emelte:
Legyen szabad a szó, a vélemény!
Hangozzék nyelvünk égi szép zenéje,
Legyen magyar a bércz s a rónatáj,
Miért már annyi szivnek folyt ki vére,
Miért annyi milljoknak lelke fáj.

Polgár-erények ritka mintaképe,
Tündöklő fény, melyet árny nem kísér!

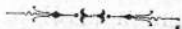
Egy nemzet sorsa van kezébe téve,
Küzd, harczol... győz... s jutalmul mit se kér.
A legmagasb polcz integet feléje,
Mitől bizony száz más eltántorul:
De ő. midőn a czélja már elérve,
Mint Cincinát, szerényen elvonul

Magyar Washington, krisztály-tiszta lélek.
Szenyt rajta a rossz akarat se lát.
Gyujtó sugári fenkölt szellemének
Melengeték a megdermedt hazát,
S eltünt a télnek nyirkos zuzmarája,
Virág nyilott a tarlott réteken
Ez volt a küzdő bajnok édes álma,
Ezért harczott egy hosszú életen.

Aztán . . . elállt a legjobb sziv verése,
A legdicsőbb magyar aludni tért.
Királyné könyje hullt a szemfödélre,
Királyi kéz tett rá virág-füzért.
S milljó sziv lett a fájdalom tanyája;
Gazdag, szegény mély gyászba öltözött. . .

— Ah nem lehet zord a sir éjszakája,
Melyet annyi forró könny öntözött! —

Meghalt?! — Van-e, ki róla így beszélne?
Ki mondja azt, hogy nincs többé Deák? . .
Hiába rontott a halál feléje,
Nem vesztek el a fenkölt ideák. —
Ha tűnik is a nap aranysugára,
Midőn legyőzi őt a szürke éj,
Mégis a rétnek mindegyik virága.
S minden — csak az áldó napról beszél.

1848. marc. 15. *)

Szállj vissza lelkem, szállj a mult világba,
Emlekezés, gyujtsd meg szövétneked.
Hadd zengjen e szent sir felett a hárfa
Egy elhaló, édes-bús éneket.

*) Szavaltta szerző 1885. marc. 15-én a szél-
aknai honvédemlék előtt.

Ragyogj előttem bujdosó szövétnek
E honfi vérrel öntözött helyen,
Hol a dicső mult árnyai kísértnek,
Hol annyi martyr lelke megjelen.

Szegény hazám! — de sokszor elborúla
Feletted a derült, napfényes ég;
Földedre villám mennydörögve hulla
S dült, égetett, de soh' sem volt elég.
Nincs egy parányi hely sem e hazában,
Melyet nem öntözött vón' honfivér;
Harczról zeng itt a kis madár dalában.
Szellő, patak, minden arról beszél.

Szabadság napja, érted folyt ki vére,
Mert érted él e nép, téged imád.
— Inkább halál, mint rút bilincs a kézre!
Már anyja is így inti kis fiát.
Halál szemébe százszor is tekintett,
De sárba gyáván még nem süllyedett.
E szép hazában vasból nem bilincset,
Aczélt csinálnak, kardot, éleset.

Bús éjszakában tespedett a nemzet
Soká, — nem egy hosszú századon át,
Szegény magyar, a szép szavaknak engedte
S ezért, sokszor majd elveszté honát.
De végre öntudatra gyúlt az elme,
S kitört a titkolt honfi érzemény:
És im' az égen hajnal-pir derenge,
S beteljesült sok biztató remény.

Harminczhét éve, hogy kigyúlt az égen
Szabadság, első fényes sugarad.
S legott virág nyílt erdön, pusztá réten,
S az éjszaka örökre elmaradt.
Beteljesült a honfi szívek vágya
Mindjárt az ébredés szép reggelén;
A nép szava, vagyis Isten szavára
Futott a dölly, pusztult a gyáva kény.

Oh legdicsőbb nap, üdvözítő reggel,
A mely nekünk egy Messiást hozott!
Harminchét éve, hogy vidám kebellet
Hazánk szabad oltárnál áldozott.

A kar s a szellem elveté a lánczot;
Szólt és betesült a nép szava;
S mely oly sokáig fénysugárt se látott,
Világosságra ébredt a haza.

Édes magyar dal hangozott a bércezen
S a délibábos rónatájokon;
Egy satnya felleg sem maradt az égen.
Uj meteórok gyúltak ki azon,
S e meteórok minden fénysugára
Egy levelet, virágot érlele,
S nemzeti létünk ezredéves fája
Nyiló virág- s lombokkal lett tele . . .

Mi zaj kél újra a magyar házában?
Mi fergeteg, mi vész jön, árad ott?
— Vigyázz magyar nép, hogy ne légy hazátlan.
Mert rácz, oláh, mind-mind rád támadott.
Kebledre vontad őket s im' a hála:
Rád rontanak megárvult nemzetem!
Mint férgek jöttek egykor csúszva-mászva
S most mint tatárhad dűlva megjelen.

De csitt! — moraj kél ismét, harczi lárma
S fegyvert ragad sok edzett honfi kar.
„Talpra magyar!” — a költő ezt kiáltja,
S milljó szivben viszhangra lel a dal.
Megtörve eskü, elfeledve hála . . .
A hős magyar báb, játékszer talán?
Nem vesz e nemzet jármot a nyakára
Inkább elvérzik, meghal a csatán.

S beállt a küzdés élet- és halálra!
Velünk a jog, a durva kény amott.
Mint özvegy anya állt a hon magába,
A kit barát, mindenki elhagyott.
De mégis szembe szállt a bős veszélylyel
És homlokán kizöldült a babér;
A durva ellent úgy kergette széjjel,
Mint pelyhet a szellő, ha szárnyra kél . . .

Szünj meg hevülni, szünj meg gyenge hárfa;
Emlékezés oltsd el szövétneked,
Hisz elszorúl a sziv, ha érzi, látja,
Hogy az igazság s a jog elveszett.

Győzött az ármány, győzött régi kénye . . .
És az igazság — oh a porba hullt . . .
Alig, hogy feljött hő napunk az égre,
Már is letűnt, már is lealkonyult.

Im itten is e bérezövezte tájon,
Itt is patakzott a szent honfivér;
S itt fekszenek ők, — virágok ős fa-ágon:
Gyermek, szülő, hitves, barát, fivér . . .
Előre! — volt a jelszó és e szóval
Küzdöttek ők, marok nép s védtelen
— De csitt! Hangozzék inkább altató dal:
Aludjatok martýrok édesen!

Aludjatok! — Uj nap ragyog az égen,
A szabadság fája kisarjadott,
S mely itt uralgott egykor réges-régen,
A féktelen önkény régtől halott.
Aludjatok! — im itten áll az emlék:
Felettetek a hála s gond viraszt:
S a köny,— mely honfi szemben megszülemlék
S e hantra hull. — virágokat fakaszt.

Fölséges Isten! egy szent pillanatban
Te ültetéd el a drága magot,
Melyből, napod hogy érte szakadatlan;
A szabadság fája kisarjadott,
Hatalmas Isten, oh vigyázz e fára,
Lombját ne tépje zúgó fergeteg,
S ha kapzsi szellem, ármány törne rája,
Uram, örök hatalmad ölje meg.

Gyökének honfi-vér is nyujta tápot,
S köny perge rá a harmatesepp helyett.
Uram, növeld e fán lombot, virágot
Annak, ki érte küzdött, vérezett.
Magyar nép könyje s vére folyt ki érte,
S a harczmezőn sok honfi meghala,
Legyen megáldva ezrek drága vére:
Éljen soká, örökké a haza!

KERESZTLEÁNYOMNAK.

I.

Még oly kicsinyke vagy keresztleányom,
Az életfán nem rég fakadt levél;
Tán meg se ismeresz, hogy ha néha látlak
S nem érted azt, miről a lant beszél.
Hozzád beszélek én mégis a lanttal,
Ha majd felnősz, megérted énekem,
Ki tudja úgyis, mily hosszú időn át
Lesz még szabad dalolni énnekem.

Örülsz, mosolygsz, ha jó anyád ölében
Gyermek szíved gyönyörét élvezed;
Nem ismered még a zajló világot,
Számodra nem nyilik más élvezet.
De egykoron kitarja gyenge kelyhét,
Kis gyermekem, éltednek bimbaja;
Ifjú leszesz majd, nyiló rózsabimbó.
S nem lésszsz mindig anyád kedves baja.

Ifjú korodnak hajnalán leányka
Olvasd el majd e pár emléklapot,

S mi rajtok áll leirva szívsugaltán,
Legyen az a te vezér csillagod,
Keresztapádnak szíve van kiöntve
E pár igénytelen emléklapon,
Olvasd el egykor éberén figyelve,
S vedd szívesen, miként azt én adom.

II.

Hogy ha szíved, hogy ha elméd
Öntudatra ébred,
És mosolygó ajkaidra
Röpke szózat tével:

Ajkad első szózatával
Szállj a magas égbe,
A világok nagy urának
Szent színe elébe.

Tanulj lányka imádkozni.
Kincs lesz az tenéked,
Mely, a míg élsz, sok veszélytől
S bűtől megment téged.

III.

Ne kérj hideg fényt, kinszet, mely a szívből
Elűzi a szelid érzelmeket.
Tanulj szeretni, csillogó aranyból
Százszorta drágább kincs lesz az neked.
Nem fog gyötörni szenvedély viharja,
Nem lesz kínos álmatlan éjszakád
Csendes nyugalmad vész meg nem zavarja,
Ha érző szíved fog vigyázni rád.

Szeresd leányka gondozó szülőid,
A kik reád kedvvel tekintenek.
Szeresd szívedből, s bárhol légy, ne engedd,
Hogy érted ők büre ébredjenek.
Szeresd az éltet és a nagy világot
S az embert, a ki megérdemli azt.
A szeretettől várd a boldogságot. —
— Nem hervad a virág, mit ez fakaszt.

IV.

S ha tán csalódnál, mert ilyen az élet:
Látszat a fény s a csillogás hamis.

A szem sugára délibábra téved,
S gyakran csalárd a szívnek hangja is;
Ha tán csalódnál, ne busongj felette,
Vigaszt a szív nyugalmában keress,
S bármily borulat jönne is egedre,
Ne félj, ne sirj, csak *higgy, remélj, szeress!*

S ha vége lesz majd ifjú álmaidnak,
Mert nem örök a nyiló kikelet,
S ha majd az élet útján vágyaidnak
Tündérhonát valóban felleled:
Élj boldogul az üdv derült honában,
Hol röpke dal s nyiló virág terem
S a földre szállott mennyei világban
Gondolj reám is édes gyermekem.

(*Selmecz.*)

Vég-szó.

Már most lehangollak
Zengedező hárfa.
Fájó szívem egyetlen egy
Édes boldogsága.

Mondj „Isten hozzád !“-ot
Annak a világnak,
Melyről érző kis hűrjaid
Annyit álmodának.

Nem a szerelem lesz
Ezentúl világod,
Mi ott nyíltott, már letéptük
Azt a pár virágot.

Sokszor elmulattam
Kicsi hárfa véled,

Úgy rád szoktam, hogy nélküled
Kin volna az élet.

Szerelem adta-e
A lantot kezembe,
Vagy kis hárfa. te ejtetted
Szivem szerelembe?

Együtt szerettünk mi
Forrón, szenvedélylyel,
Mint a méla holdvilágot
Szereti az éjjel.

Szerettünk, de minket
Nem szeretett senki,
Boldogtalan sziv, a melynek
Igy kellett szeretni!

Elérhetlen után
Vágyott az én lelkem
S te kis hárfa szünetlenül
Bátorítál engem.

Biztató reményről
Énekelt a hárfa,

S ime látod, hová értünk:

— Sötét éjszakába.

Kiért mi könyeztünk,

Nevetett a lányka.

Igy aludt el a reménység

Halvány csillag lángja

S többé lángra nem gyúl,

Örökre kiégett.

Temessük hát szerelmünkhöz

E holt reménységet.

*

*

*

Felhangollak újra

Zengedező hárfa,

Fájó szívem egyetlen egy

Édes boldogsága.

Honnan most kiléptünk

A régi világot,

Zengő hárfa többé soha,

Soha meg nem látod.

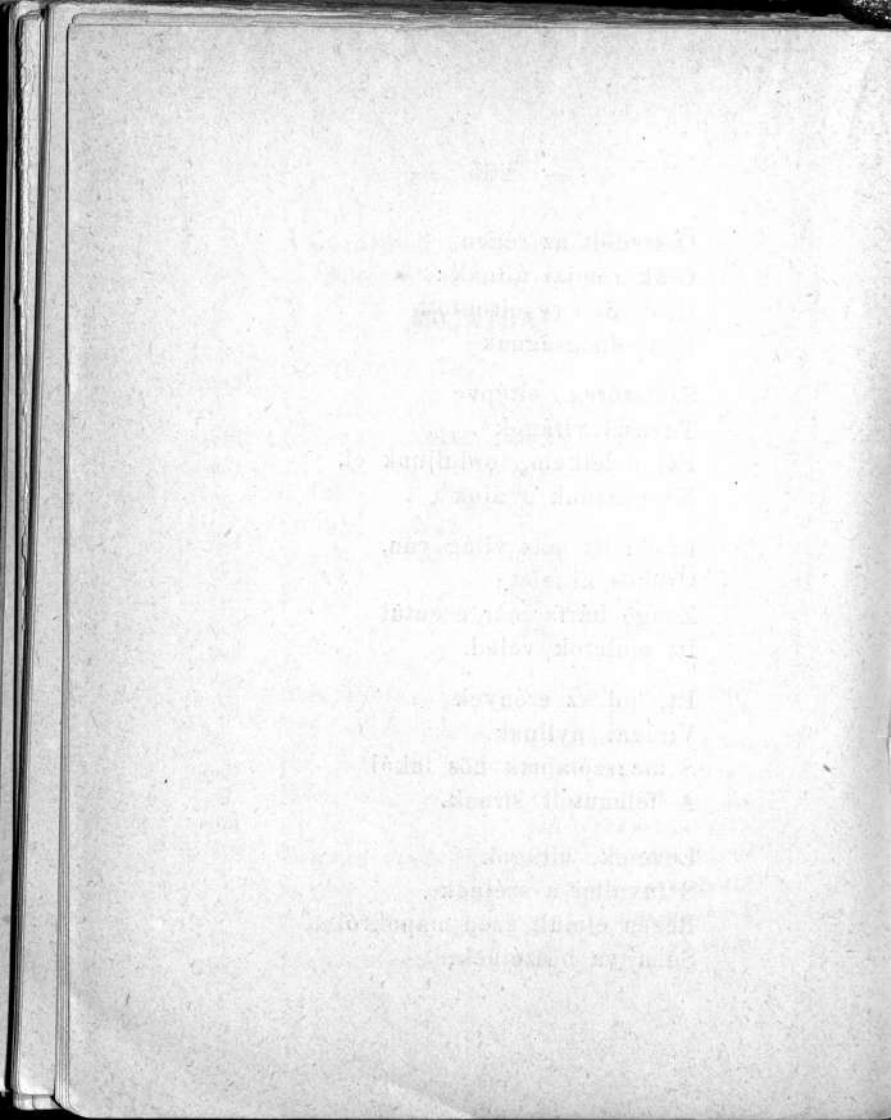
Összedőlt az régen,
Csak romjai állnak :
Hirdetői egy elrontott
Életboldogságnak.

Szétszórva, eltépve
Tavaszi virágok . . .
Fáj a lelkem, forduljunk el,
Ne nézzünk reájok

Lásd: itt más világ van,
Örökös kikelet;
Zengő hárfa már ezentúl
Itt mulatok veled.

Itt, hol az erények
Virágai nyílnak,
S megszólalnak hős lakói
A felhantolt sirnak.

Levelek, virágok
S fuvalmi a szélnek
Regen elmúlt szép napokról
Sóhajtva beszélnek.

TARTALOM.

Rab leány. Költői beszély	Lap. 3
Egy élet útja Költői beszélyke	124
A szerelem áldozata. Költői beszélyke	132

LYRA.

Prolog	145
Rózsafához	150
Százsor megfogadtam	153
Mondd az égő napnak	155
Szeretem	157
Merengsz-e lányka	159
Emlékkönyvbe	161
Kis gyermek halálára	163
Dalok (I—VII)	165
Alkonyodik	170
S. G. emlékkönyvébe	172
Elmélázva	173
Kikeletkor	175
A zongoránál	178
Álom és való	181
Nyár-éji álom (I—IV)	188

	Lap.
Még egyszer és utoljára	193
Anyámnak (I—III)	195
Oh lányka	199
Halálra gondolsz	200
Atyám emléke (I—IV)	202
Szilveszter éjjelén	207
A kis kápolna	211
Azt beszélík	213
Fogadás	215
Búcsú	217
Bányász dalok (I—VII)	220
Messze a rónától	227
Eltűnik álmom	229
Hulló levelek (I—IX)	231
Öcsémnek	240
Pásztor órák ,	244
Deák Ferencz emlékezete ,	247
1848. marc. 15. ,	251
Keresztleányomnak ,	258
Végző ,	262

Lényegesebb sajtó hibák.

22.	l. fel.	10.	sor.	za	h. az	olv.
24.	" al	7.	"	csitti!	h. csitt!	"
48.	" fel.	1.	"	veszve	h. vesztve	"
52.	" al	4.	"	Dn	h. De	"
54.	" "	6.	"	S a vad	h. S vad	"
78.	" "	6.	"	s mily	h. És mily	"
107.	" fel	8.	"	megy	h. meg	"
114.	" al	3.	"	ronda ágyon	h. szalma ágyon	"
114.	l. al	5.	sor	szalma börtön	h. ronda börtön	"
135.	l. ai	1.	sor	Elszóíltá	h. Elszóíltá	"
156.	" fel.	2.	sor	esalogány	h. csalogány	"
159.	" al.	1.	"	nics	h. nincs	"
169.	" fel.	1.	"	Mincs	h. Nincs	"
190.	" fel.	2.	"	ki	h. kis	"
222.	" fel.	5.	"	kervadó	h. hervadó	"

